

Printed
at the "VAVILLA" Press,
Madras.—1924.

శ్రీ రస్తు

అనిరుద్ధచరిత్రము.

వీరిక.

నిత్యోత్సవమందిరంబు లగులక్ష్మీమోహనాపాంగ వీ
తొనీలోత్పలమాలికావధులు శృంగారంబుగా నంగపూ
జానైపథ్యమెలర్పఁ దత్తవలతాసంక్లిప్తకళిం బ్రియా
నూనుండై తగుమంగళాచలన్మసింహుం డిద్భుజహాళికల్

1

చ. సరసతః గౌఁగిలింప గిరిజాకుచపాళి నిజాంగలిప్తభా

సురభిసితాంత మై కులుకుచుకొ నెలిదామరమొగ్గజోడునుం

దరత విహించుదుండ మమతం బలుమాటును జూచి సామృశం

కరుఁడు ప్రసన్నుడై యొసఁగుఁ గావుత మాసు నభీష్ట సంపదల్

2

మ అకలంకం బగుచి త్తశుద్ధికోఱకై యశ్రాంతముకొ మ్రొక్కెదక

సకృస్థాగరజంగమాత్త కజగత్సంసారనిర్మాక

ర్తకు నానాదురితావా ర్తసు సమస్తామ్నాయసంసర్తకుక

బ్రకటస్తార్త మనోవిహర్తకును వాక్పద్మక్షణభర్తకుక.

3

చ కిలిమికిఁ బుట్టినిల్లు నుం కన్యల కలికసాని ముజ్జగం

యిటును గన్నతల్లి కృతపుణ్యులకుకొ ధనధాన్య రాశి వి

ద్యులెల్లి కత్తగారు కలకాగ్ధికిఁ గూరిమిప్పట్టి కౌరికికొ

గుసతి యాదిలక్ష్మీ దయగుక్కెడు చూపుల మమ్ము బ్రోవుకొ

4

శా. శ్రీవిద్యాబగవత్ముఖీ ధగవతీ చింతామణీ శ్యామలా

దేవి వశ్యముఖీ సమాహ్వయములకొ దీప్యన్తహా మంత్ర యం

త్రా విరూభత నిజాంశ లాశ్రితుల కిష్టేశ్వర్యముల్ చేయఁ జి

ద్భావాకారిత నోష్ఠ శాంభవి నచుకొ ప్రసాదాన్వితం జేయులకొ

5

చ. రవరమణీయకీరసుకరంబు నభీష్టఫలోదయంబు మా
ర్థవసుమగంధయుక్తము సుధాసమవర్ణముగల్గి వర్ణ సీ
యవిబుధలోకకల్పతరువై తిగుపద్మజూరాణి వర్తనో
త్సవము వహించుఁగాత నిలింబునుమద్రసనాంచలంబునకే .

6

ఉ అంబుజగర్భనిర్వరవరాదులచేతి సుసృలందు హే
రంబుఁ గృపానలంబు మునిరాణ్ణికురుంబమనోంబుజాలరో
లంబు దరశితాననకాజితశారదచంద్రబింబు భూ
హంబరయగ్నిడంబు విజితారికదంబు భజింతు విద్యకై

7

శు దినరాత్రైజులఁ గాళిదాసు భవభూతిక దండి బాణుక మయూ
రుని శ్రీవార్షని సోము భారవిని జోరున్నన్నుక దిక్కుశ
ర్మను శ్రీనాథుని నాము భీమకవి నెట్టాప్రెగ్గడక భాస్కరుక
వినుతింతుక హరిశ్చక్తినిష్ఠుల మహావిద్యత్కవి శ్రేష్ఠులక

8

చ చతురకపిప్పతిత్విప్రులుసంపద యొక్కరి సొమ్ముగాదు భా
రతిదయ సౌధవార్ధికవిరాజుల మానసముల్ ఘటంబు లా
యతము కొలంది లబ్ధమగు నయ్యమృతిం బటుగాఁ దలంచి య
ద్యతన కపింబ్రులార కృప దప్పక మత్కృతి నాదరింపుఁడీ.

9

తే కాళిదాసాదులమైనఁ గలవుతిప్పు
లనిరి పెద్దలు మాదృకులనఁగ నెంతి
తిప్పు గల్గిన దిద్దఁడీ యొప్పుగాను
బాలునకు బుద్ధి నేర్పినభంగి గవులు.

10

తే భగవదర్పితకావ్యంబుపట్ల నెరసు, లున్నరూపింప వలదు మాయాన్నలార
ఘనకీటంబు ధరియింపకొనిన తాకు, సుట్టలెక్కలు వెట్టుట చొప్పుగాదు. 11

చ. సుకవుల నూక్తులందు సరసుల్ నెరసుల్ పెదుకంగబోరు మ
క్షికవితకుల్ వ్రణంబు పరికించుగతిం గొడవల్ గణించుటల్
మకవుల నై జబుద్ధి తెరలో కథకొప్పున బొమ్మలాడఁగా
నొకకడ హాస్యపుం బ్రతిమ లంఘనె పెప్పులు వెక్కిరించుచుకొ.

12

ఐ. అని యిట్లు ప్రధానదేవతానమస్కరణంబును మురాలినాద్యతనసుకవిపురస్కరణం
బును గుకవి తీరస్కరణంబును గావించి యనంతరంబ

13

సీ శ్రీమంగళాద్రి లక్ష్మీనృసింహుల కటాక్షంచలామృతమృష్టి నంకురించి
సంగీతసాహిత్యగరససౌష్ఠ్యయుక్తి శాఖోపశాఖులఁ జాలఁ బ్రబలి

రసికరాజన్యముఖ్యసమాజబహుమానసతతవసంతాభిరతిఁజిగిర్చి
దైవనామాంకిత స్తవమనోహరభావపదవాక్యసుములుఁ బరిమళించి
యభినవస్థితిఁ బెంపొందు నన్నదీయ, భాగధేయసారస్వతపారిజాత
తరువునకుఁదగు సత్ఫలదాయము గాఁగ, సముచితంబుగ నొక ప్రబంధమురచింతు.

క చరువులకు మేర యెయ్యది, చదివినమాత్రందె చాలు సరసవచ స్సం
పదఁ దానేర్చిన కొలుఁదని, యడనఁగవితఁ జెప్పి వారికి నర్పింపఁ దగున్ 15

మ అతి దాక్షిణ్యఁ డతిండు పూర్వకవికావ్యప్రాఢ వాచారసో
న్నతులం డేలినఁ దేలుఁగాకి యెపుడున్ నావంటికించెఱ్ఱఁ
గృతి విశ్వాస మెఱింగి చేకొనియెడున్ శృంగారపద్మల్ల వీ
రతులం శొక్కియుఁ గుల్లమేను నగమిఱన్ దీర్చి చేపట్టఁడే 16

క భగవంతుని సద్గుణములు, పొగడు వివేకంబై తమ కపూరై వ్యవస్థం
బగుట నరస్తుతి నేయరు, జగతిన్ సత్కవులు తుచ్చ సంపదకొఱున్ 17

మ హరినామాంకిత కావ్య మెట్టిదయిన న్నానందమై సజ్జనా
దరణీయం బగుఁబుష్పమాలికలలో దారంబు చందంబునన్
నరనామాంకిత మైనకావ్యము రసాన్నత్యస్థ మయ్యు నిర
కిరణంబై చను హనజాతిపురుషుం గైకొన్న వేశ్యంబలెన్ 15

చ కృతులు నిజాంకితంబు లొనరించిన నిష్కలనంబు లిచ్చి స
చ్చుతిఁ బ్రభువుల్ కవీశ్వరుల మన్ననసేయుట కీర్తిఁగోరి ని
శ్చితివతి దేవతాస్తుతియే నేయుకవీంధ్రుల నాదరించి స
త్కృతి యొనరించు సత్ప్రభుని కీర్తిఁ గీర్తి ఘటించుకుండునే 19

గ అని తలంచి యొక్కనాటిరాత్రియందు నాయుప్పదైవం దైన శ్రీమంగరాచలన్య
సింహదేవు దేవా యంబునగుం జని వివిధవిశిష్టవిరాజితంబును, ప్రదీప్తహృదక
మయంబునునైన నయనారవిందంబులకు నూతనంబైన యానందవికాసంబు సంపా
దించుచున్నగోపుర ప్రాకారశిఖరగర్భ గృహంతరాళికాముఖమండప్రభాసాభాగ్యం
బులనలోకించి యాశ్చర్యంబునొందుఁ బ్రదక్షిణంబులుచేసి స్వామిదర్శనంబు
సేయుచు సుతానంబున నంతర్లభంబున కరిగి యంగు. 20

సీ సంపూర్ణపూర్ణి మాచంద్రబింబమువంటి మోమునఁ జీటునన్య మొలకి లెట్లై
నంకి న మున సుఖాసీనయైయున్న నవలావివాసవిప్రులు మెనంగ
శంఖచక్రగదాబ్రసంశోభితములైన బాహుచతుష్టయప్రసలు నిగుడి
గైవేయమకుటకంకణమండలాంగదహారావళులు మేన నందగింప
బాలికావాస్తవంకి జాలోలచారు, చామరానిలమోదితస్వాంతం డగుచు
ద్వ్యా సింహాసనంబునఁ దేబరిల్లు, మానానాకారు నంకింహమూర్తి గంటి 21

- క. కని సాష్టాంగముగా వం, దనములు గావించి లేచి తత్సామీప్యం
బున నిలిచి కొలిచియుండఁగ, ననుఁ జల్లనిచూడ్కిఁ జూచి నయముగఁ బలికెన్.
- క. బౌత్వమందె నికు ద, యానఁడనై యొసఁగితెన్ మదర్పితకవితా
భేలనమును మద్భజనా, లిలంబును దృఢముగాఁగఁ జేసితె ఎత్తాన్ 23
- క. అనిరుద్ధచరిత్రముఁ ద, క్కినిముచ్చుచి విస్తరించి కఠిని ప్రబంధం
జూసరింపుము శ్రీయోవ, ర్ధనమగు మామెన నంతి నేయుఁ దగ్గ 24
- చ. అని సలికినఁ బరమానంద తతప్యానయమందెనై తద్వచనంబు మహాప్రసాదంబుగా
నంగీకరించుకొని యిట్లంటి 25
- ఉ. ఒకమలామనోమణి మో పరమేశ్వర యో జగత్పతీ
యో కిరిరాజుడై న్యహర యో రిండాంజ్ఞప్రపంచా
యో కరుణారసామృతపయోధి పునన్దననంబుమాన్వి నా
ఖ్యాకిర సైవసత్పదము నందఁగఁజేసి కృతార్థుఁ జేయుమీ 26
- చ. అని పునఃపునః ప్రణామంబులుచేసి పదమజ్జివదసి యందుండి నులి గృహంబునను
వచ్చితి నని యాదృశంబైన స్వస్థింబుఁగాంచి మేల్కొని యపరిమితప్రమోదరస
మగ్నాంతరంగుండనై కొంతదడవు తిడియ దివ్యమంగళవిగ్రహంబు భావించుచుం
డితి నివ్వించునఁ దదనుగ్రహంబునహరినహఁడనై యేతత్ప్రిబంధరచనాక్రమం
బునకు చుక్కమించి మద్వంశప్రకారంబు వర్ణించెద 27
- నీ. శుభకరావస్తంబ మాత్రుండు కౌండిన్య గోత్రుండు నార్జ్యం కుల పవిత్రుఁ
డగు బసవన మంత్రి కమరప్పముత్తన పెద్దన యొప్ప ప్రియతమాజు
లాకుమారచతుష్టయంబులో ముప్పనామాత్యుండు స్కర్తిమండనుండు
తత్తినాజాతుఁ శుత్తమపుర శీలుండు నిర్మలచరితుండు నిష్కనాధుఁ
డతని నిజసాధ్వీ యగుకొండమాంబగర్భి, మంగజనియించెనెవయ విద్యాచక్షుండు
హరిహరధ్యానసేవాపరాయణుండు, మహితగుణశాలి యిబ్బయామాన్వితమాధి 28
- ఉ. నిండుమనంబు సచ్చమును నీతియు గాంతముగల్గి కీర్తిసం
తుండయి భోగభాగ్యములతోఁ జెలువొంగుచుఁ గొండవీటి భూ
మండల నాయకుల్ మిగుల మన్ననసేయగఁ దెంపుమీతె స
త్పండితుఁ డబ్బమంత్రి కనుపర్తిపురాన్వయ వార్ధిపుష్టచం
ద్రుం డని లోకులందఱు నెఱుంగుటకున్ నుతిసేయ నేటికిన్ 29
- తే. అష్టహస్తాని గేహిని యొనపుష్క, వతికి లజ్జుంబ కుదయించె నుతయుగంబు
మహితగుణశాలి రాయన మంత్రివరుండు, నిరుపమగుశోజ్జ్వలుం డగునిష్కఘనుండు.
- క. ధినిధిరాయనమంత్రికి, మానవతీమణికినొసమాంబకుజననం
దైనారమిరువురమె యో, గావంగుండు నప్పనాట్యుఁ డనదఁగునేనుకొ. 31

- క నరసింహపాదభక్తుడ, నరసింహకృపాప్రసాదనయల్బభమతికా
నరసింహశ్రితిశ్చదయఁడ, నరసింహనికరుణఁజాలనమైనవాఁడెక. 32
- బ ఇట్టి నాచేత విరచనయంబగు నేలత్పింగుం, సామ్రాజ్యంబునకు మూర్ధాభిషిక్తుండగు
మహానుభావుని ప్రభావంబు గర్జించెద 33
- సీ శ్రీవృష్ణవాలయశ్రేణులందుఁజెలంగు ద్రావిడగ్రంథనాదములవలన
నరమహిసురయజ్ఞవాటికాంతరములఁ గొమగారుహోమధూమములవలన
విఘ్నేశీధులయందువినిహితంబైనట్టి ధనధాన్యముఖపదార్థములవలన
నేలాలవంగతాంబూలవల్లిచందనముఖశోభితచనాంతములవలనఁ
గమలకైరవకల్పారకలితబలంబు, విమలజలనాంద్రకానారవితతివలన
భాసురంబగులక్ష్మీనివాసమగుదు, దివ్యశిలచతిమంగ స్రస్థింబు 34
- క. తిరుపతులునూటయెనిమిది, పురుషోత్తమశేషైలములు మొదలుగ నా
తిరుపతులలోన మంగళ, గిరి విష్ణువిజయంబు కేవలమరయక 35
- మ జగదానందకరంబు మోక్షపదవీసాపానమార్గంబు యో
గిగణాకర్ణగుహంబరంబుగిరుక్రడావిగోలాస్సరో
మృగసేత్రాసుకగాంగుళీచలితతంత్రీవాతవిశారవా
నుగుణాంచత్వికనాదమద్రిచెలవొంగుకొమంబాభిఖ్యతక 36
- ఉ ఆమహానియతైలభిఖరాగ్రమునంగున్నసింహమూర్తితే
జోమయదివ్యకృతమునశోభిలుదుకొనిజగత్తొకటిత్ర
ద్ధామతిఁజేయుపానకముఁదానెలమికొనగమరగించి త
ల్కామితిమల్లలింపఁగనగంబుఁదగకదయసేయునారికిక 37
- చ. గిరిదిగువకవినుల్పి మణిశీలితమండపమధ్యభాగభా
సురతరపీఠమందునతిసుందరమూర్తిధరించియిందిరా
తరుణియుఁదానుచుండునిరతంబునృసింహుఁడుదివ్యహరనూ
పురకటకాంగుళీయకవిభూంబాపుంజవిరాజమానుఁడై 38
- తే. ఇట్టిమంగళగిరియంగునెగురదిగు, తిరుపతుల గంటిమధ్యప్రదేశమంగు.
శంకరుఁడుసర్వమంగళాసహితుఁడగుదు, నుండు నెవ్వడుసహవాసయోగ్యుఁడగుచు.
- సీ కన్యాసానిలోఁగదిసిమజ్జనమాడి ఛాతప్రస్తుంబులందముగఁదాల్చి
కుధరాగ్రమెక్కి మార్కొండలక్ష్మీభజించి నరసింహునకునందనములుచేసి
మిరియంబు లేపవల్ మెదిపిచక్కరతోడఁ గలిపితియ్యనిపానకములుచేసి
స్వామికర్పించిశేషందైననగమును సక్తలక్ష్మణుబంచిపెట్టి
నగమదిగిచ్చిశివదర్శనంబుచేసి, దిగువనరసింహునిందిరాదేవిఁగొలిచి
భోగమోక్షంబులనుభవింపుదురుజనులు, సత్యమిదిమంగళాచలస్థలమునందు 40

సీ వేంకటాచలమునవేసటనొండక నశబుభుజంపఁ గాఁబొడముదప్పి
 శ్రీరంగమున నానతీఱంగఁబొంగళ్లు భోజనంబొనరింపఁబొడముదప్పి
 కాంచీపురంబులోఁ గాంతకొద్దినిఁజేరి యిడ్డెనల్ భక్షింప నెసఁగుదప్పి
 యశగిరిస్థలముర నాపోవగాదోనె లారగించినఁబుట్టిసట్టిదప్పి
 యర్చకస్తోమహస్తశంఖాగ్రముక్త, లలితగుడిజలధారాఘోషంఘాయ
 మానపానీయమహిమచేనఁజికిననుచు, జలజనాభుండుమంగళాచలమునందు. 41

ఉ. మంగిటికల్పభూరుహము మూలగనంబునివేశనంబులో
 బంగరువాన చేతికగపడ్డతలంపులమానికరింబుముం
 గొంగుపసిండి బ్రతులకుఁ గోర్కులపంబ జగంబులందు మా
 మంగళశైలన్లుభుసమం బగుదైవము లేదు మావఁగఁ 42

వ్యవస్థంతములు.

క. ఈదృగ్విధకల్యాణగు, యోదారప్రాభవునకునుద్యల్లిలీ
 సాదరకటాక్షవీక్షా, పాదితవిబుధేంద్రకమలఙ్గనవిదీపునకు. 43

క. అతులితమతియుతమతగుణ, యతికృతసుధ్యానగతనిరాకారనకు
 శ్రీతకమలాపితికమలా, యతవిమలాంబకసుఖప్రదాకారునకు. 44

క. ధూపాలంకారునకును, దోషాటగటచ్చటామదోత్కటగజన్య
 ద్విపణకంఠీరవగళ, ఘోషితకృతిపాంచజన్యఘాంకారునకు. 45

క. మందారకుండచందన, మందస్థితసుందరైకమందిరనయానా
 నందవదనారవిందున, మందామరసోద్భవాన్యకుముదేందునకు. 46

క. విరమగుణభక్తజనకృత, సరసగుణాంభోర్ధపానసౌఖ్యనకుశుభా
 కరమంగళావలస్థల, నరిసింహాఖ్యనకుసద్గుణాఘ్ననకు. 47

కథాప్రారంభము.

న. అంకితంబుగానేరవియంపంబూనిన యనిరుద్ధచరిత్రంబునకుఁ గథాప్రకారం దెట్టి
 దనిచక్రగతత్రాసుధానుభవకుతూహలసామ్రాజ్యశౌనకప్రముఖమునీం గ్రులునకు
 పురాణేతిహాసప్రసంగవచనచాతురివిఖ్యాతుండగు నూతునింగనుంగొని యిట్లునిరి.

చ. జలజభవాభవప్రముఖసంస్తననీయవిశేషవిష్ణుని
 ర్మలగుణోర్తనామృతముమామకకర్ణరసాయనంబుగాఁ
 బలుమఱుచివుదెల్పుటకుఁబాత్రులమైతిమిపూర్వపుణ్యముల్
 ఫలితమునొందెనీవలనభన్యగుణాగ్రణిరౌమహర్షణీ 49

క. అనిరుద్ధనిచారిత్రము, విరుటకుమాహృదయములువేడుకపొడిమె
 వినుపింపునవిస్తరముగ, వినుతబుధవ్రాతినూతనియోషేతా. 50

- ఐ. అనిన విని యమ్మునీంద్రుల కతిం డిట్లనియె 51
- క మీరడిగినసత్కథ వినఁ, గోరి పరిక్షిన్నపాలసంజరుఁ డడుగఁ
గరుఁడు శుకయోగి నని, స్తారంబుగఁ చెలుపఁదలఁచి తొ నిట్లనియె. 52
- నీ ప్రాకారగోపురప్రాసాదపద్మరాగ్ర శ్రాచంబితగగనతలము
సంతతఘటపుష్పసాంద్రనానావిధోర్ధ్వరుహకలితశృంగారసమము
చంద్రకాంతోపలసౌపానకలితశోభితజలపూర్ణవాప్తీవ్రజంబు
సరససౌందర్యలక్షణులక్షితాకాగభామినీపురుషసౌభాగ్యకరము
తే గంధసింధురనైంధవబంధురంబు, సారసారససరసకాసారవిసర
మృఘుజలనిశిపరిఖానమావృతంబు, పుణ్యనిలయంబు ద్వారకాపురవరంబు 53
- ఉ లోకములన్నియుం దనకులోనుగనుండఁగఁడన్న లోనుగాఁ
బైకొనెఁజక్రవాళమనిపావకసన్నిధిఁగాఁడనంబు రి
త్నాకరమానసగ్గరితదావరణావృత్తిజేసినిల్పెనో
కాకయజుండుచుట్టుననఁగాఁడగునన్ధియగ డ్దహిపమై 54
- మ అల్ల సుధాపయోధిపపురింతరమాంబుజాబ్ధియం న హృ
ద్వల్లభురాజధానియగుద్వారికి గోసుఖియింన దుండు సం
పల్లలితాంగియొప్పుడును బాయఁ పుట్టినయిల్లు నత్తినా
రిల్లును నేక దేశమగునింతులవేడ్కెఁగఁగొఁఁతయే. 55
- మ అలకాన్నత్యపురీపాపరణరేఖాగ్రప్రదేశంబులం
గలయక గొమ్మసందులేర్పఱచి మార్గశ్రేణిఁగల్పించుటక
నలిసికైరవణీమనోహరులయానంబుల్ నిరోధింబులే
కలఘున్నూర్తిఁదదంతిరంబులఁబొసంగక నిర్దమించుంగదా 56
- క అగణితతారాగణము, గగనాంతిము నిశలఁ దనరు ఘనలీలఁబురికె
దగఁగోలకొనలఁగిట్టిన, జగజిగిముత్యములచంచువాచందమునక. 57
- నీ సహచరీశంకాప్రసక్తామరీహూయమానకర్పరపుత్రికానుతములు
ఇనవాహహేమప్రహేళితప్రతిబింబధారణతోఁగదర్శణములు
సామంతిభ్రాంతిసల్లాపకృత్తారకామిశద్వప్రమృతాఫలములు
దైవతిహావితప్రతిస్వనసంభ్రమప్రదవిటవిటీచుణితివము
తే. లంబుజకదంబశాలవ్రవింబమగ్గి, హరిణకబళితకుహనాత్యజాంశురాయి
తిసుధరద్ధారుడోపలాతితవితర్ది, యూధములసౌధముఁ పురినొప్పుమీఱు 58
- చ ఉదయనగేంద్ర మెక్కియినుఁడున్నతమైగగనంబుఁదాఁకు ద
త్సదమలహర్త్యముల్లనిరథంబున కడ్డమునిల్చునంచుదా

మదిఁదలపోసితిన్నినగుమాన్దము నంజనుడంతకంటెకున్
జడలను నిక్కియ్యవలెనుండిగిపోవుచునుండునిచ్చలున్

౬9

మ పగలున్ యింకను ప్రకాశతనుజీనిగజేసబంధుండు సౌం
పగుము తెంబులచేరుచుక్కగమియున్ వ్యాకంబునన్ జేరు చు
క్కగుమింగూడియనేకరూపములతోఁగన్నట్లైనానొప్పగున్
నగరిహేమశిరోగృహగ్రవిహరన్సారీముఖాంభోజముల్

61

ఉ నిర్దలభ్యుఁడైతిమయనిర్దేవవిస్ఫుటహర్ష్యుఁడయ్యాం
తర్దదనాహవశ్రమగతిప్రమదారమణచ్చటాతనూ
ఘర్షణివారియైవినుతిఁ గాంచునుపాంతినిలింపనిమ్ముగా
హర్షఖపద్మగండవిభవానుభవించితగంధవాహముల్

61

తే మీఁదనున్నట్టికుంభసింహాదికములు, తారకామండలంబునఁ దగిలియుండఁ
జంద్రబింబంబునంబై నాసాధరుచులు, సురపురముమీఁదఁదనరుగోపురవిభాతి. 62

సీ అతనిజన్మ సానమగువిష్ణునాభికి నూర్ధ్వమాముఖముననుదయమైరి
అతఁడు నల్తాగముల నభ్యసించినయట్టి చదువేకముఖమునఁ జనువుకొనిరి
అతనిరాజసగుణానీతికంటె నుత్తమంబగు సాత్వికమన శుద్ధాత్ములైరి
అతఁడు మున్ జరతపోగతిఁగన్నహరినిభావితభక్తివరదుఁగావించుకొనిరి

తే పెద్దపిన్నతినంబురూపించుకొనిన, అధికులనవచ్చుసాంసూహనునికంటె
సకలసౌజన్యగుణసుధాసారనిధులు, భూసురేంద్రులు గలరు పత్నురమునందు. 63

సీ సమదీర్ఘచంద్రహాసకళావిలోదముల్ ముఖముఁడునురణోన్మథములందు
చిర్మగుణానుసంధానతాచతురతిల్ శయములందును హృదాశయములందు
బుధగురుచక్ర్రావనధురీంచిహ్నంబు లాఖ్యలందునిజాన్వయాఖ్యలందుఁ
బ్రకటపంచాననప్రక్రియావిభవముల్ భజులంద విక్రమార్కులులయందు

తే వెలయవెలయుదురనివార్యవీర్యశౌర్య, ధైర్యగాంభీర్యసమధికాదార్యతుర్య
ధుర్యలైనట్టిబాహుజవర్యులెపుడు, సింహజెయివొంగ నప్పురవరమునందు 64

సీ తనలోనిరత్నసంతతులభోగితి నాలుపఱచుకొఁడేనిసాగరుఁడుసాటి
తనమూలధనముకుండగివలయు, ముగ్ధార్చుకొనెనేనిధన నాయకుండుసాటి
తనకున్నబంగారమనువక్కఁడైతియ్యఁజాలినఁగాంచనాచలముసాటి
తనమహాత్మ్యమనకునెనయైనభోగానుభవముం వెనేనిఁగల్గుకముసాటి

తే గానియితిరులుతాదృశుల్ గారనంగ, నర్థసంఘదతోడవిఖ్యాతగుక్మతి
సంపదలంతములుగాఁగనంగ్రహించు, వైశ్యులండు మరప్పరవరమునందు, 65

సీ జన్మసంబునిర్జ్వరశిఖాకుసుమగంధావాసితంబైనవారిపదంబు
నైదోడుప్రకటధూర్జటిజటామకుటరంగడభంగనిజభంగగనగంగ

ప్రారంభమఖిలవర్ణాశ్రమజనతిర్యగాదిజీవనమైనహాలికంబు
స్వాచారమిష్టకామ్యార్థసిద్ధిదమైరయనిరుద్ధమూర్తియభ్యర్చనంబు
బుద్ధిబ్రహ్మణస్త్రీయుభూతిదయయు, శాంతమునుగల్గించెలువొందనత్వధంబు
గాఁగసౌజన్యశీలురైకలిమిబలిమిఁ, గలిగిసుఖియింపురురుశూద్రకులజాలంగు. 66

సీ రంజితాగ్రరసుధారససమేతంబులై ముఖచంద్రబింబముల్ ముద్దుగులుక
నవతంసమసుమతారావళీయుతములై కంచభారతీమసముల్ గరిమఁజూపఁ
గమనీయమణిమాలికార్పూరాంబితములై, సుచకుంభకైలసుల్ కొమరుగుగులఁ
గంకణేంద్రోపలాంకమిలిందచణములై పాణిపద్మంబులుపరిధవ్విఁ
గలితమోహనరూపరేఖావిలాస, విభ్రమంబులుజగమెల్లవినతిసేయ
నరుంగతివారశృంగారచతులువేన, వేలువిహరింతురెపుడునవ్వీటియంగు 67

సీ పలువరుగులకుండములఁజూడఁబ్రయమయ్యె వెయింపుసాంపునఁబలుకఁగదవె
వఁజూపునల్లగల్వలవినోదముతానె వెలపులముంచెనవ్వారిగాఁగ
మేలుచేదమ్మిత్తన్నులుగుల్కెడుహరిచిదయసేయుపేరుగాఁగఁ
దెంచుంచెనాససంపెఁగనిగన్నిగలచే ముద్దియవేఁజెదమొగినొసంగు
మనుచునరుదుముదంబుననంటిపలుఁ, జాణలవచశ్చమత్కృతినరణిఁజెలిసి
తెలివిఁజిలునవ్వులాలయంగనఁరియలఁ, లమ్మగురువులవికలప్రసరమున. 68

మ పటుదంతప్రచురప్రభాప్రకటశంపాజాలముల్ ఘోంకృతా
ర్థటగర్జారవముల్ సమక్రమదధారాసారార్థంబులు
త్కటధాటికొనటియింపభూవిహరణోద్యత్రాన్మషేణ్యాంబు శృ
త్పటిమౌడతుటభేదనద్విరుదయూధంబొప్పసక్రోధమై 69

మ పురసీమకొబురుయోత్తమానువహనస్ఫూర్తివిడంబించుచుకొ
సిరికికొమాలములై సుజీవనకాన్సిగ్ధంబులై సుందర
స్ఫురితానర్తములై విలాసుతివనొప్పకవాహినిసంగతికొ
దిరమైనార్థకనామధేయగుణభూతికొనైంధవప్రాతముల్. 70

చ. అలఘునిజగ్ధ్విజాంచితపటాంచలజాతసనిూరనారిగొ
మలగగనననీయతవిహనవిహారినిలింపదంపతీ
గులితసంచబాణరససంజలితోగురి ప్రమఁబులై
యలరుఁబురికొశతాంగములుదగ్రవిరోధిచమూవిధంగముల్. 71

ఉ. బాహుబలోద్ధతుల్ సమరభాగనటద్రిప్రచాతురంగిక
వ్యూహవిభేదనక్రమసముజ్జ్వలవిక్రమవిస్ఫురన్తహా
సాహసికుల్ ధనుఃప్రముఖసాధనధారణకౌశలగోసము
తానూరసాకృతుల్ సుభటసంఘయు స్ఫురరుందసంఖ్యముల్ 72

- వ మతియు నన్నగరీలలామంబు వై కుంఠపుంబుమంబోలె నాగనగరంబువింబున నను
తక్కాణగుణాభిరామంబై, నభోమండలంబు తెఱంగుననుకవికల్పితప్రబంధంబుచా
డుననగలితకవిరాజవిరాజితంబై, చంద్రబింబంబుపోలికగునుమితగ్రుమంబులీల వి
రాజమానసాగరంబై, యలకాపురంబుభౌతి జుజాకరంబురీతిబద్ధాలంకృతంబై, య
ధ్యయనవిద్యావివేషంబుకై ఓడి సంగీతతత్వాకరంబుచెల్లవునవర్ణక్రమప్రకస్తంబై,
రామాయణకావ్యంబుగతిభాగ్యంబుకరణి రామాభిరామంబై, మిత్రభాషప్రకా
శంబయ్యును గుంబయానందంబై, రాజాభ్యుదయంబయ్యును గమలాంచితంబై,
హరివిహారంబయ్యును బుణ్యజనరంజనంబై, విబుధులవిరాజితంబయ్యును సమస్తగో
త్రప్రచారంబై, గురుప్రదీప్తంబయ్యును గవిహితంబై, సంపదలకుం గొటారును,
సౌభాగ్యంబులకు బుట్టినిల్లును, సౌఖ్యంబులకు నాలవాలంబును, సారస్వంబులకు
గాణయాచియు, సంతోషంబునకు నాబహుయునై వసుంధరాగుండరీబలతటసంఘ
టితమక్తాలలామంబుపోలిక జతుర్ముఖనిర్మలప్రపంచాభిరంబై యొప్పుచుండు 72
- ఉ ఆపురలక్ష్మీక్షీరమణుడై విలసిల్లుచునుండు బ్రహ్మలీ
లాపరిపూర్ణమానుషవిలాసుడై కృపాంతదృశ్య ని
తేషమయాపమాహాపవిత్రగోపవధూకదంబుండు
ద్వీపితక్రీడికాలింబు దేవతనూజుడుకృష్ణుడగున్మతి 71
- సీ. వలీలదేవతీలగు దేవులకుంబుట్టి నందయ్యో దలన్నతిగఁబెనుపఁ
బెరిగిదై తేయులఁబెక్కుండ్రవధియించి యమునానదీతీరమందమంద
బృందావనక్రీడఁబెంపొందగోవులఁ బాలించి మురివీలిలోలుఁడగుచు
స్థానికాంతలవలసించుచురమించి భక్తజనాననప్రాధిమిఁబె
రుక్మిణీసత్యలాదిగాయాపవతులఁ, జాలఁబెండ్లాడిసంసారసౌఖ్యనిరతి
నెలమిఁద్రిభువనసామ్రాజ్యమేలుచుండె, గృష్ణుడందెట్టి రివరిష్ణుడగుచు 72
- ను హరికిర్రుక్మిణీకిర్రదమాభివుండుమీ నాంకుండులోకకసుం
దరలీలాసుకుమారమూర్తితికాంతాపద్మరాగోపమా
ధరసారామృతిపానకేళిరతుండుద్యుక్తిక్రమాటోపశం
బరసంహారుండుదా తక్కిరైనమరుణ్ బ్రహ్మమ్మనామాంకుడై. 76
- ఉ. ఆంతుల్లభుండుచు సుధాంగియనందగురుక్మిణీతామరం
భోరుహానేత్రగుడింబుభూమణుడైనపూరుఁ గాంచెప్పు
గానిరసంబువిగ్రహముగానొనరించినమాడ్కి నొప్పనొ
య్యారమువానిభాగ్యవిభవాదిలక్షణలక్ష్మితాంగుని 77
- క అనిరుద్ధనామధేయం, డనిరుద్ధవిముఖ్యులతనినరీరులుడా
యనిరుద్ధతులక జేసెడి, యనిరుద్ధస్సుబహుక్రమాధ్యుండుగుటక 78

ప. మతీయు బ్రహ్మజ్ఞానసూచనాసమర్థుండుగాఁగలవాఁడని బ్రహ్మనూనామకుండును, ఋశ్యమృగచిహ్నితకీతుండు గాఁగలుగుటంజేసి ఋశ్యకీతుండునునని గురుజనంబులు నామనిదేశంబుచేసి రక్కు మారుండు శరత్సమయ శుక్లపక్షసుధాకరుచందంబున నహరహఃప్రవర్ధమానుండై క్రమంబున జననిజనకమనోరథసామ్యంబైన బాల్యంబును స్వబంధు జననమునానందశరీరముమారంబైన కామారంబును నతిక్రమించినయనంతరంబ

సీ ముఖచంద్రమండలంబునకునూనూఁగుమీసపుజాలుసహజలాంఛనముగాఁగ నమరుణత్వగికి నాటమునకు నేవళంబులుపందనపుదీఁగెమోడిగాఁగఁ జెక్కుటద్దములకుఁ జెలువంబుమీ తిననిఱునవ్వు తేటక్రింజికిలిగాఁగ సరసమాకచనైగలదంబునకునవతింంగదీధితితటిదవ్వులిగాఁగ

తే నలజనుంతుని చందంబునలునిసొబగుఁ, జంగురుచిమేలుఁగందర్పచక్రఁదనముఁ దనకుసరిసేయఁదగినసొందర్పమహిమ, నతఁడుచెలువారెనవయాననాగమమున. ౬౦

సీ కనుమెఱుంగులుతరుక్కున నేమజించుమాపులకుగుండియుజల్ జలుమనంగ నగునుగా నాఁచిముఖ్యమనొందుమోముకువాలకన్దలదక్కొలుపడఁగ జెలికాండ్రితోనాడుపలుకులచేసినలొగివశ్యమంత్రప్రయోగమందఁ బ్రతిలేనిరూపంపదఁజిక్కితిలఁపులుసుడివడ్డగితిఁజాటిమట్టితిరుగ

తే నంగుళానరానిప్రాచింపడెనయతిని, ప్రభుతచేమార్పులూర్జిదీర్ఘతనహింసఁ గొలువునకువచ్చువారకన్యలకయోగ, విరహమొదలించెదద్రూపవిభ్రమంబు 81

తే వాలుఁజూపులచేతినివారులొసఁగి, ప్రమదజలములనర్ఘ్యదానములొనర్చి యెలముభాంబులుపహారముగఁజేసి, పనితిలుగజింతుర్పైదైవముగనతని 82

ను తిరుణుల్వానివిలాససంపదకు నాంతర్యంబునంజొక్కిత త్వరింభానుభవంబుఁగోరుచువిధాతాపినిమజ్జివితే శ్వరుగానేటికిఁజేయవై తిసనుమకొసంతాపముంజెంగును సుస్వరగాడ్పుల్విధికంగ దాహమొదలించుకొమండువేసంగియై. 83

ఉ. బింబముమోవిసంకుప్రతిబింబముకంఠముతారకాధిరా డ్బింబముమోముసన్నుమరబింబములాదరహాసపుంగపో లంబులుయక్షునందనకకానిధిముఖ్యులఁజూతుమేకదా శంబరవైరినందనునిసామ్యముగానవియింకఁబోలునే 84

ఉ. సావాసద్ధర్మబాహుబలసంపదచేఁడలువొంపవానా రోహణహేతిధారణనిరూఢదనర్చినపరీవిభూతిశే షాహిగతికొఁజెలంగిజగదాదరణీయగుణాభిరాముండై యాహరిపాత్రుఁడొప్పెదనయభ్యుదయంబునదాభిన్నధిగాక. 85

ఎ అంతి.

86

- చ అతినికివేనమామసుతియైతిగురుక్తి నృపాలపౌత్రియం
చిత్రసుమకోమలాంగిసరసిరీహపత్ర వికాలశేత్రని
ర్నితకలహంసయానమదసింధురకుంభసమానవర్తులో
న్నుచకుచగుక్తులోచనయానంగననంగకెరోహమానయై. 87
- ౩ బంధుజీనిమయ్యెంబుజీవెంబు ముప్పమనపబిలమ రమయ్యె
దమ్ములయ్యెనసామదమ్ములగనకొమ్మ. యిగుగుశుశుజిగురుదుగుయ్యె 88
- సీ కట్టెడినిగచజేకట్టలలోనయ్యె విసభావంబులైవిద్రుమములు
ప్రత్యహంబుచుగింపంగమయ్యెను దామసక్రకాశలమనక్షత్రిగింము
పగలుమించుచువిదేశకృతంబులయ్యె రాజావమానమనరాంకులము
కాకచెచ్చుకతునిలోనునైపుమాటుబ్రహ్మచారింబులజేందెబనిడిమి
తే రమణియగునఖస్తనాంగములతోడి, ప్రాతిపక్షికముననివి సంగడియె
నిట్టియాశ్వరమునబలవంతుతోడి, సాటికెదెనంగులైల్ల నిప్పులముగాద 89
- సీ శాతకుంభమునకుజాంపేచుమనకుదాననుగుణంబగు గాంచనాంగియనుట
కంజాతిమునకునుగైరంబునకుఁబ్రియందంబుమహాప్రేలాక్షియనుట
శక్రొపలమునమజలరంబునకునువినయోక్తిఘననిలవేణియానట
కలహలమునకుశిఖానిలంబునకుహితాలముమండలయానయనుట
తే యుభయభావంబులతిసయందునికి సార్థ, కముగనిట్లంటచతురలకల్పనాంశ
లంబులనీనయట్లందరినగనిమ్ము, వారికిమిగుంతుకులగాక కవులు. 90
- చ ఇవిధంబునం బ్రభూతియన్నుచయయైయున్న రుక్తులోచనను విచాహంబుసేచు
నువోగించి తత్రప్రపితామహుండైన భీష్మకనృపాలండును దక్కినవారలను సు
హృజ్ఞనులతో నాలోచించుచు 91
- ఉ ఈయనినిలకంతలకునీడును జోడునునైనసల్లభం
డేయెడగల్గనోయనుచునెంతియనక్కఱతోవిచారముల్
నేయుమనుండిబంధువులచేననిరుద్ధునిరూపసద్గుణ
శ్రీయుతుఁగానెఱింగి తమచిత్తముల బ్రమదంబువిండగఁ. 92
- క నెనరింటినచుట్టటికం, బునుగులమునుగుంబుటాపమునువిద్యధనం
బునుబ్రాయముగలిగినవరు, డొనఁగూడుటకన్యభాగ్యయోగమునఁగదా. 93
- చ అని విచారించి ద్వారసతీపురంబునకుఁ దగువారలం బంపుచు 94
- క శ్రీమత్సమస్తసద్గుణ, ధామాంచితకీర్తి నెన్నఁదగుచుదేవ
సౌమికభీష్మకభూప, గామిణితామ్రక్రిసేయఁగలవీన్నపముల్. 95
- క క్షేమంబిక్రడమీపరి, తాపమువ్రాసంగవలయునాపౌత్రుని పు
శ్రీమణినిరుక్తన చునా, కోమలిననిరుద్ధునకునుగూర్పఁగవలయున్ 9

- ప. అనిశుభలేఖలంప విని హర్షముమాకునశ్య మంచుగ్ర
క్కునఁ బ్రతిలేఖించియనుకూలపుష్కము నిశ్చయించివ
య్యనబంకృష్ణముఖులురయంబనుహృచ్చతురంగయుక్తులై
యనుపమవాద్యఘోషముదిగంతములందుఁ బ్రపూరితంబుగాక 97
- సీ కుండినపురికినేఁగుటయువైద్యులైదుర్మోనివారలఁదోడితెచ్చి
విడుగులవిడియించివిధివస్తువ్రాతసామగ్రి నడపించినంప్రమమున
లగ్న వేళకుమంగళస్నానయుతులైనపెండ్లికుమార్తెకుఁబెండ్లికొడుకు
కెలమితోబాసికంబులుగట్టికంకణంపుముల్ గావించినాజ్ఞలైన
తే విప్రయుగ్మలఖండోక్తవేదనము, చెలఁగనుచితప్రయోగముల్ సేయుచుండి
రపుడు తెరవట్టిచాటునకతివఁదోడి, తెచ్చిరిపదాంగదధ్వనులచ్చుపవఁగ 98
- చ విచిలిగంధియుక్విభుఁడువేడుకతోఁదెరచెండువైపులక
రుచిరకటాక్షసంక్తులమెఱుంగులునిండఁగనిల్పిరయ్యెడక
బ్రచరతిరాసురాగరసబంధురతంచెరచిరదూఱిపా
ఱుచుహృదయాభ్యుముల్ మొగి మెఱుంగనిచుట్టటికంబుసేయఁగాక. 99
- క గ్రక్కునఁచెరవాపుటయుఁద, గుక్కునవెఱుంగొందెమ్మగవిలోచనముఖస
మ్యక్రాంతిమెయిలుదొలఁగినఁ, జక్కఁగఁజెలువొందుపూర్ణచంద్రుండనఁగక
- ఉ బంగరపల్లెరంబునుగ్రాధిగనించినముత్తయంబులు
పొంగుచుహస్తయుగ్మములఁబూర్ణముగాఁబలుమాఱుముంచుచుక
రంగుగనొక్క రొక్కరికిరంబుపయిందలఁబ్రాబువోసిర
య్యంగఁచుచివవ్యమణులైదిగుపాఱఁగనవ్వధూవరుల్ 101
- క ఈవిగ్రమునముగూర్తము, గావించివివాహవేదికాస్థలమునకుక
రావించిపుకఁగించు, హావాద్యధ్వనులబహుళమై మొరయంగక. 102
- క చెలిపాదముచెల్లపుఁడుకర, జలజంబునఁబట్టినడపెనప్తపదంబుల్
కలయలుఁదీర్చువాఁటికి, యలవడుననివావియైనయతిపలునన్యక 103
- ప తదనంతరంబప్రథమ హామాదికంబులైన నైదికలాతికప్రయోజనంబులునడపి వివి
ధవిగ్రహ్యుగోజ్యాదిపదార్థంబునకలజననంతోఁంబుగా భోజనోత్సవంబుగావించి
రందు 104
- మ ఎరమాన్మంబులుఁబిండినంటలునునూపంబుల్ గమాయించు పం
క్తగంబుల్ నుధురాష్టకాకములుబైల్లంబాజ్యముకడేనెక
పూరపుంధోయముమీఁగడల్పెరుగులుప్పం గాయలుకొమున్నగాఁ
బరిపూర్ణంబుగ నారిగించిరనువొప్పంబెండ్లివారందఱుక. 105
- సీ చెలిపయోధురకుంభములుదాఁచుకొన నేల ఘనమయ్యెదృష్టచేకొనఁగనిమ్మ
లతకూనమధురలీలాధరఫలరసంబులుచాల నభిలాషిబాడమఁజేసె

- నలివేసినిచేతి యతిరసరుచిరస జ్ఞానందమయ్యై నేమనఁగవచ్చు
రాకెందుముఖివినుమాకారమంతచక్కనిదెన్నఁడెఱుఁగముకన్నులూన
యనుచుబోజనసమయంబులఁగభాష, గర్భితములాడునరసులకాంతకొద్ది
ననుభవించుఁడుకొదవేదనిసము, నస్తులైబోనకత్తెలుభక్తులిడిరి 106
- శా. తాంబూలంబులువారికేళకదళీ ద్రాక్షాధినానాఫసా
ఘంటులచంపక మల్లికాదిసుమనఃకస్తూరికాగంధసా
రంబులొక్కరలిష్టాఘండములునన్త్రయంగునర్ణంబునె
య్యంబేవారఁగఁబంచి పెట్టిరిజనంబానందముకొందగాక 107
- ప. ఇవిసంబున 108

భుజంగప్రయాతిము

- వివాహప్రయత్నంబువిధ్యుక్తరీతికొ, నివర్తించిస్తాఁడబ్జనేత్రునిపేతో
త్యవాసంభముకప్రేమసంధిల్లఁజేయకొ, నవోధారతులమోహనంబైచెలంగకొ, 109
- తే గంధమాల్యాదివాసనలొ గ్రమ్ముకొనఁగఁ, దోడుకొనివచ్చిరప్పుడాతోయజాతీ
సరసుఁడున్నట్టికేళికాసదనమునకు, బలిమిచేనేర్పుచేతనుబద్ధముఖులు. 110
- ఉ ఎవ్వరికోసమీవగలకేమియిఁకకొబదమంచునెచ్చెలుల
నవ్వుచుఁద్రోచిపోవుటయునాఁగునిచెంగటనిల్చియుండెఁ బా
నివ్వలనవ్వకొదొలఁగనియ్యక మన్నధుఁడానపెట్టి న
ట్లన్వనజాతీ సిగ్గుబరువానినరీతిశిరంబువాంచుచుకొ 111
- ఉ. శయ్యకుఁజేరిఁదీసిపతిసారెకువేడఁగనించునైనమో
మియ్యకగుబ్బలఁటుకొననియ్యకనిష్ఠరీతికొమింపఁగా
నియ్యకయెంతసేసెనలయించినపిమ్మట సౌఖ్యదాయకం
బయ్యెననారికేళఫలపాకమతొఁగదకన్యకారతుల 112
- తే వీభునిలమకంబుతో నిట్లువెలఁదీసిగ్గు, పోరుపెల్లనుపట్టియా స్వరమయ్యెఁ
దుదినిలువలేక సొందులుదూటియుండె, గాననబలాశ్రయమునభంగముఘటించు
- ప తదనంతరంబు 114
- సీ ఆధికప్రయత్నిసంకీర్తినివీబంధమాభిముఖుంచితాస్యాంబుజాతి
మాలస్యకరగృహీతాంచితకుచకుంభమనురాగరసనిగూఢాంతరంగ
మాయాసలబ్ధబాహుతాపరిరంభమాకుంచిత భూయగభిరామ
మామోదబాహుధారాపూరితాంబక మలఘునీత్కారమోహననినాద
తే మచిరసంభూతమదనతోయప్రవాహ, మవగతోష్ణాంగజాతఘర్తాంబకళిక
త్రిపవళజనితనిద్రాభిలాస, మగుచునయ్యంతిప్రభమనమాగమంబు. 115

- క ఆమోదంబొనరింపఁగ, నామోదమువీరియుఁబోలెనై కృష్ణస్థితో
దామోదరసామ్రాధును, ప్రేమోదయహృదయుఁడగుచుఁడెనఁగెకారతులకా. 116
- క తదనంతరంబు యూదచసమాహం బవ్వధూఁగింబు నోర్చొని కతిపయప్రయాగంబు
ద్వారపతిపురంబుననుంజని యచితశుఖంబులనుకవించుచుండిరయ్యనిగ్ధండును
- చ విలసితలగ్నవేళఁగడువేడుకతోడగృహప్రవేశ మిం
పరఁగఁజేసియవ్వనరహాననఁగూడియెడండుప్రేమచే
సూలితకైలి కానుమలసారససారసరోవరంబులం
జెలువగుడత్తుగేహములఁజిత్తమురంజింఁగా రమించుచుకా. 118
- సీ కేలనంటఁగరానిగిలిగింతిచేమాటుపెనఁగుటలొకకొన్నిదినములందు
నేమిచేసినఁగానిహితముచేసుకసన్నతించుటలొకకొన్నిదినములందుఁ
జవునీతిబంధవిశ్రాంతిమార్గములన్నిదెలిసికూడుటకొన్నిదినములందుఁ
దానపైకొనిసురత ప్రాధిఁదమిగిరి నెనయుటకొన్నిదినములందు
నగుచు నారుక్తనయనానమా మంబు, తినమనంబునకింతకింకంబుమోద
రసముకొలుపంగఁగాఢానుష్ఠియంగె, రసికీఖరుఁడారతిరాజసుతుఁడు 119
- ఎ అని శుకుండు పలికె ననినం బ్రమోదహృదయుడై కానకాదులు నూతుం గనుంగొని
యయ్యనిరుద్ధని విహారందెవ్విఁబునఁకడె నలమీఁదటివృత్తాంతంబుఁ దేలు
పలుపుమనుటయు 120
- చ ఎరవరదానశీలమదవారణవారణకృజ్జలాటభీ
కరకరచక్రజన్మలయకారాకారణనైజలీలనా
దరదరహాసదుష్టరిపుదారుణదారుణకోటితేజభూ
ధరధరయగ్ధసాగరసుతానవతానవధోగసంగమా 121
- క. నిలయాక్రిందవైకుంఠరా, బలవద్రిపుభయదశౌర్యపటుతామంఠా
కతితరుచికంబుకంఠరా, సులితలక్ష్మీప్రసంగజనితోత్కంఠరా. 122
- మాలిని మునిహృదయనివేశామోక్షదానప్రకాశా
వినుతిగగనకేశావీతసంసారపాశా
సనయనిజనిదేశాచారుషిప్రదేశా
మనుజచరినాశామంగళాద్రిస్థలేశా 123
- గద్య. ఇది ప్రేమంగళావలన్యసింహకృపాప్రసాదసంప్రాప్తివిద్యావైభవ కనుపర్తిరా
యనమంత్రితనూభవసుజనహితకృత్యనిర్వయబ్రయామాత్మప్రణీకంబైన యని
రుద్ధచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు

అనిరుద్ధచరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

రమణీహృదయంగమ
చారుతరక్తమలాంగసమంకితముం
జీరకటకాంగుళియక
హారాంగదనలయమంగచరనియా.

1

తే! ఆపధరింపుమౌనకుండాదియైన, మునినరేణ్యులతోడనిట్లనియె నూతుం
డాపరిక్షిస్త హారాజనాదరమునఁ, జూచివిజ్ఞాననిధియైనకుండుగులలిక

2

మ పరిఖాగాధికబంధసంవృతమహాపాతాళబ్రాగంబు గో
పురకంఠీరవరూపపాటవపరాభూజేంద్రనాగంబుభా
సురవిస్తారమణిప్రక్షీర్ణనిరణాంశువ్యాస్తదిజ్ఞుండబం
బరిసంత్రాసకరంబుతోటపురమొప్పగుక ధరామండలిక

3

కా బాణుండుద్ధతనత్వనిర్జిలజగత్సృణుండుసాతిత్యశ
ర్వాణీపల్లభిపాదపద్మభజనారంభ క్రమీణుండుగీ
ర్వాణవ్రాతమనోభయంకరధనుర్బాణుండుసంగ్రామపా
రీణుండప్పురమేలుచుండువిజయశ్రీభవాక్షీణుండై.

4

తే తనసహస్రభుజాబహుద్ధత్యమహిమ, నేచిముల్లోకములయంగునెగురుతేక
బలితనూభవుండైనయబ్బాణదైత్యుఁ, డాగ్రశాసనండైయండియొక్కనాడు. 5

ప భవానిమనోహరుండగు హరుం యుండెడి ముఖరితమృదంగంబును,
రణితోపాంగంబును, సంగీతప్రసంగంబును, బరితోషితోత్సాహాంతరంగబునున
గునృత్యరంగంబున దత్తాత్రయంబును, మూర్తిత్రియకరమ్యంబును, లిఖుగు
రుప్లుతసమేతంబును, దిశతికధికతకముఖశబ్దబంధరంబునగు ధ్రువమర్బు
పాత్రిపుటాటతాదైకతాళసింహానంద చంచుటాదితాళంబుల జయజకడకట్టు
మరికాసికిలద్రుతిమధ్యవిశంకాల ఎరిమోలుదుల దండలాంక పండలిప్రేగణీప్ర
ముఖమార్గంబుల రంగరక్షులునహింస నాట్యంబులుపునసరంబునభగతికాధురీణుం
డగుబాణుండావజంబారజంబునం బుచ్చుకొని స్రుతిప్రమాణంబునిలిపి లికధిమికట
శబ్దాక్షరసముచ్చారితముఖుండగుచుఁ గరప్రహరంబులం జిత్రవిచిత్రంబులై చెలంగు
తాళవ్యాప్తులఘమంఘుమాయమానంబై నాదబ్రహ్మంబుజనియింప హృదయారవిం

దంబున కానందసంపాదకంబై వెలుగు మొరయించిన నప్పురమేశ్వరునాట్యంబు జగన్మోహనంబై ప్రసరిల్లెనప్పుడు. 6

ఉ బాణునివాద్యవిద్యకునపారముదంబును బాంధికాంకరీ ప్రాణవిభుండు మెచ్చితిదయకొలరమిచ్చెదవేడుమన్న గి య్వావిరోధినానగిరివాకిట బారిదాళిశోడ శ రాణిణియునీవుభక్తజనవత్సలకావలియుంశవేక్షణక 7

శే అనుమమ్రక్కి నంగరుణించినాంబులివుడు, దానవేంధ్రునిపట్టణద్వారమునకు గాపురంబుండెనిదిలఘుకార్యమనక, యెంతకుంభుండుపార్యతీకాంతుండనహ 8

తే ఏనుహత్తునిమహిమ బ్రహ్మాండముఖ్యు, లెఱుంగఁగాఁజాలరట్టిసర్వేశ్వరుండు నిఘ్నర ద్వారపాలుండైనిలువ మెలఁగె, కౌరవానిదిగాక భాగ్యాతిశయము 9

లఘుస్థగర ఆలంబూర్వ నేవుండతుండకతొదగ్రదోర్ధ్వంశహేతి జ్వాలాదండహ్యమానస్వరధిపశిఖివై నిస్వతిక్రవ్యభుక్తిక్ర లాలాగ్నితాడిదిక్పాలకగణహృదయశ్లాఘ్యబైక్రమ్యలబ్ధ త్రైలోక్యప్రాధిపుండైతినంభుననసాధారణస్ఫూర్తితోడక. 10

క సురపైరమతీయుఁగొన్నా, శ్లయిగఁగనొక నాఁడుమదనమారుబొడగనితి చ్చురణమునకునతిధక్తిం, బరిణతులొనరించి వినయభాషాపరుడై 11

మ గిరిజామానసహంసహంససరయోగిధ్యేయవి ద్యూపసూ పరుచి శ్రీజితముక్తముక్తిభుజదర్పన్యాస్తుతైశ్చేంద్రయిం ద్రరమావల్లభమిత్రిమిత్రరజనీరాట్చక్రిచక్రాష్ట్రసుం దరరేఖాకరపద్మపద్మశరభానాశంకరాశంకరా 12

ఎ అని బహుప్రకారంబులస్తోత్రంబు గావించియిట్లనియె. 13

క లోకములెల్లజయించితి, సౌకర్యముగాఁగనకలసాభాగ్యంబుల్ చేకొంటిగీర్తి నొందితి, నీకారుణ్యమునక జేసివీలగీనా 14

ఉ ఆహవభూమిమామక సహస్రభుజబలతీన్రధాటికిక సావాసలీలతో నెదిరికౌర్యముఁజూపఁగఁజాలినట్టియ న్వాహతివిక్రమాధ్యుఁడొకఁడైననులేఁడొకనివుదక్కహ లాహలాలాంభనాంబితగఁగిరిరంభిలనర్వమంగ. 15

ఉ ఆలతివైవిరసముదగ్రకరోద్ధృతిహేతిభూతసం ఘాతివిముక్తరక్తజలకాంతులుకంకింపద్దరాగసం జాతయగిదులంగయనంగంకెలిఘటింపఁజేసినా చేరుగితీటకాఘముసేయఁగదేజతాద్రిమందిరా 16

ఏ అనిప్రార్థించుమన్నయద్వోషాచరుభాషణంబులతోషించి శేషభూషణుండినిట్లనియె.

క. నాయంతి నానితోనని, నేయంగిలెడునునుచేతులయపుక

- బాయభవదీయకేతన, మేయొడఁగరగూలునపుడుహేనవివేకా 18
- న నిర్విచారండవై యుండబొమ్మనియానతిచ్చిన బలినందసుండుడెందంబున నానందంబు
నొందుచు నందివాహనునకందంద వందనంబులాచరించి ములి నిజమందిరంబునకతెం
చియాత్మీయశ్రేయోహానిహేతు భూతింబైనతేతుపాతంబున కెదురుచూచుచు నీచాః
కలహమిచ్చంతి యనుపచనంబునను నగ్రనాక్షియై యుండె నంత 19
- అ ఆతనికూర్చి కూతురందంపుని తిరి, ముద్దుగుల్లుభుజనమోహనాంగి
కుందనంపుబొమ్మకునుకోమలియుపా, కన్యయ నఁగనొప్పుకమతయన 20
- ఉ ముద్దులమాటలుకొజిఱుతిమోముననున్ననిలేలెచెక్కులకొ
గొన్గిగనున్న నెన్నడుముహూఁకిటికందకఘాటపట్టికొ
విద్దెముసేయుముంగురులు విప్పగుఱెప్పగుఱొప్పకెన్నులకొ
ప్రొద్దొకవింతయైయునుంబున్నగుగంధకిబాల్యవేళలకొ 21
- సీ ఆరవిందములుపన్నభాస్రంబులైనట్లువాలుఁగెన్నెనలగ్రోవ్వాడివొడమె
హరిశీలములుపేరులైనచందముననించుకలైనకురులుపెకొనోగలయ్యె
పీణాశ్రుతులుమేళవించెనవగముద్దులకులుప్రాధసంపదపహించె
గనకంపుఁగణికకుందనమైనరీతిఁజూయలమేనునించులేపలహిలచె
- తే నిమ్మపూపలుమిదిఘమ్మలైన, గతఁజనుకుశ్లనిగిడిసొంకముపహించె
బంధుజీవాధరయతీతిబాల్యముగుడు, నిండుజన్మనముననొప్పుచుంచునపుడు. 22
- మ. కలవాక్కిరహయంబుగల్గిమకరీకస్తూరికాపత్రిన
ల్లలితాంకంబునితంబబింబుటలీలాచక్రమాలోకనాం
చలబాఁశోఘముభూతితాయుగమహాచాపంబు నైకోభిలకొ
జలజాతానవవిగ్రహంబురతిరాజన్యందనప్రక్రియకొ. 23
- ఉ తేనియలొల్కు మోవియును దియ్యనిమాటలుబువ్వునంటిసె
మేనునుముద్దఁజెక్కులును మెచ్చులఁగుల్గెడుగుల్లచెన్నులకొ
మీనుపంటికెన్నులునుమిక్కిలియైనపిఱుంగునన్నపుం
గొనునొయారపున్నడపుఁగల్గివెలుంగునునోహరాంగియై 24
- తే ఒలుపుగఁగచంగులనిచంద మోముమోము, నలరవైచాలిలఁజెన్నులనాగ
వరిమిశ్రిముగొన్నకెపురలపుఁబలుకులలు, కిలకెరొబురొగలగుఱుగుఱులు 25
- సీ ఘనసారమునుసారఘనమునాక్షేపించుఁ గలికిపల్కులయింపుకెచముసొంపు
పద్మరాగమురాగపద్మమునదలించు రమణంపుమోవిపాదములరీవి
మృగిమదంబునుమదమృగమునుహసియించుఁగాయఁపునలపుకన్దోయి మెలఁపు
వరనాగమునునాందవరముఁజల్కఁగఁజేయునవకంపునూఁగారునడఁబ్రతిరు

- చక్రసామ్యతవేలయుకుచంబులందు, సామ్యచక్రతదగువుక్కునపుచేటుందు
రూఢినారోహిణియుఁనవరోహిణియుఁగ, నెలతచెలునంబుసారెవ్వింపఁదగును 26
- చ మలయజగంధిబిత్తరపుమాటలుపీనులుసోఁకినంతనే
చిలుకలుపల్కినట్లువిలసిల్లునంతపువేళఁగోవెలలో
చెలఁగినయ్యుక్తిన్నరలుచిత్రవిధంబునమీటినట్లుపీ
ణెలు మొరయించినట్లుమదిసిండుఁ బ్రమోదరసప్రవాహముల్ 27
- ఆ. ఇరులుసిరులుదొరలుగురులుతియ్యఁదనంపుఁ, దీవిరీవితావికావిమోవి
కులుపలూలుకుపలుకు మెలఁకుననుమచాపు, తూపురుపుమాపుచూపుకోపు 28
- చ కొలుకులకెంపుసాంపురహిగుల్కెడుతారలనీలిమంబుక
స్పృశుమ మెటుంగులుంగలసిపెంపమరెక్కహరిణాక్షిచూపు
వ్యలదొరముజ్జగంబుగెలువకొనవచూతిదశంబు మేచకో
త్పలమరవిందమొక్క మొగిబట్టిప్రయోగమునేయుక్తవడిక 29
- సీ మునుకారుననుకారుకొనిమిరుఘనచారుతనుమారుకొనికరుఁదరుణికురులు
నలకుందములయందములచందములు ముదములనొందఁగాఁజేయుఁజెలిరదాళి
తెగరానివఁగ మేనితోగరేనిజిగిఁబూనితగుదానిసాగపైననగుమొగంబు
నెలపెంపువెలయింపుకళగుంపుదులకింపుబలుదింపుఁదలసెంపుఁబణఁతిమోవి
- తే సింగములభంగములనొందఁజేయునడుము, కీరములదూరములదొలఁగించుబలుకు
జక్కవలఁదక్కువలఁజేయుఁజన్నుదోయి, ముదితరూపంబుత్రిభువనమోహనంబు
- సీ ఇంపుసాంపులగుప్తురింపుమాటలుపీణపలుకుకతూరాభ్యాసమునఁగు
మందంపునడపులుమాయూరగతులకుఁబలుమాటుతెన్ననిఘణితిఁజూపు
సరసంపునాసిక సంపెంగ మొగ్గులకెక్కువతక్కువలోచక్కదిద్దుఁ
జొక్కంపుగుబ్బుఁజక్కవకవలకు దిట్టలనంబుపడేమిచ్చు
- తే. హొంతిబాడుటవనవిహారోత్సవంబు, సుబుపుటయుఁబుష్పవితతివాసనలుగొనుట
నెఱిసరసిఁగ్రీడిలాడుట నెపములుగను, నతనిసాంద్రమింక నేమనివచింతు. 31
- క ఇటువంటియనయవంబుల, నెటువంటివిలాసవతులనెననేయఁగరా
నటువంటివగురజని, విటువంటి మొగంబుగలిగెలఁదుకయొప్పెక్క 32
- ఉ. మెరుగునున్నదేవిస్వరమేళికాననిధిదత్తిలంబుధాం
గేలముకోవాళియ్యుకము రివిగఁ గావ్యమునాటఁగిఁబలం
కాముకాస్త్రముల్ మొదలుగామటియభిప్రసనంజానర్చిత్రం
గారపువిద్యలద్దమజుకన్యకకుత్బరమానురక్తయై 33
- ఆ. అడఁబాడనేర్పియభినయింపఁగనేర్పి, సరసకవితచెప్పఁజడువనేర్పి
బాణదనుజపుత్రిబాలికయయ్యను, సకలకళలయంబుజాణయయ్యె 34

- న అంతి నితాంతకాంతి కాంతసాంత లతాంత సరిమూక్రాంతి దిశాంతంబైన వసంతంబు ప్రవేశించె 35
- సీ శ్రీయుతారామరామాయానప్రాప్తి సంభోగరతమనసాన్వితరాజియుననవోగ్ధాత్రిపాస్రసాకుట్టాకంబు సస్వజానీకనాంఘాకంబు ప్రోషితస్త్రుకాయాసీద్వ్యధియామృతమనః సుయోగీధైర్యచ్ఛిదంబు భాసురతరళదాస్వసరశాంబు జాతికాసమచ్చానంబు
- తే నగ సునిర్మలమయోగ్యనైయతశయిల్లె, వివిగ్ధమబ్బందనిన్యందనమరందబిందునందోహవానమిందసుంద, సామయదైవయవ్వసంతాగమంబు 36
- తే దండిమీఱంగదరువులనండిమిగుల, బండిమీలినసలినిండిదళముంబునెనలత్తిమాధవాగమనవేళ, నడుగులనుబెంపించినమడుగులనె 37
- చ వలపులవేల్పుదైవపులపాంధజనంబులపాలియగ్నికీలలుచెలువొందుకోకింపంబునకాకటింబులొప్పురాసులనలత్తిమేనగబాడనూపెడురాగరసాంకురంబులించులరడుకాంతుంకిసలయగబులుతోచెననోకహంబులక 38
- క సుమనోవిరాజితంబై, యమనగనూర్నిరైదనరియారామంబులొసుమనోవిరాజితంబగు నమరనగనూర్నిరైదనంనభిరామందై 9
- తే సద్విజాతిప్రసంగంబుగరిసతింబు, ప్రణవిన్యాస్తితముదీక్షబంధురంబులల్లవాంకితముప్రదమునైన, యాగమనీతినొప్పెస్సర్వగమములు 10
- సీ అనిలోదేవే నాల్వక్రీడైదగులతాబింబోఘ్నక్షుకసరిపెనలొసంగనింపుసాంపులబాడునెలతేటియకాటుచువెన్నెనాఱునొంబులొసంగెగైవారములునేయకలకంకులబందిబంగంబుననుమాపునొసంగెఘటన్మెలులనారకులొసంగుభూజపురంధ్రిజులకంబరములొసంగె
- తే దనవిదాన్యచమత్క్రొతిజలులసాగడె, దనవిలాసంబుభుజనమోహనముగాగవిభిసంకన్నుడైదనవిహృతిసలిపె, మాధవుండువరసమజీవుండు 11
- తే శుకభరద్వాజముఖసద్విజమరతుం, దనరిసుమనస్సమూహంబైనమొనర్చిఘనతిరాగమవేద్యుడైవినులెగాంచె, మహితవనవాసలలమాధవుండు. 12
- న అట్టనసంతకాలంబునంగు 13
- క. నాళికముఖియుమంగన, యాజనసహిత శుగుడునలితోకింకిరాణీనినాదశోభితి, కణీననవాటియందుగ్రీడయ్యచ్చన్ 14
- సీ చెలువంపుజిగురుటాకులువాదములుగాగననంపురంగసూరువులుగాగనూనవాసనలునెన్నేనితావులుగాగగనొఱపినతిలుకాహువులుగాగగజనిమ్మపండ్లుచొక్కపులచంబులుగాగగగకంబురులువాగ్నిములుగాగ 15

తులలేనిమల్లెమొగ్గలుదంత బులుగాఁగఁగుమిందమాటికల్మాపుగాఁగ
బల్ల వితతమాపాదపచ్చాయలు, సుసమైవ వేణిభరిముగాఁగ
నెన్నఁదగియెవప్పుడిందుబింబానన. యౌనంబుఁబోలె యివ్వనంబు.

15

సీ భూరుహానిపులశృంగారభావములులోచనపజ్జులకువికాసంబు నెఱిసఁ
కలకంఠకుకశారికాకలహంబురహిమింబికంఠ పరవంబునేయ
లలితచాంపేయపాటలగుండవాసనల్ నాసికంబునకు నానంద మొసఁగఁ
నమ్మతోపమానంబులగుఘోరములుచెలయజిహ్వలకునువిందులాసఁగ

తే గప్తుతావును యింపు యిచ్చువినకు, చుగతెప్పుమేనూ యలతఁగిర్ప
సారిదిపంచేంద్రియము. పుకుఖ సుగాఁగ, గనవిహారంబుసలిపిర్వానజముఖులు

16

సీ అధరబింబాపేత నరుదెంచుచిలుక ద్దపుఁజెక్కు జవానితావులకును
నదనాంబుజములకై కదియువృంగంబులు త్తంఁచెంపక సుగంధంబులకును
భుజమృణాళానకై బోదువురధాంగముల్ సుసమందస్తేరచంద్రికలకు
హస్తపల్లవములకై డాముకోయి ముద్రికాంకితరామమూర్తులకును

తే. జకితగతిఁజెందిచెదరఁగఁజంద్రముఖులు, చతురతఁజరించిరప్పుడుచారచరణ
చలిలచామికరాంగదప్పులయు, ణంబులొప్పని చెవులకానంద మొసఁగ.

47

స మఱియు నమృదవత్తిలకంబు కదంబకాంచన కిదలకముకి కిరవీర భుజ్జూరి నారికేళ
తమాంతిక కురంట్రిక మాధవీ ప్రముఖులరుండుంబులెలనం దిరుగుచు, వనమయూ
రంబులవెంబడినరుగుచు, మసారుహంబుల నామాలాగ్రంబుగాఁజెనఁచి యల్లికొని
యునేలాలుంగ ద్రావడిలతావితానడోలాజాలంబులఁ నుయ్యలలూఁగుచు, బాద
డింగ్లఁదాఁగుచు ననమంబులగుపసు సుసవిసరంబులు వెసంగ్రోలిర్పంకారంబునేయు
మధుఁగరికంబులంబోవుచు, బ్రసూనఫలపరిశిల్లేయున్న కొమ్మలకు జేతులంజూ
పుచు, స్వచ్ఛంబులైన కిసుముగుచ్చంబులును మార్దవనిలయంబులైన కిసలయంబు
లును మనోరధలంబులైన ఫలంబులుగఁగోయుచు, నోహదవిశేషంబున నేయుచు,
శారికాకింక కింకపోతికరంబులు వివాంగనాదంబులకుం బ్రమోదించుచు,
గ్రీడావిశేషంబులచినోదించుచు, గిరికిమలకిలిత కాంచనకంకణకాంచీకలాపఘంటి
కానికలనూపురసంఁకారంబులనదేవతామనోహరంబైచెలంగం జరియిం
చుచుఁదమఁగోన

48

క చూతముచూతిముసుదతీ, న్రాతమురారమ్మచుధుకరప్రజగితో
పేలముసుమసౌభవి, ఖ్యాతిమువిరహివ్యాదయాభిమానముఁదలఁపఁ

49

క కాంచన పద్మిమసులలు, సంచారముమాధుఁప్రసన్నతయును బా
లించుచువానప్రస్థుఁ, గాంచుమధుప్రతకులంబుఁగంటివెనెలియా.

50

తే పేరు జూపలను నెల్లఁదెంపుదఱుగ, సౌఖ్య మొదవెఁగుజాతివిజాతులకును
గాలకుటిలంబుఁజూడుమాకంబుకరి, మాన్య నెవ్వరివెత్తుమహాధవాన్

51

- చ పలుమఱునివుపంటబగబట్టినకై వడినిట్లు మొల్ల మొ
గ్గలుచిదుమంగ నేలకనుగందనియించిగురాకులెల్లఁజే
తులకసిదీఱఁ గాఁగఁగఁగిత్తుంపఁగ నేటికిమానవుము
క్కలమునహించియిందుకొడిగట్టినదానవుమాన నేర్పవే 52
- ఐ అనియివ్విధంబున సరససల్లాపంబులు సేయునుఁ ఒంద్రకాంక్షోన్ముక్తకల్పితసోహ
ననముదయకూలంకషమధురఽలతలంగిచ్చుటాసంచలితిఁబద్ధకై రుగిల్లారననవిహారిమాణ
మరాళచక్రవాకబకసారసద్విరేఖమిథునసంసారిగిలైన కాసారంబుఁజేరి బలక్రీడా
సక్తచిత్తంబునవచ్చుత్తకాశినులు దత్తిఁబంబున విహరించుచు 53
- చ జలములఁజల్లులాడఁచును సారసపక్షుగ్రుంప్రేటులాడుచుకొ
బలుమఱునిఁగులాడుచుచు బక్షికదంబముఁ దోలియాడుచుకొ
జలదలిమాలికామధురయుంకరణగ్ధనితోడలియ్యమై
కలసిలయప్రమాణములఁగంకణనికృణముల్ ఛేంగఁగకొ 54
- వ విహరించిరప్పడు 55
- నీ శంపాలతాంగులచరణకాంతులకుశేశయకదంబముతోడసరసమాడఁ
దారుణ్యవతులము త్తఱులయందముతరంగానలితోడసయాట్రలూడ
విచికిలఁగంధులకుచవాటనముచక్రసంఘంబుతోనెకసక్తమాడఁ
గలహంసగమనలకన్నులబెకుసుమమీనపక్షులతోడమేలమాడ
తే. రాజవదనలవేణీధరములసొబగు, ప్రబలకై వాలలతిలతోఁ బందెమాడ
బాలికాజాలజలకెళిలఁజాల, క్రీకరంబయ్యెనప్పయోజాకంబు. 56
- మ కుచకుంభసలపాటంబుదనరకొగ్రొమ్మించుదంతిచ్చట
రుచులోన్నకొ గరిపుష్కరాంతరసమార్యాఘాంబువుమీఁదఁజ
ల్లచుఁగ్రీడించిరితత్సరోవరమునకొలోలేక్షునల్ మందముం
దచలధ్యానములకొ మదద్విరదయూథన్నూర్తిపర్తిలఁగకొ. 57
- ఐ అంత 58
- చ పొదివెడలించుమన్నఘనిపుచ్చశరంబులలిలనీలతో
యదమునతిక్రమించిపాలుపారెడుశంపలగుంపుసొంపుసం
పదఁదెరవాసివచ్చుజిగిబంగరుజంత్రపుబొమ్మలట్లున
మదమున నెచ్చెలుల్ సరసిమగ్ధము వెల్లిడిబుజ్జ్వలాంగులై 59
- క కేళీవిహారచ్చేటలు, చాలించియుపాతాంగిసరసాంబరభూ
మాలంకరణోజ్జ్వలయై, యాశీజనసహితముగగృహంబునకిరిగకొ. 60
- ఐ ఇట్లుచనుదెంచి సరసాన్నపానగంధమాల్యాదిభోగిగబులం బరితుష్టయైనాఁటిరాత్రి
శ్రవసలింబోపమానతపస్యనిరిచితుడుద్యంబును, మహేంద్రనీలోపలఖచిశోన్మత్తస్థం

చి జ్యంభితంబును, వివిధవిచిత్రవాతాయనరేఖామనోహరంబును, గనకపంజరం
తర నివాసకుకశారికానికరసరసంగీతసాహిత్యవిద్యాప్రసంగంబును, దాంబూల
చందనప్రసూనదానాద్యుపచారప్రయోజనప్రవీణవైరవ్యనాత్రవిచిత్రకాంచన
పాంచాలికాలంకృతంబును, గంధకర్పూరకస్తూరికాప్రముఖపరిమళనస్తుసంతాన
వాసనా ఘుముఘుమాయమానంబును, నిబిడితమృపటలపరిహరణచణుణిగణ దీపి
కావిరాజితంబును, నగునిజమందిరంబునందుఁ దరవణులదివిచిన సజ్రంబుతోర్లును,
గోళ్లయందమరించినహరిశీలంబులపట్టియలును, బట్టియలనలనరించి యల్లినపట్టుపట్టె
డయును, బట్టెడపయింబఱచినహంసతూలికాత్పంయును, దల్పంబుపై శిశువురగా
పార్శ్వదేశంబులకు శుభధానంబులు గానుంచిన సూర్యపుటంబుదిండులును, నువరి
భాగంబునలంకరించిన చిత్రచిత్రాభిరామంబగుచందువాపటంబునుంగలిగి మనోహ
రంబై వెలయు శయ్యాతీలంబునశయనించి

61

చ. అలకలాకింతజాతినీటలాంతముఁ గ్రవ్వుఁగఁదావియూరుపుక్ష
జలువలుచల్లఁగా మెయి నలందినగండమునన్నవల్పైను
వ్యలువమునుంగుపైనిగిడివాసనలీనగలోచనాంబుజం
బులుముకుళించియప్పుగువముద్దాగఁ నిదురించుచుండఁగన్.

62

మ. కలలోనొక్కత్రిలోకసుందరసభాకారుండుమాణిక్యకుం
డలతోభాంచితమందహాసరసవత్సుస్నిగ్ధగల్లద్యయీ
లలితాస్యండుసుగంధబంధురసుమాంకారనిలోపలో
జ్వలదమ్మిల్లుఁడుకామినీహృదయపాంచాటండులీలాగతిన్

63

నీ తాంబూలరసరంజితంబైనకెమ్మోవియానువో మొనపంటనునియూని
కుంకుమాంకితకుచకుంభముల్ గ్రహణంబు సేయుచోనఖసజ్జ్రిఁజేనకిచేనకి
మకరికాకలితకోమలగల్లములముఖంబునుచుోఁజొంబనంబొసఁగియొసఁగి
లలితభూషణచయాలంకృతాంగము నెదనలముచోమర్తంబులంటియంటి

తే. కుసుమనాయకశాస్త్రానుగుణవిచిత్ర, బంధవైపుణిసురతిప్రపంచసౌఖ్య
లీలఁదనుఁజొక్కఁజేసీలాలించెననుచుఁ, గలికికలఁగాంచెనాశ్చర్యకరముగాఁగ

64

క ఈలీలంగలలోపల, నాలోకింపంగఁబడినయతఁడనిరుద్ధం

డాలావ్యానిధిన్నును, హేలావతివినియుఁగనియుఁ నెఱుఁగదనుదిలోన్

65

ఎ ఇత్రైఱంగున నక్కరంగనయన స్వాప్నికసంభోగసంజనితానందపారవశ్యంబును, ని
ద్రాపరవశత్వంబును నేకీభవింప సుఖశయనంబుగావించి కించిదవశిష్టయామినీచతుర్థ
యామసమయంబున శతసత్రంబులతోన నేత్రంబులువికసింపనమనోహరాంగుండు
తనకాఁగిటనున్నవాడకాఁడలంచుచు మేలుకాంచి పొడిగానక గుండీయజల్లుమనది
గ్గనలేచితయ్యాతీలంబునంగూర్చుండి నిద్రాముద్రాయమానంబులగువిలోచనప్రభాజా
లంబులు లోలంబుత్తైతొలాకులనలంకరింప నలనంకలధగలయఁ బునఃపునఃపలలోకనం

బుసేమునువిభ్రాంతియువిచ్చయంబునువిచారంబునువిషాదంబును విరహంబునునంత
రంగంబునందెకంగొననంతకంతకు నతిశయంబు మోహవేగంబునఁ దదీయసౌందర్య
సౌమహ్యవిలాసహాసంబులు పలుమాటుఁ దలందును నాజగజ్జేకుందరుండు
తనముందరం బొడగట్టినట్లైనం బట్టరాని తమకంబున బట్టబయలు కౌగిటంబట్టఁ
బోయి భుజలతాయుగంబునకు నప్రాప్తంబైన డెందంబు చిందఱిందఱయై నయనా
రవిందంబుంబొకంగు నశ్రుజల బిందుసందోహంబుమందందై ప్రసహింపనలవిగా
నివరితాపంబున వేడి నిట్టూర్పు లొదవించుచు నిట్లని లలంఘ.

66

ఉ నిర్దురహోవుమన్నయెడనిశ్చయమైనవిధంబుదోచున
న్నొద్దిఁ జేరికూడిసుఖమొందఁగఁ జేసి భ్రమించినట్టియా
ముద్దులుగుబుక్కుజన్మనపుముప్పున నెఱజూయెన్వొడో
పెద్దయునాటెవానిపయిఁ బ్రేమమనంబున నేమిసేయునుకా.

67

శా ఆచక్రందనమావనోమధురిమంబామందహాసామృతం
బాచాతుర్యమునావయోవిభవమాహామోహముంజేయనే
యేచంద్రాస్యలక్ష్మణఁ బొందఁగలదాయా మేనితోవానితో
నేచందంబుననామనోరథఫలంబీడెఱునోదైవమా

68

స అని చింతించుచు

69

క లలనామణిపూటమీలీ, లలనామణి సూక్ష్మాంగులలిఁగలనినయా
కలమాటలునిక్కంబుగఁ, గలమాటలు గాఁదలంచుఁగడుప్రమచేతకా.

70

సీ మొనపంటికిఁజివొక్కిననొక్కుచేఁ గెంపుటకరంబుచిమచిమయనినయట్లు
చెలువారుగోళ్లనాటులతేటచెక్కిళ్లపై నెలవంకలేర్పడినయట్లు
చెలరేగియలమినచేపట్టు బిగువుచేగబ్బిగుబ్బలుకనుఁగొందినట్లు
కళలసాక్షిగాదవించుగాటంపురతులఁబూనంటిచేహమువనివాడినట్లు
తే భావమునఁదొంచుస్వప్నలబ్ధంబులైన, సౌఖ్యములుమిధ్యలయ్యనిశ్చయముగాఁగఁ
బురుషసంగతిచేసినకరణింపుడు, పద్మదళనేత్రకరుణానుబంధమునను

71

క అంతసఫీప్రేరితయై, సాంతత్యంబైనయట్టిసమయోచితముల్
స్వాంతిముననిచ్చలేకయు, దంతావళియానయొకవిధంబుననడపెకా

72

సీ బింబోష్ఠిదర్పణబింబంబుఁజూపువోఁజెలువునిముగ్ధుచెక్కులుదలంచి
కలకంఠిమృగమదతిలకంబుదిద్దువొసరసునిమేనివాసనఁదలంచి
కలికిముక్తామాలికలలంకరించువోరమణునిమందహాసముఁదలంచి
పాలఁతీసిలోత్పలంబులదండలాసఁగువో రామునిచికురభారముఁదలంచి
తే గంధగజయానహృదయంబుకరిగిరిగి, యసురసురమంఘర బారవశ్యంబునొందు
నిగిడిపుంఖాసుపుంఖంబులగుమఁదాఁకు, దర్పకులిపువృక్షములఁదాళలేక

73

ప. మఱియును.

74

నీ విన్నదనంబుఁగై కొన్న నెవ్వఁడు మనఁబొడమనిచిఱునవ్వుఁబొందుకొలుపు
దీనభావంబునొందినవారుఁగన్నులతేనివికాసంబుఁబూనఁజేయు
గద్గదస్వరముసంగతమైనమాటలనొదవనిచాతుర్యయుక్తిఁజూపు
సుల్లాసభంగ మైయున్నచిత్తంబునఁగొలుపనియుత్సాహగుణము నెఱపు

తే ఘనవియోగవహ్నిఁగ్రాగుచునుండెయు, మఱుఁగు నేయునితిరులఱుఁగకుండె
సఖులు తెలిసి రెనిసంశయింపుదురను, భయమువలనఁగుముదబంధువదన

75

నీ. ఎలనాగపిఠవా యించువోనాపిరిఘంటారవంబునఁగనిచెలగు
జలజాక్షి కావ్యంబుఁజదువువోఁబాంచాలగతివోటబాహుటక్రమముదొనకుఁ
నెలతేచిల్క మహాటనెర్పవోగిర్వాణభాషలోనఁదెనుంగుఁబల్కు గలయుఁ
జెలియపద్యంబురచించువోశృంగారరసముపైచీభిత్సరసమునిల్ప

తే విరహవిభ్రాంతికతిమునవిద్రుమోష్టి, యొకటి నేయంగఁబోవవేటొకటిదోచు
నగ్గలపుఁజింతహృదయంబునంటియున్న, నిట్టుతొటకుమదిసంశయింపనేల

76

తే దప్పకునిబాణతీవ్రత దాశలేక, యంగనామణినివణివాయనివచించుఁ
గలికికొనెలరొదలచేనలసిసాలసి, రామపలుమాటు శ్రీరామరామయనును

77

క సెగలయ్యెఁజలువపెన్నెల, పొగలయ్యెనుగప్పారంపుఁబొడికన్నులకుం
బగలయ్యెఁజలుకమాటలు, పగలయ్యెనుసుఖములెల్లవనితామణికిఁ.

78

చ కలకలగాక నిశ్చయము గామదిదోచిననాటనుండెతా
గలకలకంఠకీరకుంకంఠములంజనియించుదట్టపుం
గలకలములైవింబడఁగఁ గాయజునమ్ములగాయముల్పదిం
గలకలనొంపయామములకల్పములైచెలియుండెభిన్నతఁ.

79

ప ఆసమయంబున.

80

మ. అమరారీశ్వరుడైనబాఁబనక మాతృశ్రేష్ఠఁడైబాహువి
క్రమకేళివిజితాహితప్రకరుఁడైప్రాణింజతుష్టప్రీతిం
త్రమహామంత్రకలాపలత్యుపరుఁడైరాజిల్లుగుంభాండనా
మమునందైత్యవరేణ్యుఁడొక్కరుఁడసామాన్యప్రభావంబునక

81

ఆ. వానియనుఁగుఁబట్టివరసుందరాకారి, రేఖనొప్పుఁజిత్రరేఖయనఁగఁ
దండ్రీవలనమంత్రితంత్రయోగక్రియ, లభ్యసింబియుండుసాంగముగను.

82

శా. ఆనీలాలకబాణకన్యకకుబాహ్యప్రాణమోనాఁగ నెం

తేనే స్తంబానరించియున్నదగుటందీనాననాభోజయై
గ్లానిబొందుచున్నయారమణియాకారంబుపీక్షించిచిం
తానిర్మగ్నుమనోంబుజాతయగుచుండతొక్కర్యమూహించుచుక.

83

తే ఇంగితజ్ఞానియగుటనాయించువదన, నిలపుమర్మంబుగామదించెనిసియుపుడు
పలికనేకాంతమునఁజేరిపడఁతితోడ, బడలికలుదీఱఁజల్లనిభాషణముల. 84

ఉ. ఎన్నఁడులేనివిన్నఁదనమేలమొగంబునదోఁచెనమ్మని
కన్నఁడులేనిచింతమది నెక్కఁదినుండిఘటించెనమ్మముం
దెన్నఁడులేనియాకృతనేటికిఁదేహముచిక్కె నమ్మనీ
యున్నవిధంబుఁజూచివగనొందెడునాహృదయంబుకోమలీ. 85

సీ కమ్మనిచిగురాకుకామోవికసుఁగఁదెనుసురసురనివెచ్చనూర్చకమ్మ
కనకంపునెప్పేనుకాఁకచేతఁగరంగెవరహానలంబుచేఁవేఁగకమ్మ
తశుకునిద్దంపుటద్దపుమోముకళదప్పెనలనలకన్నీరువిడువకమ్మ
నెలిదమ్మకన్నులతెలివిమందమునొంచెదురుముమేఘముగ్రమ్మవారలకిమ్మ
తే పలుకఁగదవమ్మచేసటపడికనమ్మ, సోలయనేలమ్మమోమెత్తిమాడవమ్మ
యేలిచేసదవమ్మమైటికింత, జాలెపెత్తైదవమ్మయోచంద్రవదన 86

క. పరిరంభణమ్మదుచుంబన, సరసాలాపాదిసురతిసౌఖ్యంబులచేఁ
గరఁగించువిభునిఁబాసిన, విరహిణిచందంబుదోఁచెవెలఁదీనీపక 87

శా బాలానిన్నుమదీయజీవముగనేభావించునెల్లప్పుడుక
జాలానేఁగలుగంగ నెంతపనికిన్నంతాపముంబొందఁగా
నేలాసిగ్గునగుట్టుఁజేసిహృదయంబింకిట్లుచింతించుటల
మేలాదాఁచక తెల్పునీతిలఁపునెప్పింబూనికావించెదక 88

ప అనియివ్యథంబునం జిత్ర, కేఖానధాటిపలికినఁ దద్వచనోషధంబుప్రియానుపాసన
హితంబై యాత్మీయహృదయసంజనితమదనఽర్చనంబుకాంతింబొందించుటయు నేద
దేటినిజాభిప్రాయవార్గనిరోధంబైన లజ్జాప్రవాహంబు ధైర్యక్షణంబునలన నుత్తి
రించికించిద్గళితశ్రుతి విపరచికంచమస్వరోపమానంబగు గద్దదస్వరంబున నిట్లనియె.

తే పాన్ముప్పెనొక్కనాఁడునేఁబవ్వళించి, నిదురపోవంగలావణ్యనిధియొకండు
చేరినాయాపనంబెల్లఁజూఱగొనియెఁగలయనుచుఁదోచునీక్ష్మంబుగాఁగఁదోచు

సీ. సొగసైనచెక్కి శృచుంబించిచుంబించిచేరిమోమునమోముఁజేర్చిచేర్చి
కరమునఁబాలిండ్లంగిదియించికడియించియధరపల్లవరసంబానియాని
కేలిమైఁగొఁగిటఁగీలించి కీలించి గళముననఖుపజ్జ్వినిలిపినిలిపి
చెలఁగిగళధ్వనులైఁగించిచెలఁగించినిద్దంపుఁబొక్కిలినివిరివిరివిరి

తే పోఁకముడివిచ్చి దేహంబుపులకిలాదన, నవయవంబులుగడియంగనదిమియదిమి
యనిలనేమేమొచేసెనయ్యాగడంబు, నెట్లుచెప్పడుసిగ్గునోరెత్తనియదు. 91

చ అటువలెవానికొఁగిటనుఖానుభవంబునఁజొక్కియండియం
తటఁగనువిచ్చిమేలుకొనితన్నహనీయవిలాసమూర్తిసా

- దటఁబొడగాన నైతిఁబరితాపభరంబున నాఁటనుండినే
నిటువలెనున్న దానఁగృశీయించుచుజీనిమువానిసాముగఁ 92
- చ మదగజవై రిపంటినడుమాకమలంబులనెంటికన్నులూ
యదనశశాంకునంటి మొగమాముకురంబులనెంటిచెక్కులూ
మదనునినెంటిచక్కదనమామధురాధరవానిరూపునా
హృదయపటంబునంగులిఖించినకై యడిఁగాననయ్యెడుక 93
- తే ప్రాణసఖివైననీకుదాపంగ నేల, విన్నవించితి నామదినున్నవిధము
వానిఁగన్నులఁజూపిజీనంబునిలుపు, మనుచుఁగన్నీరుదొరఁగ దైనన్యంబునొందె 94
- ఉ అయ్యలివేణిదైన్యమునకాత్తిఁగలంగుచుబాష్పబిందువుల్
పయ్యెదకొంగునందుడిచిభక్తిమెయిక్కొశిరోపచారముల
సయ్యనఁజేసి నెమ్మదివిషాదముదీఱఁగనూఱగించితా
నయ్యెడఁగొంతసేపుపూదయాబమునందలపోసి నేర్పునక 95
- శా రంగుల్చీఱుపటంబుననివిధిన్జుద్రన్యముల్ గూర్చిసా
రంగాంకాననప్రాసెముజ్జగముఁ రాజిల్లురాజన్యలం
బంగారింపు మెఱుంగువ్రాతజీలుగుల్పైపైఁగశల్దేఱఁగా
శృంగారంపురంబువెల్లివిరియంజిత్రక్రియావైఖరిక 96
- చ కిలంపెలంగుమోములువికాసవిలాసముఁజూపుకన్నులుం
జెలువముగుల్కుమేనులునుజెక్కులపైఁబ్రసరించునవ్వలుక
దళుకులుచల్లుభూషణవితానముఁగల్గినజీవిత్రముల్
నిలిపిన చుట్టువ్రాసెరమణీమణి నేర్పువచింపశక్యమే. 97
- ఆ వ్రాతకిజాఁడుగర్తనేతకుఁదాఁగర్త, యనుటకిదివిరోధమైన నేమి
నేతకిజాఁడుగర్తవ్రాతకుఁదాఁగర్త, యనుచుఁజత్రిరేఖననఁగవచ్చు. 98
- ప ఇవ్విధంబునం ద్రిభువనంబులంగల్లు పురుషశ్రేష్ఠులలిఖించిన యప్పటంబు ను
షాసుందరిముందటనుంచి యిట్లనియె. 99
- చ త్రిభువనవాసులై వెలయుదేవమనుష్యభుజంగికోటిలోఁ
బ్రభుతీయురూపసంపదయుఁబ్రాజ్ఞతీయుంగలవారి నెల్లనే
ర్చిభగవతీమహామహిమచేలిఖించి నితనిష్ఠటంబునం
దభినవమూర్తియైతిగిన యాఘనఁడెవ్వఁడుపీరిలోపలక 100
- ప అని మఱియునిట్లని వివరింపందొడంగె 101
- ఉ. దివ్యవిమానయానములదివ్యసుగంధవిలేపనంబులక
దివ్యులతాంతవాసనలదివ్యధునిజలకేళిలీలలక

- దివ్యవిలాసినిరతులదివ్యశరీరములకానుఖాత్తులై
దివ్యపథంబున నైలగు దేవతలన్నివరించిపల్కెదకొ.
102
- కా ఆనందాకరవైభవానుభవరంభాద్యస్సరోనాట్యలీ
లానిత్యోత్సవుఁబారిజాతకుసుమాలంకారహారుస్సర
స్థానానాసనుఖోన్నతుంద్రిభుఁచాప్రాప్త్యసింహాసనా
సీనున్నిర్జరధర్మజూడుమితనిన్పితాంశుబింబాననా
103
- ఉ. ఆనహనీయదక్షిణసమాఖ్యలచేఁజేలువందిమంత్రపూ
తామూతున్నరోరుహాధివాదులఁదృప్తివహించఁజేసియ
వ్యాహతిలీలసాధకజనాళికిసౌఖ్యములిచ్చులక్ష్యఁడు
త్సాహగుణాసమానుఁడుకృతానుఁడితండీటుమాడుకోమగీ
104
- వ. అనితెలిపి వారియంద నాదరంచెన తదీయహృదయంబుఁజెలిసి వేషించినదిక్ష్పాలక
దేవతాగణంబుల వేర్వేర వివరించెద ననుచు నిట్లనియె.
105
- చ అతులితధర్మవంతుఁడుకృతాంతుఁడనునుఁడు యాతుధానుఁడా
యితకుభుఁడంబురాశివిభుఁడంచితి దేహుఁడుగంధివాహుఁడు
న్నతమతిగుహ్యకాధిపతి నాగధరుండుహరుండునుంజామీ
యితఁడునితండీతండీతఁడునీతఁడునీతఁడునుందరీమణి
106
- ఉ. కామువిమించునుందరముకంజవనాపునిగెల్చుతేజముకొ
సోమునిఁగేరునెమ్మెగముతోభిలువాఁడలకల్పవృక్షచిం
తామణికామధేయసహితంబగుసంపదలింటఁగల్గును
త్రామునికూర్చినందనుఁడితండీజయంతుఁడునిరజాననా.
107
- కా భారాంతస్పృహులై ననిర్లరులపైపై సోఁకియెవ్వానినిం
డారందైకొనునర్తనాభినయభావారంభసంరంభరం
భారంభోరుముహుర్ముహుస్తరళితాపాంగచ్ఛటామాలికా
సారంబానలకూబరుండితఁడుతత్సాందర్యమిక్షించి తే
108
- సీ. కంబుకంఠరవీరుకమనీయానిరతయాచనమదోద్ధతులుగీర్వాణతతులు
సరసితేజ్ఞుఁగిరుసంగీతనృత్యవిద్యాధురంధరులుగంధర్వవరులు
కుటిలకుంతలవీరుఘటికాంజనాద్రిక్రియానుసాధకులువిద్యాగిగంగు
లమృతాంశుముఖిరుసుమహితాప్తవిశేషసిద్ధిప్రసిద్ధులసిద్ధవిభులు
తే గరుడకిన్నరరుద్రకింపురుసాధ్య, యక్షరక్షోభుజంగగుహ్యకులువీరు
నీకటాక్షౌంచలంబులునిగుడఁజేసి, కలనవీక్షింపుమారాఙ్గీరవాణి.
109
- వ అనిపలికి యునంతరంబ పాతాళలోకనివాసులవ్రాసినపటంబుఁజూపి యిట్లనియె

- మ. భవనాలంకృతనూత్నరత్నైరుచిసంసన్నంబురాజీవకై
రవకల్పామరందపానమధుషప్రాతస్వసోదారభో
గవతీతీరచునోహరంబభిభాగ్యశ్రీనివాసంబునై
ప్రవణంబొందినయట్టిలోకముగదాపాతాళమబ్జాననా 111
- వ తగ్గునననివాసులైన నాగపుంగవులవిసరించెదం గనుంగొనుము. 112
- శా పారావారవిహారియైనహరికింబర్యంకమైద్విషపై
లారణ్యాంబునిధిప్రయుక్తమహనీయచోణికిన్నివ్వనా
ధాగంచైయురగేంద్రలోకముననుండాసార్వభౌమాంకుండై
శ్రీరంజిల్లుకానహస్తకలితుస్సేషున్విలోకింపుమా 113
- చ ఆతులసుధాపయోధిమథనావసంబూనమందరాద్రిక
ప్రతిహతలీనావరణపాశలతాకృతిఁదాల్చిదాననా
హతులకువాంఛితంబుఫలియింపఁగఁజేసినకీర్తికాలిభా
సితసితదీర్ఘదేహుఁగణిశేఖరువాసుకిఁజూడుమీతనికొ. 114
- ఎ అని మఱియుం దత్తక కర్కోటకప్రముఖులైన చతుర్వ్రుసశ్చేష్ఠుల రూపనామం
బులు చతుర్వ్రుసంబులకు గోచరంబుగా దృష్టంబును శ్మశ్రుతంబును గావించిన దదీ
యరూపనామంబులు వేదాంతసిద్ధాంతప్రకారంబున నాత్మపక్షతై యస్థిరంబగుట
యు దదీయముఖవిహ్నంబులవలనం దెలిసినదైతదనంతరంబ మధ్యమలోక పురుష
పరిస్పృహలం దెలుపందలంచి యిట్లనియె 115
- చ శుకపికళారికానినదశోభితకైలినాంతరంబులకొ
వికసితపద్మకైరవనవీనసుగంధసరోవరంబులం
బ్రకటసునన్దకేహములభద్రగజేంద్రతురంగమాదులకొ
సకలసునన్దుసంపదలసౌఖ్యదక్షిణగుమర్త్యమంగనా 116
- వ ఏతద్భవంబునంగలగు గాజశేఖరుల నాలోకింపుము 117
- చ నిజగజనాథయూథుడనిర్దళితో న్నదవైరిపార్థిని
త్రాజచతురంగపై న్యుఁడువిరాజితరత్నవిభూషణప్రభా
విజితవిభాకిరుండుపరవీరభయంకరభుజవిస్ఫుర
ద్భుజఁడుకళింగభూభుజఁడు తోయరుహాననవీఁడెచూడుమా 118
- చ లలితంబంగళోమలవిలాసలలాపరిణద్ధచందనా
మలమలయక్షమాభృదసమానసుగంధవిశేషశీతలా
నిలవిలసద్దవాక్షచయనిర్మితహర్త్యవిహారిపాండుఁడీ
యలఘునిఁ జూడెన్మద్దరహాససుధారసరంజితాననా. 119

శా గంధేభేంద్ర సమానయానతైలియం గాఁ జూడువీనింజకు
ష్కంధిస్రాస్థితి మేదినియ్యాయవిశ్రాంత ప్రతాపాబ్జినీ
బంధుంయుద్ధకృత ప్రసిద్ధిబలతప్రీతిర్నిరాజన్యసి
బృంధుంసాంబళివార్చనామగ సంబంధుంజరాసంధునిక

120

శా దౌదంతిన్యగదంతిగాఁగొనిసహస్రాక్షుండుయుగ్మాక్షుడై
మోదంబొప్పుగరజ్జరించుగతిఁబెంపున్సంపుసంధిల్లగా
వేదండోత్తమవాహుఁడైవెలయుఁబయంబ్రభాసమా
నాదిత్యుంభగదత్తుఁజూడుమునితింబాభోగహేమాంకుకా

121

శా పూజ్యంబైతెగుకొనవాన్యముమునం బొల్పొందజన్మించినా
ప్రాజ్యంబేలుసుయోగనుండెలివిమిఱంజూడు మొక్కింకెది
వ్యజ్యోత్తిర్చయసాధనున్విహిత బాహందంశకోదండదం
డజ్యోనిర్యదఖండచండతర కాంశప్రదృటయోగముక

122

శా తోయజగంధిమాడుమువిధూతతమోగుగిచ్చితేజాఁడై
ధీయుతమా ర్థియెవసుమతీన్విహరించుపయోజబాంధవుం
డేయితడంచునెంచెదగురీవిమెంగుచునున్ననానిరా
ధేయనిదానవై నవిధేయునివర్ణిత్తాగధేయునిక

123

సీ జయముచేద్దర్శనికృపయ మచేవై భవోదయముచేదగువాఁడుగర్వజాతు
దిలముచేభుజబలత్కటముచేరణజయార్థటము చేఁబెంపాంగుపవనజాండు
యుక్తిచేవిబుధానురక్తిచేరబాశక్తిచేనధిపండుసన్యాసాచి
బుద్ధిచేనతులప్రసిద్ధిచేభాగ్యాభిన్నధిచేబాగడొంగువెలయునకులుఁ

తే ససమశరసమసుకుమారరసమనోహ, లానతాగుండుసహదేవుఁడెంబుజాతీ
వీరలేవురుపాండవవీరవరులు, పెంపుసాంపారనిమిలీకింపవచ్చు

124

చ సుమహితధాశ్శధశ్యరుచిసుందరకోమలవిగ్రహంబుపై
నమలతరేంద్రనీలనికరాసితవర్ణఘనాంకుకంబుతో
నమరిననీలమేఘరజతాచలరాజముఁబోలెనెనీ
రమణునిఁజూడవచ్చుబలశాలునిఁ గోమలపాటలాధరా

125

సీ లలితరేఖాత్రయీకలితకంఠమువాఁడు, వశవిస్తారనేత్రములవాఁడు
ఆజానులంబిబాహువిలాసమువాఁడుకమరీయనీలాంకములవాఁడు
హారకోభితవిశాలోరస్థలమువాఁడుతరుణారణ్యంఘ్రిపద్మములవాఁడు
మహానీయనీలకోమలశరీరమువాఁడునందరస్థితసుధానసమువాఁడు

తే సరసకల్యాణగుణవిశేషములవాఁడు, మదనశతకోటిసౌందర్యమహిమవాఁడు
దేవకీనందనుఁడుకృష్ణదేవుఁడీతఁడు, వినితగుఁగొమ్మునేత్రోత్సవంబుగాఁగ

126

మ త్రిజగన్తోహనరూపనై ఛవునిసాంద్రిభూతకీర్తింబ్రతా
పజయార్కురతికామినికుచతటిపాటిరముద్రాకరాం
బుజునింకంరవిలంబమానవిలసన్మృక్తామణీమాలికా
న్రజునిస్తారలకృష్ణమూర్తియగునిప్రశస్యమ్నసీతీంపుమా 127

ఉ చక్కనివారిలో మొదలిచక్కనివాడెగుండ్రకన్న మం
జక్కనివాడెబువ్వగుంసంపదదాతనుబోలువాడె పెం
పెక్కినకీర్తివాడెకమతేక్షణపాత్రుడెశంబరారికి
మక్కువనందనుండితెడమనవలీయనిరుద్ధుజూడుమా 128

౧. అని యివ్వెఁబున నవ్వనితె యివ్వెలాసినితిలకంబునకు భూలోక పురుషపుంగవుల
వేర్వేట వివరించుచు ననిరుద్ధకుమారసర్వంతంబునుం జూపునప్పుడు. 129

సీ. అంగవంగళింగబంగళనపులపైసాంగంగతులచేఁజొకళింప
గొళనేపాళపాంచాలభూభుజులపై నులబట్టి తరేవనవసులించి
మగధమత్స్యమరాటమద్రనాయకులపై మత్స్యపుటంగబుఁబహుమనిగిడి
యాదవవృష్టిభోజాంగకశ్రేణిపైయల శేటిదాఁబుల సెళవుచునా
తే మతీయుగోపాలదేవున్నగులమీద, యైకోలలగతివాఁకిమట్టితిరిగి
వ్రాలియనిరుద్ధునందుఁగ్రొవ్వాడిచిటకు, ములికియైనాకైకంఠిదెగురుఁజూపు.

చ కనుగొనఁ గానెజల్లుమనెఁగైరవలోచనగుండెదోమె
ల్లనుబుంకించెఁగి న్నులజలంబులుజాలయిపాఁమోమునం
బెనఁగొనిదై న్యరేఖనవనీతగతింగరఁగెన్ననంబుము
న్ననుపడియున్నతాపశిఖిప్రజ్వలభానమునొండెవెంతయై. 131

ఉ. కమ్మలతెప్పలాఁగనివికాసపుఁజూపునుమానముద్రతో
నున్న మొగంబునిశ్చలతనొప్పశరీరముగాఁబటంబుపై
నున్నతలీలవ్రాసినప్రియుంగనిసొక్కునఁదానునట్లయై
నిన్నెలుదక్కియుండెనఖిచేసినజంత్రపునామకైవడిన్. 132

తే అతనిలాఁగ్యునిసియందతివచూపు, నిండుకొనిబారులయ్యెనుగండుమీలు
నుష్పతినిగుంపులయ్యెనిలోత్పలమలు, పాదుకొనిమూఁకలయ్యెఁబుష్పంగయములు

ఉ చూచుఁజలించిపైఁబడఁగఁ జూచుఁగుచంబులనొత్తిపట్టఁగాఁ
జూచునఖాలిమైఁజేనకఁజూచునుధాగరబింబమానఁగా
జూచుఁగవుంగిటంబెనఁగఁజూచుఁగపోలముముద్దుపెట్టఁగాఁ
జూచులతొంగియమ్మదనసుందరరు పముఁజూచిభాగింతిరోన్, 134

- స. ఇత్తైఱంగున నక్కోక పుచటనరుచిరావలోకనంబులు పరమశాంతుని హృదయంబు
నంబోలె దత్తైందర్యలహరీమగ్నంబై యానందలహరిం దేలుచున్న సెట్టికలకు ము
లింబిహంధాండక తనూభా ముఖాంబుజంబున నిలిపి యిట్లనియె 135
- ఉ. వీడుగదమ్మనానిదురవేశఘటించినవాడుకోసులీ
వీడుగదమ్మపంచశరవిద్యలుచూపినవాడుతొయ్యలీ
వీడుగదమ్మనాహృదయవిత్తమునాచినవాడుయుగ్మలీ
వీడుగదమ్మయూవిరహవేదనగొల్పినవాడు నెచ్చెలీ 136
- క. నిన్నుండివీనిరూపముఁ గన్నులఁజూడంగఁగలిగెఁగానేటికినో
క్రొన్ననఁబోడిరొసీబుఱు, మెక్కినంబులకునైననీఁగంగలనే. 137
- ఎ. మేఘాగమనంబునకు నెదురుచూచుచున్న మయూరంబువిధంబున సంపూర్ణపూర్ణి
మాచంద్రబింబోదయంబుఁగోరుచున్న చకోరంబునైనడి, స్వాతివర్షంబు నపేక్షిం
చుచున్నమాక్షికశుక్తిచందంబున, హృదయంగమాకారందైన యారాజమహారు
తోడిసంభోగంబునకు నాహృదయంబు నిరంజనవ్యాపారంబై యభిలషించుచున్న
యది, దురంతంబైన విరహపారావారంబు నీడవశంబుగాక ముసుగుచున్న నాహం
దెప్పటింబున నాభాగ్యవశంబున నీవు సంఘటించితివి. ఏయుపాయంబున నైన నీ
నిందెచ్చి మామకమనోరథం వీడేర్చి ప్రాణదానంబునెయ్యలయు విదియనుచితంబని
విచారించెదవేని నాకర్ణింపుము 138
- సీ కలలోనఁగన్నవార్తలకింతెవలవంతికిమికారణమనియించుకొంటి
నాయున్కిగనుఁగొన్న నాసాటివారిలోనిదిలాఘవంబనియెంచుకొంటి
మదిలోననిమాటమఱియుండెదఁగాకయెంతిలేదని బద్ధిసెంచుకొంటి
గుఱుతెఱుఁగనివానిహార్తు కాశించిన నేమిఘటంబనియెంచుకొంటి
తే. నేమిసేయుదువానిక గ్రామనోజ్ఞ, ఐదనపూర్ణేంచుచంద్రికావ్యాప్తిజంద్ర
కాంతరత్నంబుకై షడిఁగరఁగియున్న, భావమున దైర్ఘ్యమిందైనఁబాగుకొనగ. 139
- ఉ. కాపునఁబక్వబింబులకాంతులగోచదులఁదూఁగువానికె
మైవిసుధారసంబుమదిమోహముదీఱఁగ నానకుండినె
భావబింబజ్వరజ్వలనబంధురతీప్రతిభాకిలాసరై
వానహమైన నాదుహృదయవ్యధదీఱు నెయ్యెన్నిభంకులన్. 140
- మ. కలికిమాటలు వేయునేమిటికి నీకాయంబుతోవానితోఁ
గలయన్భాగ్యముగల్గ కున్న విభునిం గాఁజేయుమీపీనిరాఁ
గలజన్మంబుననంచు బ్రహ్మకునమస్కారంబుఁగావించియు
వ్యలదేహాంతరతీప్రతిభునితవాపారముంజేసెదన్, 141

తే. అనుచుఁ జెలిపల్కు ఖేదవాక్యములతోన, వేఁడినిట్టూర్పుగాడ్పులావిర్భవించె
నూరుపులతో నకన్నీరులేఱులయ్యె, నశ్రువులతో నపరశంబయ్యె మేను. 142

తే అతివదురనస్థఁగనుఁగొనియాత్తు గఁగి, యువతి వివశతదీక్షంగి నుపచరించి
యచుగుణంబైన మధురవాక్యములనునను, జల్ల జేయు మనుఁడెనా సమయమునను

ఎ అని శుకుండుపలికెననినఁ దదనంఁబరవృత్తాంతంబెట్లయ్యె నెఱింగింపుమనుటయు.

చ చతురవిహారహరమణిసాంద్రలనగ్భజమధ్యమధ్యని
ర్జితమృగరాజరాజసరసీరుహమిత్రసునేత్రనేత్రశో
భితవసుభద్రభద్రగజభీతిహూదరభావభావజా
హితమతివాసవాసవమణీధరుచిస్ఫుటకేశకేశవా 145

క దురితఁరితాపపరిహర, చరితాభరితాదరాత్త శంకరహృదయ
స్థరితిహరిదశ్యకోటి, స్ఫురితాస్ఫురితారినిదసంశ్రుతివినుతా. 146

భుజంగప్రయాతిము మహామంగళాకారమాన్నేహమోహా
వహాభూధరోత్సాహవారాహదేహా
గుహాత్మజ్ఞసాంచిత్యఘోరాఘదాహా
మహామంగళాద్రిప్రమావత్సుగేహా. 147

గద్య ఇది శ్రీమంగళాచలనృసింహకృపాప్రసాద సంప్రాప్తవిద్యావైధవ కనుపత్తిరా
యనమంత్రితనూభవసుజనహితకృత్య నిత్యాబ్ధయామాత్య ప్రణీతించైన యనిరుద్ధ
చరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు

అనిరుద్ధచరిత్రము

తృతీయాశ్వాసము

వత్సవై జయంతీ

శ్రీవనితాకాస్తుభాదిశృంగారవిలా

సావహావక్షస్థలభవ

నావనసంభ్రమణమంగళాచలమణా

1

తే. అనిరుద్ధచరిత్రముశానకుండాదియైన, మునివరణ్యులతోడనిట్లునియెసూరు

డాపరిక్షిన్తహారాజనాదరమునఁ, జూచివిజ్ఞాననిధియైనకుండులె

2

న అంత

3

సీ. వినతాతనూజులెనకగ్రాసంప్రాప్తజనితానురాగవిస్తారిమనఁగ

చనరదిగ్గలధినాయకసమర్పితేపుల్లహ్లాకమాల్యప్రభాంకిమనఁగ

సమరసన్నాహుత్తుశ్చటావిదళనకోపాగ్నికీలాకలాలునఁగ

తత్కాలతాండవోద్ధతమహాబిలకకవరమణిమకుటరుగ్వ్యాప్తయనఁగ

తే భావరిగ్రహణార్ధసమీపవర్తి, గంధివహబంధుతేజఃప్రకాశమనఁగ

నస్తతేలాగ్రమునభాస్వదరుణదీప్తి, మండలంబయ్యెచూర్తాండమండలంబు.

4

చ. ఇసుండుకరంబులంబొదివియింపుగసంగమమాచరింబఁబ

ద్దివివదనంబునన్నగవుమీఱవికాసవిలాసమూనిలో

ననద్రవముబ్బిసౌక్తికనయనంబులుమూయుమిన్ప్రకృతిగో

యనముకుళవింశదివసాంతిమునందుబయోజులండుములో.

5

చ ఇమనకుంబద్ది నీకువలయేక్షణపైమదిసెంతిమోహమో

తనుసెడఁబాసియెంతిపరితోషమునొందునొనాల్గుయాముములో

చనినపునస్సహాగమముసంఘటనంబనిలెల్పుమంచుఁదా

బనిచెసున్నపాంతతిరులక్ష్మలనిడలవేరిదూరలన్.

6

- క. కమలినపయిఁగూరిమిచే, రమియించెంగాననకుచిరాహిత్యముగా
నమరందానమొనర్చిన, క్రమమునఁగమలాపుడెసంకంధం గ్రంకెన్ 7
- తే అంబురహసంభవాండెగేహంతరమున, దీపకంబైనభాస్కరదీపకలిక
యనబిదిమ్మనఁజేరినయంధకార, బంధురంబయ్యెదగదిశాభాగమునను 8
- చ అనయముజీవకోటికిచియంబుగ దాగులుగటికొల్లఁగై
కొననెలవిచ్చెఁజోరులకుఁగూర్చి పరాంగనలకరమింపఁగాఁ
బనిచెటిటానలిచ్చువనబంధుఁడులేనియరాజకంబుచేఁ
దనరపుమైచరించెనుధాన్తలిచికిటిపాలెగాఁడొగిన్ 9
- సీ. ఆదటదీరింగనంధోజగంధులబటువుగుబ్బఁమీఁదఁబ్రాకిప్రాకి
కోకికకలియింబఁగుంభీంద్రయానలయంధరూపు సములనానియాని
ముచ్చటదీఱంగముమరబింబాస్యలనిద్దంపుఁజెక్కిల్లునివిరివిరి
యభిలాషదనియంగహరినిలవేణులమవ్వంపుఁగొప్పకలుదువ్వెగవ్వె 10
- తే యంధకారాఖ్యకామాంధుఁడనన్యసతుల, నలముకొనుచుండెఁగారిదోషానుభవము
తిపనకిరహిత సేవమునదాఁకననుచు, నెఱుఁగలేఁడయ్యెఁదామసుండేమియెఱుఁగు. 11
- క జీవనమెదీవనందై, యీవిధముననున్నమయునెడచేసెనయో
దైవమనిభేదమొందెడు, కైవడినమరెకరధాంగకరుణారవంబుల్. 12
- సీ ఐరునిరాకకునిశావాససద్దకమింటఁబఱచినవెన్నెలపానుపనఁగ
గగనకెళునిమస్తకమునదిక్పాలురుపూజచేసినయట్టివున్నులనఁగ
దట్టమైతిరుగుచున్నట్టిభేచరకోటిముత్యాలగొడుగులమొత్తమనఁగ
దమముగర్వమడంపదండెత్తిరెరాజుమందరనడపించుమూఁకయనఁగఁ 13
- తే గెరిలిమఱఁదూర్ధ్వలోకములైలుపింజ, పింజఁగొన నేయుపుష్పాస్త్రవితతియనఁగఁ
గన్నులకుఁబండుగైతోఁచెగగనభాగ, మండనంబైనతారకామండలంబు. 14
- సీ అధిపలాలితలైనస్వాధీనపతికలునలుకదీచినకిలహంతరితలు
ఐసినిరాకలుగోరివాసకస్తజ్జికల్పతివంచకిలువిప్రుబ్ధనతులు
పొరుగురవిభులున్నపోషితిభిర్మృతగ్గలహించివిడనాడుఖండితలును
ధవులువేగంబరానివిరహోత్కంఠిల్పంఠగితిల్లినారకకలును 15
- తే రమణసంధోగవిప్రులంభములనొంది, రిప్తివిఃనాయకిలునిట్టలతిశయముగఁ
గునిలయానందభావానుగుణ్యకళల, విలసింపందైనయన్నిశావేనియందు 16
- శా మందాయొంచలముల్లసిమించికులధర్మప్రాతమల్లాఁటిత
న్నిందాభీతిమహాటవులడచిపొందెన్నంశ్చలికోటిని
స్సందేహాస్ఫుగణస్ఫుజంగనివశత్సంకతికస్థానముల్
కందర్పండునుపంత్రిదెవెళినమాకిర్దింపఁగానియ్యెఱుఁగ. 17

- ఉ చీకటివేళనం చరణసేయుచునిక్కునలై నవోట్లన
 ట్టాచలనిల్చుచుంజనులయల్కు శుకొయ్యనలోగియుం శుచుం
 గాచకయూర్పులుస్సరన గావిలకోటిభుజంగభావముల్
 గైతొనియుండెనిండు నెకానై ధిభుజంగనామముల్ 15
- సీ గళరవంబులరగ్గి గాచజెలంగంపకి పిలమాటు మెల్ల సెప్పుమనుచు
 దమికోద్దినగ్గ రిబింబు గంబునడెక మొనపంటనొక్కెంత చూపుమనుచు
 గుబ్బచన్నులమాదగోలులెర్పడినకి నేర్పుతో నొయ్యననిపురుమనుచు
 రతిసుమాళముననార్భటము గావింపకి నిలకడవల్ల గాచలయుమనుచు
 తే గాముకులయందుఁగూర్తులగలగియుండి, యనురహస్యంబుబంపగున నెడభీతి
 గలసిరిబ్బంగిసాంతెతికి ములయందు, జూకొంతల మోహింపాంబలగుదు 16
- ఉ ఆనమయంబునంగునలయు ప్రయమైన ప్రభుప్రభు
 ల్లాసుసంబు మోమునదోలంగగలఁజల్లనిరాటంమవి
 శ్వాసముతోడలోకులు ప్రసంసలునేయగలఁబూర్వైతనిం
 హాసనమెక్కెఁజంద్రుఁగునిసాభ్యుదయంబులగత్తిసిద్ధిగల్ 17
- సీ భూనభోలెరములఁబూర్ణిశివించు తమంబులనుచ్చాటనంబుచేసె
 వనతులమెలగుజీనంజీవవిహగ కదంబంబునాకర్షణంబుచేసె
 గివగూడిచెలగుజక్కవలక్రీడావిలాసంబులనంస్తంభనంబుచేసె
 సలిమధ్యంబులఁజెలువొంగుకై రవాహమంబులవికరంబుచేసె
 తే నలినపక్షికివిద్యేపణంబుచేసె, దమ్మిచేరాకెలమాంబుచేసె
 బాసగ వెన్నెలమంత్రవిభూతిఁగల్గి, మహిమఁజూపెనుధాకిరమాంబుండు 18
- సీ జతనంబుతోఁదేఁటిసంచితహాసముభిన్నదుముదారుగానిగుడినడువ
 గలువలవొంచల్ల గాలివజీరులుపూనిరాస్తానుచపానుగొలువ
 బెంపువీణునగుంఁగెఱువాహుజూయననుండి వెలొనియిహానరుదలు
 నెమ్మిగోవెలనిశానీ దారుగములుకర్పాచీడమరిముల్నాదుసెయ
 తే సరణికావాలురంగుర్పుప్రటములు, రహిగనటియించుచిలక హింకి నక్కి
 కెంజిగురు సైపులనింకించుకొనుచు, మదనుపాదుసమాదిండుగదిలనపుడు. 19
- ఎ. అంత.
- మ. చణబాహుబలశాలిమిన్నఁగుండంచుచచ్చించరికచ్చిల
 గుణబంకారరప్రచండనుమనఃకోదండనిర్దుక్తిదా
 రుణమాతొంకురబాణముబ్బుటపెసక్రోధాత్మకమైన
 మణిధైర్యంబనుజోడుచించుచుమనోమర్షంబులందూఁగెన్. 20
- 21

- మ త్తకోకిల మ త్తకోకిలశారికాశుకమంజుమోహననాదగం
 ఎత్తికిన్నలయాచలానిలపద్మశాస్త్రావంద్రితో
 ద్వృప్తికిన్నమహాసనాపదపీఠమద్భ్రమర్వసో
 త్పత్తికిన్నదిసోర్వజాలకతల్లట్టిలుచుమండగాన్ 22
- క నగనొంగుమఁజెలిక త్రైలు, మృగమదఘనసారగంధమృగుశుశుచూడల
 తగఁదెచ్చిశిరివిధులూ, మిగులకుఁగావించి ప్రదుమతీయున్న తీయున్ 23
- నీ. విభునికాఁగిటికి నైవెఁజెంగ మేనికిఁజందనపంకంబలంద నేల
 చందనంబునఁగసుగంఠెఁగదాయగిగ్రుక్క కబ్బిలఁగదంగ నేల
 పన్నిటివలనఁదానంబుమించుటఁజూచిచంద్రరజంబుపైఁజల్ల నేల
 చంద్రరజంబుచేజనియించెనెకలంచువెనఁదొర్నంతయు ల్విసునేల
- తే. తాళవృంతములచువడదాఁకెననుచు, వగవఁగా నేలనేరనివై న్యుకరణిఁ
 దనుగుణమెఱుంగఁజాలకతమరు నేయు, మండుకెతుంచుగానరించిరిందుముఖులు.
- తే ఎన్నియుపచారములుచెసిరిందువదన, ఎన్నియునుజూడమునుపటికన్నమిగుల
 బాధకి ములయ్యెదయలేనిప్రభువుతోడ, మందలించినమనవులచందమునను. 25
- ఎ. ఇక్కరణి నమ్మచలయాక్షి విరహాతిశయంబున నోర్వంజాలకి పరితపించుటకు సఖి
 జనంబులు విచారమగ్నాంతరంగలై కునుమసాయకు న్దేశింబి యిట్లనిరి 26
- ఉ. తల్లిసమస్తభాగ్యనిధితండ్రిదయాపరమూర్తినిచెల్ల
 చల్లనివారిపుకడుఁజక్కనివాఁడవుసొంకమైనన
 విల్లసమాధురింబరిఘవిల్లుమృదుశ్విమునిగువ రైనం
 చెల్లనయోగసూక్ష్మనేటిపరోయపుమీనకేతనా 27
- చ పురహరదేవునింజెనకఁబోయితిగుగ్రలలాటనేత్రభీ
 కరదహనార్పులంగలసికాలినింతటనుండీయైననుం
 బరులనుబీడెప్పనికృపాగుణమేటికిలేదునీకుఁగా
 పురుషులురాజదండనముఁబొందియునై జముమానకేకదా. 28
- ఎ. అనిపలికి సుధాకిరు నుద్దేశించి. 29
- నీ కువలయంబులనుగన్గొన్న చల్లనిచూపుకే ముబ్బందములందఁగలుగదయ్యె
 నలచకోరములపైఁగలుగుదాక్షిణ్యంబుజక్క వగములంబుఁదమ్మవయ్యె
 సప్రాణవిభులైనసత్కులైకూర్చియనాధకాంతలయందునాస్తియయ్యె
 నిందూపలములపై నెనయుసోపార్దంబురవికాంతములయంగురహితమయ్యె
- తే. బక్షవాతంబుమానవేక్షమునను, రాజదోషాకరుఁడవు గారామరామ
 దానఁజేసినుమి!సిదుమేనియందు, నంకమైనిల్చియున్నదయ్యపయకంబు. 30

- క పగలొప్పనిసామ్యతనై, జగుణంబగునీకునితచలమేటికయో
తగుపూర్ణకూనిదితో, మొగ మెఱుంగ నివాడవాకుముదినిగమనా, 31
- వ. అని మలయపవను నుద్దేశించి. 32
- కా ఎంచంజల్లనివాడెడై పరసులందిప్టుంబువాటించుచుం
బంచ ప్రాణములై మొంగుదువుమాపద్మాక్షి యుండిల్లుబా
ధించంజొచ్చితివియ్యెడన్ద రునిబుద్ధిస్థి, స్వభావంబువ
ర్జింపంజెల్లు నెనీగుణంబుగద దాక్షిణ్యంబుమం దానిలా, 33
- న అని పికకుకనికరంబుల నుద్దేశించి 34
- క. ఒకకుతిక్త యుం డెడుమీ, రకటాచెలియెడలనింతియతికూహకమా
పికమాకుకమాయికమా, నమమాసుపమారగాత్రి నాయ మెయేచన్ 35
- వ అని పలుకుమన్న పమయంబునం జిత్రరెఖు గమంగొనియుపాంగన తన మనోహరుం
డైనయనిరుద్ధుని సరససౌందర్య సౌపమార్యంబులు పలుమారుఁ బ్రస్తుతించుచు
నిట్లనియె 36
- ఉ. ఔనటనమ్మవానిసంసాధరసారరసామృతంబు నే
నానకయింకతాళఁగలనాలనాకలనాదకీరసం
తానము సేయరంతుముదితామదితానదితాపమయ్యెను
నైనవిధంబునీ దెగద నాయెద నామదనాభుఁజేర్చినన్ 37
- వ అనిపలికిన. 38
- చ విరహమునొందక మువిభువేగ మెతోడ్కొనినత్తునంచునా
సరసిజగంధియోగబలసంబదచేగగన ప్రచారయై
యరిగెననేకపట్టణవనాచుక్తై ఎలినిచయంబున
త్వరవిభవంబునంగడచితానటయైఁగుచుఁగొంపదవృన్ 39
- కా కాంచెంగాంచనగాత్రి సౌనిఖిరాగ్రస్వర్గపాంచాలికా
చంచన్నీలమణిప్రకల్పితకచ స్రస్థిగ్రహతారకం
బంబోదంచితహృద్యవాద్యరవశుంభద్యామపూజాలస
త్కొంచామిత్రగురుస్తమంటపసహస్రసాగరకర్ణావరన్ 40
- వ కనుంగొని మనంబునఁదెనంగొను ప్రమోదంబునఁబ్రమాదంబగు విద్యావిశేషంబున
నన్నగరంబుఁ ప్రవేశించి సమంచితప్రాసాద శిఖా పురోభాగ మహోన్నతి స్తంభా
గ్రవిరచితదేదీప్యమానదీపికాకదంబక ప్రలిఖంబవిహంబితసాంధ్ర చంద్రశాలాస్థగి
తపద్దరాగ మణిగణ చరణారణకరణస్ఫురణవలన నితాసమయంబయ్యును దివాభా
గంబునంబోలెద్యుగ్లోచరంబగుతదీయ సౌభాగ్యంబునకు నాశ్చర్యంబుకొందుచుంగ
లితకాంచనకనత్కవృవాట కమనీయ చతుర్ద్వార చారుతర ప్రాకారంబును, మహోగ్ర

సాధనసమగ్రజాగ్రద్దీర్ఘబసమూహ సమాప్త్యంతంబును, గుక్తిజీవత్యభామాప్రము
ఖాప్యమహిషీహడకసహస్రసుందరీచందోహమందిరామందసుందరంబును, బద్ధరాగ
సజ్రవైడుర్యగోమేదికపుష్కలాగ మరకతనీలముక్తాప్రవాళ ఖచిత్రస్తంధికుడ్డ్యవా
తాయచవితరీప్రదేశంబును, బ్రహ్మమ్మసాంబసంకర్షణసుధేష్ణాది కుమారవిహారిసాధ
యూధాభిరామంబును, సకలసౌభాగ్య లక్ష్మీనివాసంబును నగు గోపికావల్లభుమం
దిరంబునంచుశృంగారంబునకు సారంబును, విలాసంబునకు వాసంబును, భోగంబునకు
యోగంబును, భాగ్యంబునకు యోగ్యంబును, స్తోత్రంబునకు బ్రాత్రంబును నై,
సహస్రభాను ప్రభాభాసమానంబగు ననిరుద్ధకేశీసాధంబులోపలంబ్రవేశించి యందు

క ఆలరుక్తలోచనానుచ, కలరయుగాన్వితనిరూఢగాఢాశ్లేషో
జ్జ్వలపులకాంకితదానన, సులితసురతప్రసంగజనితశ్రముండై. 42

సీ బంగారుదివియకంబములపైనిరువంకదీపికాకాంతులు తేజరిల్లు
నమలమాణిక్యవర్ణంకభాగంబునఁబరుంపుజాజిహ్వాబాన్ధుమీఁద
నొకఁబలుతలక్రిందనునిచి రండనకరంబూరువుపైఁజూచియొత్తగిల్లి
పరుపుపైముత్యాలసరుకుప్పంజంగఁజెలిపమిత్రకుకున్నులు మొగిడ్చి
తే పూఁతెనెత్తావిగమ్మనఁచాలయించుండె, నూర్పులొక్కింతముగురులై యున్నతిల్లు
నిదురకవశముననున్నయసుమారుఁ, గాంచెదనగొప్పకన్నులకఱువుదీఱ. 43

ఉ మీసముతీరుఁజూచిజగి మేనిపటుత్వముఁజూచిమోములో
హాసముఁజూచిచేతులయొయారముఁజూచిమనోజ్ఞరూపకే
ఖాసమలీలఁజూచియహదోయనుచందలయూచిముందుదా
వ్రాసినభావమెంచితలనంచుకొనెకజలజాక్షీసిగ్గునన్. 44

వ తదనంతరంబ. 45

మ. తనసమైహానవిద్యచేజనులనిద్రామగ్నులంజేసియ
య్యనిరుద్ధంగొనిభేచరత్వముననుద్యద్యేగయైయేగిబా
ణనిలింపాహితరాజధానియగుశోణాఖ్యంబ్రవేశించియ
వ్వనజాతాక్షియుపాలతాంగినుపమానలౌఢముంజేరఁగన్. 46

వ పచ్చుచున్న సమయంబున 47

ఉ ఎప్పుడుపచ్చునోకువలయేక్షణయాతనిఁదోడుకొంచునే
నెప్పుడుచూతునోనదమలేందునీభంబగువానిమోమునా
కెప్పుడుగల్గునోయతః నింపుగఁగూడెమభాగ్యమంచునా
కప్పురంగంధితాపమనఁగంటికినిద్దురలేకవేగుచున్. 48

ఉ. నావెతమాడలేకకరుణాపరురాలగుచిత్రరేఖదా
నావిభుఁడెత్తునందునకటాపరభూమికిసాహసంబునం

- బోవునునుండె నాకొఱకుఁబోయిన కార్యమునిర్వహించుట
దేవులారనాదిగులుదీనిఁగఁగమీకునమస్కరించెదన్ . 49
- న అనితిలంచుచు. 50
- తే తరుణియిబ్బంగిఁగుసుమతోదంశచంశ, కాండనిరిసిన్నహృదయఁద్రొకరుగుమన్న
యవనరంబునరతిమనోహరశుమారుఁ, ఇచ్చిపానుపుపైచుంచెమచ్చెకంటి 51
- న అపవధు. 52
- చ. హృదయముఝల్లుఝల్లుమన నెంతయువిస్త, యమందిచాచిపెం
చాదవినభ్రాంతిచేతనిదియుంగల గాదుగదాయలంచు నె
చ్చనిఁదలపోయుఁగ్రూరుఁడగుమారుఁడుచేసినయింద్రజామో
యిదియనియంచుఁబర్యరజనందుకన్ ననిమోహితాత్మయై 53
- న అంతి. 54
- క. తెలివొందిచిత్రచెఱ్ఱా, కలవాణింగొఁగిలింపికున్నలహవ్వా
శ్రులుజడిగురియఁగఁదనువునఁ, బులుకాంశురముల్బనింపఁబొంగుచుఁబలికన్ 55
- ఉ. ఈసుమమారమూర్తినిపుడీతమఁగెచ్చితిప్రాణదానముం
జేసితినికుమేల్కరలఁజేయఁగ నేరనమస్కరించెదన్
నిగుగుణంబునీ నెనరుఁ యుపకారిముముజ్జలంబులన్
వాసికిఁకెక్కినీకథలునిర్ణయయ్యెడుఁగాక కోమలీ. 56
- క అనిశుకుచున్న బాలిక, వినయోత్తలగారవించివేడుకతోడం
జనియెనిజమందిరిమునకు, ననజాననియుండెనిచటికిం బునిమీ. 57
- ఉ. లేచుటయెప్పుడో నిదురలేచినపిచ్చుటనన్కుఁగన్ములం
జూచిమనోమరాగమున సొక్కికనింగిట గారవింపఁగాఁ
జూచునోలేకి నామమతసుద్దయెఱుంగమిఁజేసిపింతయై
తోఁచుచుచుండునోయితినితోనపుడేమి బుద్ధిదాననో 58
- మ అనిచింతింపఁగనిద్ర మేల్కనియతిండాకిన్లు విశ్రాంతి మో
హనతేత్రంబుజముల్కునీనికొంచొయిదేగ, గావిచ్చిచూ
చినయోచూపుమనంబునద్దగిలఁగించిన్తగ్గితున్నానిభూ
ధనురుద్యత్కిటకాముఖాంకకరసంధానప్రయోగాస్త్రమై 59
- ఉ. నాథుసుదర్శనంబువలనన్తదనగ్రహమోక్షమయ్యెవిం
బాధరకుఁసుదర్శనమహామహిమంబిటునంటి కకదా
యీధరఁదత్ప్రియోగమున నెట్లుగ్రహంబులునిట్లునేర్పుఁద
త్సాధకులైనమాంత్రికులుసారమెఱుంగుదురప్పడెప్పుడున్ . 60

గీ ఇవ్విధంబున మేల్కొంచియవ్విభుండు, ద్వారకాపురకనక సౌభ్రహ్మదేశ
చారుతిరత్నము శ్రీకృష్ణకాయగారగ, దనుదలంచుచులేచికన్య నెడునపుడు. 61

నీ. కాకబుడేరుబంగరుసలకాయనంగగి నటవాసినచంద్రకళయనంగ
నదనుబుల్కడిగినయట్టిముత్యమనంగ సానబట్టినకాముశరమనంగ
మెలపుతో నిల్చిన మెలుపుతో యంగనకంబునొనిద్రాన్ననయనంగ
జీవకళలలచిత్రిహుమనంగబరుంబుదప్పురివిరియనంగ
గరగుననుబోసిమోహనాకారగిరెఖ, యెసంగదీర్చినశృంగారసమనంగ
దనసమీపంబునందున తరుణిజూచి, మస్తకభుమారుడాశ్చర్యమన్నుచును. 62

క మొదలను నేననియించిన, యదిద్వారకలోనిబ్రహ్మార్చ్యముగాదా
యిదియేవిమితయపుడిగి, సదమహాణికృష్ణచిత్రసౌధంబయ్యెన్. 63

న అని విచారించుచు నవ్వారాలోహ నాలోకించి 64

నీ హరితమోమునకుసంపూర్ణేంద్ర బింబంబు నెలయనివాళి గావింపనచ్చు
కంపాంగి మెరికిజాంపేయపుష్పమూర్తుసహో ఒడిసివైలంగవచ్చు
జుజాక్షిగురుచుజాతినీలంబు నొగిదృష్టి పేరు గానుచుండుచు
గీలకంకంకివినుమక్రకారముల్ చిత్తులుంత్రిములు గావ్రాయాచు
నొరియారూపుతికిరంభాదివేల్పు, నెలులనుడిగింపుబుడుతలజేయవచ్చు
ననినదోంబుగలగదీయిధమంగు, జూడమెన్నడునిలువంటినుండరంబు 65

గీ. అనివిచారించు నెడంగించిదనతాస్య, పద్మయోగనైప్రేమబయలుపఱచు
కలికినిడువాలతిగురుగన్పుడనుచెల్గుచు, చూపుచుజూచుచున్న యాసుదతికనియె 66

ఉ. ఎవ్వరిదానవేషవలయేక్షణయెయ్యదినిగుజేరుని
వెవ్వనిమేలుదానవిపుడేమికతింబుననన్ను చెచ్చితీ
విష్వరిసోదేశమునకింబరుదాచక తెల్పునాపుడుక
నవ్వునుసిగ్గుగూడివదనంబున దాగిలిమూతలూడెగాన్ 67

గీ తగుగుజ్రంపుఱులయందంబుగులుకు, సుగుగురు తేటముకురబింబములవంటి
చెక్కి గవనిండి కెంపుల చెక్కడంపు, గప్పులగుగ్రమ్మబలికెనాకలికియాపుడు. 68

మ ఇదిబాణాసురువీడుశోణపురమాయింద్రామాతండ్రి పెం
పొదవెన్నును సాభిధాన మొగిసియుయ్యోగపుక రూపుస్వ
ప్పుడకంగాంచిన దాన నై విరహసంతాపంబునం జెందన
మదలీలన్నిను చెచ్చెఁబ్రాణసఖితుంభిద్యోగవిద్యోగస్తతిన్. 69

ఉ కన్నియగానియనన్యసతిగానుశరీరమునందుసొమ్ముగా
మన్ననచేసియేలకొనుమావినమాయానుమానబుద్ధిచే 70

- నన్నలయించెదేనిరహజాయిక నేమనువానిన్నునా
కన్నులఁజూడ గల్గెఁగదకఁగలయట్లుగుదైనయోగముల్, 70
- వ అనిపలికి యక్కంత చింతఁసముద్రాంతర్నగ్నాంతరంగయై తిలవించుకొని యూర
కుండె నప్పుడు. 71
- సీ. తోటతనాతనిరూపుఁగలఁగన్న యాదిగా మగుచుకుదినము లేయుగములయ్యెఁ
బటముపైనతనిరూపముఁజూచినది మొదల్గువకుజాములేయగములయ్యె
సఖివానితోడితేజనినయంతిల నుండియువిదళగడయలేయుగములయ్యెఁ
దరువాతనతిఁడునిగ్దురలేచునంతకుయవలెనిమిసముద్ర యుగములయ్యె
తే నతఁడుగొఁగిటఁగదియించునంతలోన, నుత్పదాయతాక్షికోక్త్యాక్రియ-యమె
యుగసహస్రంబులై తోచుచుండెనపుడు, ననిశతమకింబుఁడెలుప నన్నిరసంబు 72
- చ పలుకులలోనిప్రార్థనయుభావములోఁగల తెంపు మోములో
మె వెలచూపులోఁబొడమువిన్న నయూర్పులలోఁబంపసని
ములఁబొడగాంచియిప్పుదన మోహనుఁడెంతయుసంపసింపఁదా
వలపులమర్చములైలియవచ్చుఁగదా ఘనులైనవారికిన్ 73
- వ. అప్పుడు 74
- సీ. అకలంకచంద్రబింబాననయూరు దెంబుల వెంట సంచరణచేసి
కోమలాంగినితంబభూమంబుమనసుఁగ్రమముతోడఁబ్రదక్షిణములానర్చి
మృగ నేత్రిగంభీరమగునాభినుసిలో నవగాహనక్రీడలాచరించి
గంధసింధురయానకరినకువోత్తుంగలైలాగ్నిమునఁబునశ్చరణావలిపి
తే పడఁతిమందస్తితనుధానుఁగితననిమి, ఎత్తిమును గాంచెఁగానిపాంచరిచూపు
లపున రావృత్తిమోక్షంబునందవయ్యెఁ, గాముపిలపుయ్యులుభోగి కాంక్షములు 75
- సీ. తినువుదిగుపాటుకనుదొయిబెళ్ళకుముత్యాలరాసులుతలఁబ్రాలుచేసి
తూరుదుండెములాడుతోడపులరుచిదీపకలికలుమంగుర్తలుగఁజేసి
యలఁతఁజిప్పిలు పాలములఘర్తజలము మొగ్గలగుంపుతిగుబాసికములుచేసి
పొదిపి మేనులఁదోచువులకాంతురంబులతుకమజాబాలపాలికులుచేసి
- తే సంప్రకాశించుమిరహాగ్ని పాక్షిగాఁగ, బాశిసాన్విసిరుద్ధులరిఁజుంబు
నర్థిగావించెమకరమీ నాధిపతుల, యదనుదెలసిననవవంటియొడ్డుపండు 76
- క. లలనామణికప్పుడుగు, బృలపొంగునవిగిసిఱవికపక్కు నఁబగిలెన్
జిలుకరహదారురాహుతు, తిలిరాకుపిరంగివిసరుదాఁకెననంగన్. 77
- మ రిమణింగొబ్బునఁ గొఁగిలించిపయికిన్ రాఁదీగూన్ గల్గనం
గమనియాంబుద హేమకాచరణ నాఘంటూరింబుల్పిమే

కముహూర్తంబిదియంచుఁ దెల్పుచుమహాకందర్పమాహూర్తికా
సమహస్తా యనదండభిద్భవభూకాంచల్లోహయంత్రాకృతిక

78

ఉ. కాంచనగాత్రిముద్దూగఁ గాంచితవుంగిటగుబ్బలంబుఁగీ
లించిసుధాధరంబుఁగబలిం చిహసింబికపోలపాలిఁజుం
బించిచమత్కరించులపించికశ్చరఁగించిమించిసా
క్కించెకమన్సుఖించికిలికించితఃశిరమిం పెవేడుకన్

79

సీ. సుగుచిరాంబరబంధనరణింబు భేదించి ప్రేడాబలంబులవిజుగఁదొలి
ఘనకుచక్రే లదుర్నిములగ్గులు పట్టిజఘనవసుంధరాచక్రమాఁగి
ఘూరూరుసంయుక్తితోరంబు పలుకట్టిచతురుఁడైమన్యదేశంబుఁబొదివి
యంగాఁగములుభుజాహంకృతిలోఁగొనియాననబండారమాక్రమించి
తే సురతిసంగతిజయలక్ష్మీసారిదిగాంచి తరుణికోగిలినిజరాజధానిగాఁగ
నెలమిమన్నధనామ్రజ్యమేలుచుండె, సిద్ధసంకల్పఁడయ్యనిరుద్ధవిభుఁడు

80

ఉ. చంచలలోచనస్ఫురతసౌఖ్యమునన్దరఁగించెనంచుఁ
ర్ణించఁగనేటికిన్వృత్తఁ బేరుదులొడ్డిజగంబు వారిమొ
గ్గించెడివాని పెద్దకొడుయఁటయానవిలాసనైఖరి
న్దించినయింటకిన్వలననేరఁడొతానెలపింపనేరఁడో

81

సీ జలచరనేత్రకన్దులవెరిపింపుఁ యెత్తినబిరుదాంకమేటఁగలిపి
కార్డుకప్రాయుగకనుబొమ్మంపుకెప్పట్టినవిల్లునిప్పులముచేసి
బరితేకుకాలాపపలుకుడంతెనలకమాపుటచందంగపోవఁదోలి
చెఁగున్లునిపాణిచేగద్దికలక్కపాఁంబులడవులపాలుచేసి

తే ప్రియానిసాసోయ్యమునవిజృంభించుచున్న, వెలఁదితోవిగ్రహింపనజేశయానుచు
సమరరంగప్రచారంబునన్వృసింపి, యంగజుఁడుకార్యమెఱిఁగి సమాశ్రయించె 82

చ. ఎలచినపొందులై మనసువచ్చినచక్కఁదనంబులై భ్రమల్
కొలిపెడియాననంబులయి కూరుములదైన క్రొత్తలైకశల్
దెలిసిన నేర్పులై కొదవలేకరమింపఁగఁగల్గినట్టియా
చెలవుఁడునింతియుండొలుతఁజేసినపుణ్యఫలంబులెట్టివో

83

గీ అంతనానపీఠయానందమునఁదను, సురతమునజయింపఁబరిభవంబు
నొందియున్న యట్టికందర్పునిదనం బ, తెల్లగారిన్లుతెల్ల వాఁడు

84

ఉ. చిందఱుందఁడై యసురనేనలు డెందముననన్భయాకులం
బందిపతింగపుంగవశతాంగరథాంగమహోగ్రధాటినం
దందఱుఁడంగినట్టులుదయార్కునిరాకనడంగఁజీఁకఁబుల్
గొందులసండులకగుహంబుట్టలబుట్టలచూటుమాలులన్.

85

శా. ప్రాతఃకాలమహాబలాఘ్నః కునిశాస్త్ర త్యగివీరుఁడు

భూతుంజెసినను సైగివిజయుఁడై పూర్ణ సైత్యాపిసె

ఖ్యాతిం గైకొనియున్న వేళ జయతూర్వంబుల్పెంగించిన

స్తోత్రాత్వాతః శైలింగైశ్చ ముక్తానందాత్ 100 వాదాః పూర్వ

16

మఱియు నానమయంబుగం ౨౨౫ మో వాఘ్నిహారంబు 100 గాఢాఘ్నిహారంబు మోనము
ద్రలువహంగు సురస్థుర తన స్వర్పకంబు ౨౫౫ మో హంప కేకత శుక్రం బనసించియిండి
య మకర్క వ్యజండు మంజులీకృత కోదం మంజు శ్రయోగింగు ౨౫౫ మో హంపంబు
లం బొడిచు హృదయ గన్య ౨౫౫ మో హంబుమండిము నాభిమానికంబు 100 మో ద్వికోలు
ధైర్యంబు ౨౫౫ మో నూనెతావార్తలంబులైన తో ౨౫౫ మో హంపంగుని నాదంబులు కన్య
కోరంబులై వినంబడికనులికసడి దిగులొంగుచు జలంబులు విడిచి మనంబులు గంగి
కుశానానిద్రాసాన సరిగ్గి తాభిమానికరియి ౨౫౫ మో గాఢలింగుకోని అను
కపుఁగూటములం దనుపునారాట్రుల ననుకాశంబులైన ౨౫౫ మో విచారింపి ముకరినో
కరి మాటివలకును నిట్టూర్పునిగుడిచి దం ౨౫౫ మో నను నరవిందబృందంబు ౨౫౫ మో
వికసితింబులగు హృదయావచిందంబుల దనుకునామనియైన యావ్వేళ చుంగన సరి
రంభం నఖదంతతృతాదినోదంబులం ౨౫౫ మో జాననాని సరికానన గతిబంధ సౌఖ్యం
బులంజోక్తు ౨౫౫ మో పాంచాలంబులను కారికాస్త్రములూ ౨౫౫ మో కలగని పోలి
కలహంస ప్రముఖంబులైన చిహంగునిహంబుల కలక ౨౫౫ మో మోహంబు ౨౫౫
యూలంగక్రిముకి చాంసేయపున్నా ౨౫౫ మో వందనమందరి కదంబు ౨౫౫ మో
మహానుహంబు ౨౫౫ మో స్తంబులగు నుద్యానినంబులను నను దేవభూష ౨౫౫ మో
గులయందు గగనతీర్థ ర్థనంబులనేయు ౨౫౫ మో వికహార్దగికాది గాఢుకనికరిగబు
జంత్రి గాత్రంబుల నన్వేషించులగు ఘోష ౨౫౫ మో గాంధారి మో వారి దేహాక్షి ననంల
యంగళకాశిక ప్రముఖ స్త్రీ పురుష రాగి స్వరగ్రామంబుల నభిగోమంబులై గ్రియూ
కాదితాళంబుల హేరాళంబులగు సంగీత నాదంబుల విలసను స్నానసంధ్యానందనా
ద్యనుస్తానంబుల నిస్తాగరిష్టాంగు బ్రాహ్మ సమూహ సంతోషంబులైన జలాశయస్థానం
బులవిలసను గోపాలకులు నిజనామాంకంబులంకించి పలుచుచుం గ్రీపులవిధుచు
సన్నాహంబుల నంభాని నాదంబులు సేయుచు హంకారంబులతోడ పదనంబులై త్రి
కర్ణంబుల నిక్షింపి తిమతిమోహంబుల కెగురుసూచు ధేనువిశానంబులను నను
దీర్ఘ కాతిరంగిణి లాలాంబుల నీడలూచు ని నాదంబుల నరంచు మరళి
బలాకచక్రవాక జలకుక్కు టాది పక్షీ దంబంబు ౨౫౫ మో నను వర్ణ నీయకే భవన మేలింబై
ప్రభాతంబు నర్థించెనంత.

తే గగనవీధినివాహ్యైః, దలకద్ద, బొంగి నల్ల భూమిందరంబట్టునూగ్గ

పుటముగొడుగులమడగల ప్రాసంగి, నమఁగెంజా మృధమడిగలంబున.

16

- మ తమమంబాయఁ గఁడెసెరాగగు చందప్పించినవారగు
త్రిమతంబొప్పఁదలంబు పెంపునచిరస్థిమముం గాంచితో
కములెల్లంగనుగొంచునజ్జనచుక్కొంఁభ్యుదానంబుం
బ్రమదంబొందివెలింగెయోగికిఁ బ్రద్యోతనుండయ్యెడన్. 89
- చ అష్టాదు 90
- శా గోరుల్పాటివగుబృచమ్మ బుచకమ్మ ల్వడహాగా శుగ్
జారంజెప్పటముద్దుఁ జెక్కులను సప్తందెనఁ మ్మిల్లముం
దిరై నిద్దురదెరుకి న్నులుచునాతింజూచిన వేదశనా
య్యారంబుల్విభునాత్తిఁ గైకొనియెమోహభ్రాంతికట్టింప గాన్. 91
- సీ ఆకలంకరాజులెంబాననం బయందువిసురతిమం బయియునుకొనఁగఁ
దాంబూబరాగనుండరమైనమోవులు మొనపంటినాబులముద్దుగులుక
వీడిచిక్కులుగడ్డవేణి రింబులుజాఁగెలంబుచూయలిన
ఘర్జిలించువులచేఁగఁరఁగినమైహూఁరిమ్మగ నాభివాసనఁబ్బగులుకొనఁగ
శే శాకరాకరిఁజూచునరసిగ్ధబో మాపు, దగిలియున్నట్టిప్రేమబం, ముంబున్లు
విగువుగొలుపంగఁ ద్రేపిన్దీప్తియులు -లి, శయ్యవైడిగ్గినప్పుడస్వాంతులగుదు 92
- క కాలోచితకృత్యంబులు, లీలగావించిగరసలేవనసుమనో
మాలాగబగభూంబాజా బాలంకితగాల్పు గుమనతిమోదమునన్. 93
- చ ఇన్ద్రియంబుల నన్వహుంబులు ప్రాణంబులకింజె నతిశయంబగు విశ్వాసంబుగలుగు
చిత్రరేరా గుగ్గిరియు రిదారిగానహయిలై యితిరంజనంబులకెన్ద్రికిం జేరరానిర
హస్యమందగు, బన విహాస్రనిర్దనం బులనిచ్చానుగుంబులైన సరససల్లాపంబులం
జెలంగుచు, క్షంగారాకవాటిక మెలంగుచు, సుసాహారగుమాలచందనకుసుమాది
గోగం బలంబ్రమోదించుచు, గంజకైరాకిల్లారకిమగ్గియకమలాకరంబుఁజ్జలక్రీ
డావిహారంబుల నిశోదించుచు, గ్రామ్యవేణుదారితప్పర్చియుఁజేంద్రాణిబృంభితాదిక
గణం బలన్రీపురుగులు -రం బలంజ్జెప్రించిన లిల్లికలంబు లనలోకించుటవలనఁ గూ
టములకుఁ గ్రొత్తటికంబాచంచాదించుచు ముచ్చటలంగలయుచు, సురతిజనితశ్రమం
బలసౌరుముచు, నిదికాల్పి యిదిదినంబని తెలియనియ్యని మోహాతిశయంబుల నేహం
బులు జీవంబులు నొక్కటిగాఁదగించుచు, దినంబులు క్షణంబులగతింగ్రమించుచు
నవాఙ్మనోగోచరించునై నయానందపారావారంబునం బేలుచుండిమఱియొక్క నాఁడు
- సీ. అలఁతిఁబాపెడనవుటమ్మశిం గ్రుక్కెలబిలుకరింపులప్రేమతోలకరింప
వీనులనరసోలుపిద్యంపుఁదావులకొకరింపుగామేనువులకరింప
సురరంపుటివపులసాంపునింపునఱుంగుచెంగి లింపులమేనుదొంగలింప
విడిచియువిడఁజాలకెడతాఁడె సిగ్గుమోమారసింపులయింపుదారసింపఁ

తే ౧ లికి తేలింపుఁజూపుఁగఁగికిరఁగి, సోపు నెయ్యంపుఁజ న్నెలఁజొక్కచొక్క
యివిధంబున నాయకుఁడించువదన, యుపరిసురతిసుఖాంబుధిగోలలా డే 95

సీ కమ్మె విరుమలాననిమ్మనివిభునేడుకొనినఁ గొమ్మనియాసకొలిపియాన
వచ్చిననియ్యకి చదనమిట్టటుఁగ్రెప్పియబయింపఁ గాఁగోపమగ్గలింఁచి
రఁములఁ జెక్కిలిగవయొత్తపట్టిపంటు మోవిఁగొని నులుక్కి నఁగనొక్కి
యిలువలఁజేయకు మెన్నటికిఁకననిదట్టింపిక్కెల్ల గొట్టనపుడు

తే కంకణంబులరావంబుగల్గెమాయె, జేతియరుడితాఁచునఁజెప్పుచునియె
చల్ల భునిమేనఁబురఁజుజుమరుయె, గునుమగరమాఁకచప్పులుగొల్లుమనియె 96

మ నిచయాభావనటన్నితంబతెబయోషిద్రత్తికించిచ్చల
త్కుచపాటీరసాత్తిఘర్తబలవిందుస్వచ్ఛముక్తామణి
ప్రచయాంచత్వతనాభిరామసుమహాబాహంతపండ్లసుఖం
పురుమెచ్చైరతిరాజనందనుడుతత్పంభానసంభోగముల్.

97

సీ విలెక్కుడించకవేసినమదనుండుపలుమాఱునుం టెనపనులునడప
సెగలచేసుక్కుఁజేసినమందపవనుండు చెలిమితోనెన్నేని చెమటారప్ప
నుడుటువెన్నెలకాఁకచదుకఁజేసినచంగ్రుండమరికై తోయిచారములునేయఁ
జెవులుగానిరిదల్చేనిచదిబుకలముద్దమాటఁబవల్లి ప్రదగఁగడప

తే భుకకలాలాపప్రాణనాయకునిఁబాడి, నిండువేడుకవిహరించునుండెనపుడు
మేలుగలిగిసుఖించెడివేళయందు, భువినిబగవారలై నబంధువులుగా 98

క. ఎక్కువలగుమక్కువలను, జక్కువలగువోలియిట్లు సరసతనెలవా
ల్లిక్కువఁగలిసియుండఁగ, నక్కువలయనేత్రగంభియైఁడఁదాల్చన్ 99

తే చక్రభావనచేఁగాంచితైదవఁ బ్రాపుగలుగుటకోలేమిఁ బాపుకొనియె
వెలఁడనడుమంతమాత్రినేవిట్టివఁగె, నహహనడుమంతరపుఁగల్పకరినిజంబు 100

మ అసమాప్తండుసగాడ్డిఁడితివగర్భయాసనిశ్చయసమం
త్రసముచ్చారణనేయనాభివివాంతిస్సీనుయంచుండిసా
హసభావంబుననిర్దమించిఁగణంబై యాదులలాహిరీ
తిసరోజాననరోమరాజిచెలవొందెఁజూడువిస్తీగమై 101

ఉ మెల్లనికాఁగిలింపులుమెత్తినిమాటలులేతముద్దుఁ
జల్లనిమాపులుంగులుకుఁజల్లెడునవ్వులునేర్పగల్గియె
జెల్లనిహామికల్తరువునేయనికూటములయ్యెభావముల్
వల్లభునందువేకటియలంతసెలంతనునాఁటినాఁటికిన్. 102

సీ ఉరువులైకొనలనల్పాప్సచమ్ములుకరగ్రాణలికొకవింతకాండఁజేయఁ
తెలిదమ్మిచాయలుదేరుచెక్కులుముద్దుఁగొనటకునొకవింతకొంగ్రవొడమ

- నలపుసొల్పలబల్కుపలుకులువీనులవినుటకుకొకవింతవేడ్కయొదవఁ
గమ్మనివాసనలోగ్రమ్మువాతెంతే నెలానుటకొకవింతయాసఁగొలుప
తే మెత్తనైమెఱుఁగెక్కినమేనుకొఁగి, వింతకొకలింతముచ్చటసంతరింప
గర్భిణీరతజనితసౌఖ్యమునఁజొమ్ము, మంజెనవ్వేళయచునంశమండునుండు 103
న అంత 104
- ఉ మందిరపాలికాజనులుమానినిఁగన్గొనిగర్భభారమే
చందమునన్దటించెననిసంశయమున్నయమున్విచారముకొ
డెందమునకొజనింపఁగవడింబఱచెంచిరహస్యరీతిసం
క్రందనవైరితోడవివరంబుననిట్లనిపల్కిర త్తఱికొ. 105
- చ. చెలఁగిభవత్తనూఢవగునించుగృహంతముపోతుటీఁగెయుకొ
బొలయకయండుఁగాఁచుకొనిపూనికనుండుఁగ నేమిమాయయో
తెలియఁగఁజాలమమ్మదవతీమణిగర్భభరంబుఁదాల్చెని
న్నెళవుగృహంబులోఁబలనునెక్కుముగావివరింపఁగాఁదగుకొ. 106
- ప అని విన్నవించిన. 107
- ఉ భేదముక్రోధమున్నదినిఁగీల్కొనబాహుబలాధ్యులైనక్ర
వ్యాదులఁగొందఱున్దనియుపాంగనకేళిశిరోగృహంతం
బాదిగనంతటంగలయనారనియిక్కొఱగామిదుర్మదో
న్దాదతఁజేసినట్టిఖలునాకడకుంగొనిరండుతీవ్రతకొ 108
- క అరిపలికినతోపానిల, జనితస్ఫుటవిస్ఫులింగచయభాతినిలో
చనరక్తదీప్తులడరఁగ, దనుజులవడిసేగుచెంచితెన్నెదమునకొ 109
- మ అనులేందూపలవేదికాస్థలమునందాసీనుడైయయ్యుపా
రమణీరల్పముతోడనక్షనిపుణారంభంబునంద్యూతిసం
ప్రమకేళీరతినున్నపంచశరసామ్రాజ్యాధిపత్యప్రసి
ద్ధమనోజ్ఞప్రతిభాసమృద్ధననిరుద్ధం గాంచిక్రోధాత్తులై. 110
- మ భియదాహంకృతిఁజక్రముద్దరగదాప్రాసాదిహేతిచ్చటో
దసురుజ్ఞులదగద్దగల్గిగుడనాడైత్యుల్విజృంభింపని
ర్భయుఁడైయాగ్రహవృత్తినుగ్రహరిఖుప్రాంఘ్యజాదండుఁడై
లయకాలాంతకుభంగివారలపయిన్దంఘిం చిభట్టించుచుకొ. 111
- చ తలలుపగిల్చికంఠములుదగ్రతఁగ్రుంచిభుజప్రదేశములో
నలినలిగాఁగమోదినిటలంబులువక్రకలుసేసిదంతములో
డులిచియుర్రులుల్పుదిపిడ్కొలుచించిభయంకరాకృతికొ
నలిపెరణంబురక్కనులుచచ్చియునొచ్చియువిచ్చిపాఱఁగకొ. 112

- క హతశేషులుభయవిహ్వలై, హతులైయేతెంచకదనమార్గముఁదెలుపన్
వితతంబుగనాజ్యామతి, నతిశయజాఞ్వు ల్యమానమగుహింసక్రియన్ 113
- చ బాణుండుతగుద్రాద్రుమద్రాసున్నిద్రనేత్రికోణుండును నాహవాటోపధురీణుం
డునునై కదిసె నయ్యనిరుద్ధుండును, సమరచన్నగుండును, భుజాన్యుంఘనమ్మగుండు
నునై యతనితోడం దుపక్షియై నట్లయ్యిరువురును గంఠింపంబుచందంబు, బెన్న
బులతెలుగున, మత్తమాతంగంబులకైవడి, కంఠంబువిసంబున, గండభేగుండంబుల
చాన్పిన, రోమవేశంబులరెట్టింప, జయకాంక్షలు ముప్పిరిగొన, తిర్రనభర్తనంబుల
గర్జింపు, ననోన్యమప్రిహతంబులను బరస్పరచాదపార్థి ప్రహరంబులను, నితరేత
రహర్షభేదంబులను, బాహుబాహుయు శేశాశయంబుగాఁబెనంగ, నయ్యిరువురమిన్
రంబుచారుణంబైచెల్లచుండె నవ్వఁడా ఋశ్యశేషు నుద్దేశించి యశరీరవాణి యి
ట్లనియె 114
- క యనువంశతిలకపీనికి, నిదిజయకాంబుపెనంగనేటికిహరిచే
నొదవునపజయముపీనికిఁ, గదియునుభమునీకునచిరకాలమునందున్ 115
- గీ. అనియె నమ్మాటవీరులయందుఁదగిలి, రిపుమహారువావిదశనోద్యోత్తిరగరలు
యదుకులగ్రణియూహ్రహోదగ్రకరిని, నిష్ఠురాంకుశభూతమైనిలువరించె. 116
- చ అవ్వడు 117
- ఉ బాహుబలిద్ధతిం గ, రహభైరవగంగిలబా, క్రమించియ
న్యూహతిలీలవానిదెడండంగఁజేసియుఁగాన్యమించిచే
వాహీతుచేతఁబట్టునడెనాహనుమంతుఁడుశక్రజిత్తుచే
నాహనుభూమిఁబట్టెడికట్లుప్రశాంతినిజోగ్రకోపుండై 118
- క. వినితాసంపర్కంబున, ననిరుద్ధునిగుఁజేసెననిరుద్ధంబున్
వినితాసంపర్కంబున, ననిరుద్ధునిరుద్ధఁజేయుననిరుద్ధంబున్. 119
- చ ఇవ్వగంబున 120
- గీ పట్టుకొనియాఁపునెయించెబాణుండతని, నపుడుతద్భంగజనితభేదాంధకార
భిన్నహృదయారవిందయైకేలంబు, నయ్యుసాంగనసంతాపమందుచుండె 121
- సీ వేకువఁగాంతిదప్పినచంద్రబింబంబువిధమున నెచ్చెమువెల్లఁబోయెఁ
బగలింటిసెగలచేసాగటాందుపూదీఁగెవడువున నెమ్మేనువాడుచెందె
మునిమాపుజిగిందొలంగినతమ్మితేకులరీతిఁగన్నులదై న్యరేఖఁదోఁచెఁ
దగురేయిహిమమంటుతాంబూలదశములచెలువుననెక్కిల్లుచెనుటదొంగె
తే జన్మఁబోవుచుఁ జెక్కిలఁజేయఁజేర్చి, యాటపాటలపైవేడ్కలన్నిమఱచి
విరహసంతాపవేదనవేఁగుచుండె, సేమిచెప్పదునయ్యుసాకోమలాంగి. 122

- గీ. వీడుముఖకాంతినివాళ్లువాడుమేను, నెండుకమ్మైవిబాష్పముల్నిండుకన్ను
లామనోవ్యధఁగనుఁగొన్నరామరామ, జగతిఁబగవారికై ననుజాలిగాదె 123
- వ ఇట్లున్నోహరాంగి విరహనలసంతప్తమానహృదయయైయుండె నంతనిక్కడ 124
- మ అనిరుద్ధుండుపురంబులోపలనులేఁడాశ్చర్యమేమొకదా
యనుకొంచున్వసుదేవముఖ్యులువిచారాక్రాంతిచేతున్నులై
యనుమానించుచు నృత్యకోటులనుశోఽన్యస్థానములూచుడఁబం
చినవారెందును గానమంచుమరలంజేరంగ నిర్యత్నులై 125
- ఉ. తిల్లియుఁడంద్రియుకొబహువిధంబులభేదమునొందుచుండఁగాఁ
బల్లవకోమలాంగియగుభార్యవియోగముచేఁగృశింపఁగా
నెల్లప్రజల్దీయవ్యధలెంచివిచారమునొందుగోపికా
వల్లభుఁడంతయున్వృథయవారిజమందు నెఱింగియుండియుకొ 126
- క. కాసున్నకార్యమయ్యెఱుఁగు, నేనిప్పుడువీరితోడనిజముగఁదెలుపం
గానేలయనుచుమాయా, మానుషవేషుండుకార్యమతిచేసందెకొ 127
- వ. అని శుకుండు పలికెననిన నటమీఁదటిక థాన్వృత్తాంతంబెఱింగింపు మనుటయు 128
- ఉ. అండఁగవప్రకాండగమనాదరపండితపుండరీకమా
ర్తంపదిశేభతుండభుజదండధృతాంబుజజాండభాండరు
జ్జండలమూర్తికుండలిపమండనచండతరైక కాండమా
ర్కొండరమేశరత్నమయకుండలమండితగండమండలా. 129
- క శ్రితరాజహంసయోగా, యతిదివ్యవిలోక నాక్షయాగమహితగా
శ్రితరాజహంసయోగా, యతిదివ్యవిలోక నాక్షయాగమహితగా. 130
- సగ్ధర ప్రతాపవద్రిపుదుమప్రభంజనప్రభంజనా
క్రతుక్రియాచరిష్టమానిరంజనానిరంజనా
యతిసిరత్రిలోకభోగదాకరాగదాకరా
ప్రతిస్థితాంబుధిభమధరాధరాధరాధరా 131
- గద్య ఇది శ్రీమంగళాచలనృసింహకృపాప్రసాద సంప్రాప్తవిద్యావైభవ కమపత్తిరా
యనమంత్రితమాభవ సుజనహితకృత్య నిత్యాబ్జయామాత్య ప్రణీతంచైన యనిరు
ద్ధచరిత్రం బను మహా ప్రబంధంబునందుఁ బృతీయాశ్వాసము.

అనిరుద్ధచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

మత్స్యాదాంబుజజని

తామరకల్లోలిన్ పయఃపూతినభో

భూమండలపారాశ్రమ

హామహిమోదారమంగిద్రవిహారా.

గీ. అవధరింపుముకౌనకుండాడియైనఁ, మునివరేణ్యులతోడ నిట్లయెనురుఁ

రావరీక్షిన్ హారాజునాదరిమునఁ, జూచివిజ్ఞాననిధియైనఁకుండపలికె

వ. ఇవిధింబున మాసచతుష్టయంబుగడచె నంటె నొక్క నాఁడు.

సీ యాదవవృష్టితోజాంధికాన్వయవీరకోటులిర్వంకిలఁగొలుపునేయ

శంబరాహితసాంబచారుధేష్టాదికుమారవర్గంబు నెప్పుదివనింపఁ

గవింపిమాగధగాయకవ్రాతముల్వితతివాక్పృథసన్నులులునెఱుఁ

హితబంధుజనపురోహితమంత్రినికరింబుకాలోచితప్రసంగములనడప

తే. స్వామిసాహోదరాకు హెచ్చరికయనుచు, వేత్రహస్తలుపలుమారువిన్నవించు

మహితరత్నవిభాసభామంటపమున, నెమిఁగొలుపుండైనపుడలక్ష్యశ్వరుండు.

సీ. చిటునవ్వుటమృతంబుచిలుకుచెక్కిల్లపైనక్రికుండలకాంతియాక్రిమింప

ధవకారవిందసుందరమైనకన్నులనుల్లాసరసమరంజిగురుచుండఁ

గొస్తుభమాణిక్యకిలితవత్సంబునవైజయంతీవైభవంబుమెఱయ

జిగిరిసాగసుచేఁజెలువొందునెమ్మేనఁబర్చితిచందనచ్చాయదనరఁ

తే జిత్రసింహాసనముననాసీనుఁడైయు, పాంతిపీఠికనుంచినయడుగుఁదమ్మి

నతనృపాలశిఖామణిద్యుతులమెలఁగ, భువనమోహనశృంగారపూర్ణుడగుచు.

వ. ఉన్నసమయంబున.

సీ. హంసపీఠికయంగుననువొందువల్లకీతంత్రులుపల్లికాతతులుగాఁగ

సుందరమఖిద్దుమందస్తితిచ్చువిసాంపారుపువృక్షగుంపుగాఁగ

రాజ్యలక్షణసంహితాజాత్యుత్పత్తిలక్షణాంతరేణ కలలుగాఁగ
హరినామసంకీర్తనాలాపనదంబుకు కారికాపికసూక్ష్మార్థి గాఁగ
భసితలిప్తాంగరుచిసితప్రభలునిగుడ, గహ్వరీభాగవిహరణగతివిలాస
జంగమాకారకల్పభూజంబుభాసి, నాకముననుండివిచ్చేసె నారదుండు

7

చ నయనయుగంబునందుఁగరుణారసస్పృష్టి చెలంగభూషణో
దయరుచిచంచలాలతవిధింబునఁబెంపురిహింపసాధుసం
చయముఖచాతకంబులకు సౌఖ్య మొంగ గభానభసలిక్
నయగుఁజోభియై వెలయునందతనూభవంబు మేఘముక్

8

గీ కాంచియునందహృదయఁజైకదియనెచ్చు, సంయుమింద్రునిఁగనిలేచిసపరివారుఁ
డగుమఁబ్రణమిల్లికనక సింహాసనస్థుఁ, జేసియర్హిదివిధులఁబూజించునపుడు

9

క శ్రీరస్తుకుశలమస్తు, నోరభసంసిద్ధి రస్తుమత్య శ్రీమ
స్వారాయణభవతేయని, సారకుదీవింబిపలికెజలజాతునితో

10

క తిలిదండ్రులన్నదమ్ములు, గులసతులునుబుత్తి ప్రాత్రకోటియునాపుల్
చెలులుంజుట్టములునుభృ, త్యులుఁబారులునుఖులరగుచునున్నరుగదా

11

చ అనిన నమ్ముకందుండుమందన్తితిముఖారవిందుండగుచుతానందనందనునకిట్లనియె

గీ కమలజాత్యజమియనుగ్రహముసలన, వర్తమానమునందుసర్వముకుభంబు
భావికాలంబునకును కుభంబురిజము, తావికాగమనంబు నిదానమగుట

12

చ పరమమునీంద్రమీచరణపద్మపవిత్రపరాగ లేకమె
వ్యరిగృహసీమానుబోరయువారి పురాకృత పువ్య మెట్టిదో
గురితములన్నియుందొలఁగుఁ దోకనె భాగ్యము లెల్లఁజేతులుక్
నిరుపమ మోక్షక్షీయునునిక్కము గాలభియించువారికి

14

చ అని మఱియుఁ దదీయమహిమానురూపంబు లగుమధురాలాపంబులు పలుకుదుండి
తదనంతరంబ, ప్రసంగవశంబుననిట్లనియె

శా అయ్యామాయనిరుద్ధుఁ డెందరిగెనో యాకస్తికంబొటచె
నయ్యెనోటులఁజూడబంచితమిగోరంతైననవ్వార్తలే.
దయ్యెన్వానిఁడలంచిమామక జనంబత్రింత చింతామయం
బయ్యిట్లున్నది నేయఁగావలయుకార్యం బానతీయన్దగుక్

16

మ అనినంగృష్ణునిమోముఁజూచిదరహాంచన్ముఖాంభోజుఁడై
ముని నాథాగ్రణిపల్కె సర్వమునకుచూలంబవై సాక్షివై
పెనుపన్నవృంగఁగర్తవై పరుడవై పెంపొందియున్నవెలుం
గనిచందంబుననన్నుఁ గాభ్యమడుగంగా నెంతిన్మృత్యుంహనో

17

చ. నే నెఱింగినయర్థంబు విన్నవించెద నవకరింపుము.

18

సీ. శోణపురీశుండుబాణాసురుం డనాహతశౌర్యశాలి సహస్రబాహుఁ

డతనికూతురుపయానభాగ్యలక్షణ కశాపతియుసాకన్యయొసఁగు

నాయంతికలలోన ననిరుద్ధుఁబొడ గాంచి మోహించినంతాపమునఁగృశింపఁ

జెలిక తైయైతిగుచిత్ర చెఱాంగనయాత్మీయయోగవిద్యానిరూఢి

తే నింగి నే తెంచిత్యపై నిదురబోవు, వానిఁగొనిపోయియాచంద్రబదనఁగొచ్చి

నతఁడుఁడత్కిలికించితరతిసుఖాభి, మగ్నుఁడైయుండె నితిరంబుమఱచియంగు 19

ఉ అంతటగర్భమయ్యెజలజాతీకి ఐవ్యధ మెల్ల బాణుఁడా

చెంతి మెలంగునంగ నలచేవిని దైత్యులఁబంపు వెట్టిసం

ఁంతముతోడ వారుదయఁబట్టఁగ వచ్చినసింహశాబకం

బెంతయుఁదీప్రతన్నదగ జేంద్రమునివదలించు కై ఎడికొ.

20

వ హతశేఖులుపోయి విన్నవించిన నతండు

21

ఉ చంపిననాగ్రహంబున నిశాచరుఁడార్చి యెదిర్చి పేర్చినం

దెంపును బెంపునుంగలిగిధీకొనియుద్ధముఁజేసి చేసిని

ర్జింపఁగలేక దైవగతిచేననిరుద్ధుఁడవాని చేతి బం

ధింపఁబడెకొ దశాస్యజుఞ్జిప్రద రాస్మాత రాఘవాకృతికొ.

22

వ జంబూద్వీపంబునం గల్గివిశేషంబులం జూచుటకై విశ్వంధరాభాగంబునసంచరించి

శోణనగరప్రాంతమార్గంబున స్వర్గంబునకుంబోవుమండి యాయోగ తేమంబువినుటం

జేసి తెలియఁబలుక న్యలసి నిటమీఁదటికార్కంబు చతుర్థిపాయసాగ్యంబగుట

మీచి త్తంబునఁ దోచియున్నదేకదా యథోచితప్రయత్నంబు సేయునది మీకు

నభ్యుదయపరంపరాభిస్ఫుర్దియయ్యెడుఁబోయినచ్చెదనని గోవిందునిచేతి నామంత్రి

తుండై నారగండు యథాచ్ఛావిహంబుననరిగె అప్పుడు ప్రద్యుమ్నతనూపవి తేమ

వారాకర్ణనంబునంబొడము మోదంబును దదీయపరాజయవృత్తాంత శ్రవణంజనితం

బగుభేదంబును దత్పరిపంథి సంహారణోద్రేకం బగురోపంబును ముష్మిరిగొనిహృద

యంబులం గలయనల్లి ముఖంబుల నాక్రమింప యాదవసమూహంబులు ముకుంద

వదనారవిందంబలలోకించుచుండినవార లగుచుండి రప్పుడు పుండరీకాక్షుండు

మంత్రిపుంగవుల నవలూకించి దండయాత్రకుఁ జతురంగబలంబు నాయితంబుగ

మృని నియోగింపుఁడనిన వారునుద్దండి దండనాయకులఁ బడవాళ్లనుం బిలిపించి

తత్ప్రకారంబుఁదెలిపిన వారునుం దదీయ ప్రయత్ని పరాయణులై యుండిరి. 23

క భేరిధణంధణంధణ, భూరిధ్వానమునభూనభోభాగంబుల

భోరుమనిమ్రోసెనాశా, వారణములు బెదరె నెదరె ఎఱుఁధాధరముల్.

24

ఉ.పాపయత్ర త్రిష్యముశుక్తిస్థితీంద్రముకార్యపూర్ణద్వ

గ్యాప్రకముం గదాయనిశరాసనలగ్నముచంద్రహారసు

చే కరివరింఖమునూర్చుమాన్లుతితఁగూప, రాగధూసరితామలరమ్యచిమర
సంచరవిధూతఖచరచేలాంచలంబు, లగుచుఁగిహికిసీకార్పటివరిగహరులు 32

భుజంగప్రయూతిము.

ధ్రుమచ్చక్రనిర్ఘాతబాహుశ్యధాటిక, త్తమామండలంబెల్ల సంక్షోభమండక
సముత్తుంగరంగధ్వజచ్చన్నశుంభ, త్రమోభిత్పథంబుల్ రథంబుల్లమించెక. 33

కా చిల్లాడంబులమీఁదటన్బిగువుకాన్బెట్టిసాంగంబువా
టిల్ల న్వంకులుచెక్కిహాలములనీగఁబెల్ల, త్తులుంశేళముల్
బల్లెంబుల్దాదలై నసాధనతత్తుల్బాహులలోద్వృత్తిగం
ధిల్లందాల్చిపదాతికోటినడిచెకదిక్చక్రిమల్లాడఁగక 34

చ గొడుగులుసేనముల్తురగకుంజరముల్లిమినక్రసంచయం
బుడుగనివాద్యఘోషముమహోర్జిరవంబుపరిగ్రమింపఁగాఁ
బడుపటుహస్తభాస్వదరిపజ్జులునుశ్లునుగాఁగ నెక్కుడుక
నడికరచాపముల్లిగివాహినివాహినిలిలనేగఁగక 35

గీ. తేమకారిదీర్చిచెలరేఁగియనుకూల, మారులంబుచిచెమాంగఖండ
ములునుబూర్ణకంఠములుపుష్పగులములు, నెడునిండియెగురగఁహేలసఁగె 36

న మఱియుఁ గన్యాణకరంబులైనశకునంబు లెడనెడం బొడగనుచు నచుచు ముదంబున
భూసుసమాహంబు లుచ్చైస్సస్వనంబుననాశీర్వదించి దిగ్విజయోస్తుతధాన్తు వచన
బాహుల్య నినాదంబులును, బసిండిపల్లెరంబులఁగర్పూరిచీకా సముదయంబు నించి
శిరాజనంబు లొసఁగుచు బ్రాహ్మణ పుణ్య వనిలౌజనంబులు జయమంగళంబని పాడు
మంగళకౌకిక రాగస్వరంబులును, సాధిఖరంబులందుండినాదుచుఁ గనుమలూజాక్ష
తవితానంబులై జల్లు పుంధీనికర కరకంకణకాంచనకాచ రుపంఝణత్కార నా
దంబు లిరుసార్చ్యవంబులనిలిచిహృద్యగద్యపద్యంబుల బాహుంబునం బొగడునంది
మాగధసందోహంబులజయవిజయోభవశబ్దంబులును, విపంచిస్వరమండలరావణహస్తా
దిజంత్రవాద్యంబులు మీలుచు సంగీతంబులునేయు నాయకోత్తముల షడ్జ మధ్యమ
గ్రామరంబులును, భేరిమృదంగ పూవానక డిండిమ ప్రముఖవాద్య ధణుఃకర్కర
రావంబులును, శంఖకాహళ వేణుప్రభృతితూర్య నిస్వసంబులును సమదవారంభిం
కాదఘోషంబులును, గురంగ హేషానినదంబులును, శతాంగచక్రనిర్ఘోషంబులును,
బధికనికరశరాసనపుఙ్గనింజనీ టంకారవిరావంబులును నేకీనవించి బ్రహ్మాండభాండ
మధ్యంబునం బూర్ణీభవించి మహాకోలాహలంబై రాకానికార బింబోదయ సంద
ర్శనసముత్సాహసముజ్జ్వలభమాణ మహాంభోనిధినమకరింప ద్వాదశాద్యోహిణీబలస
మేతుండై కతిపము ప్రయాణంబుల శోణపుటభేదనోపాంత ప్రదేశంబుఁజేరి యనర్క
కిరణవాన్మిప్రచాపయాసాండ్ర సకలమహారుహాశోభితంబును, మధురజల సంపూర్ణప్ర

- వాహ తటాకవాసీ సమాహూయిష్టంబునునైన మనోహరస్థంబునఁ బటకుటీరం
బులెత్తించి యచ్చట వేలాఁంఘనంబుచేసి రాసమయంబున 37
- క బాణాసురగర్వమునం, క్షీణంబగునింకననుచుఁ జెప్పినక్రియగీ
ర్వాణులుసంతసమందఁగ, ఊణికోదత్కేఁగనంబుగూఁలంబెలుచక 38
- న అప్పు డమ్మరాంతకుండు తత్పురంబు దాడివెట్టంబంచిన. 39
- సీ. ప్రాకారములుద్రవ్వపడఁద్రోయువారునుగోపురంబులు నేలఁగూల్చువారు
సాధయూధము నేలచదునుచేసెడివారువనభూజములుపేకివైచువారు
కమలాకరములుభగ్గుము సేయువారునుదనవస్తువులఁగొల్లఁగొనెడివారు
యజ్ఞశాలలువహ్నికర్పించువారుచుడెగిపారజనులబాధించువారు
తే నగుచుయాదవచ్చుష్టిభోజాం; కాది, యోధవీరులసైన్యంబులుక్కుమిగిలి
తత్పురంబౌక్రమించియుద్దండవృత్తి, దాడివెట్టుట కబ్బాణదైత్యవిభుఁడు 40
- మ నటదుద్యద్భ్రకుటీభయంకరముఖాంతస్ఫోణద్యుక్కోణవి
స్ఫుటదీప్తిచ్చటవిస్ఫులింకపటలోద్భూతంబుగావింపను
తెగటదాటీపటుతాకహాకహాకహాచ్యానాట్రహసార్భటిం
జటులాహంకృతివిస్తరిల్ల సమరోత్సంక్రీడనోత్సాహియై 41
- మ. రణభేరిప్రకటాంకభాంకరణసంరావంబుత్తైలోక్యభీ
షణమైప్రాయభుజాసహస్రసముదంచచ్ఛాతహేతిచ్చటా
ఘృణిశోభిల్లననర్హ్యరత్నఖచిత్రప్రేంకచ్చతాంగాధిరో
హాణుఁడైనంగరకేళికిన్వెనలనుద్యద్వాహినియుక్తుఁడై 42
- గీ వాని మొగసాలఁగాఁపున్నవాఁడుగాన, యుద్ధసాహాయ్యమునకునుద్యుక్తుఁడయ్యె
భక్తనులభుండుశాంకరీప్రాణనాథుఁ, డనుఁగుఁడెలికానితోఁగొంతచెనఁగుటకును. 43
- వ అప్పుడు 44
- సీ. ఘనవాలవిత్తేషజనితవాతాహతిదిగ్విలయంబుదిద్దిరనుదిరుగ
వడిఘుణిల్లనఱంకెవైచినమేరుమందరితైలములుప్రతిధ్వనులనీన
గుప్పించియుఱికినఁగుంభినీభారంబునైఁపకదిక్పానుఁజములుమ్రొగ్గఁ
గ్రొవ్వాడికొమ్ములతోనలచిమ్ములబలాహకసమాహుమహకావకలుగాఁగఁ 45
- తే గంఠవిలరనహోజ్జ్వలఘంటికాప్ర, భూశేషాణంఘణస్వనస్ఫురణదనర
విజితరజతాచలసూర్తివృషభమూర్తి, నీలకంఠునిముందరనిలిచెనపుడు
- సీ ఘనజటాజూటసంకలితగంగాతరంగచ్చటల్గళగళంఘళయనంగఁ
జలితావతంసతోమలసశిస్రవనుధామారంబుఝళఝళంఝళయనంగఁ
నంగసంఘాదితవ్యాఘ్రేంద్రచర్మసంచలనములైశ్చిబెళిబెళయనంగఁ
గలపరిభ్రమితిభీకరశాతసూరినిర్మలదీప్తితళతళతళయనంగఁ

తే. శంకరుఁడునందిపై నెక్కి హుంకరించి, యతిశయార్థుఁడీఁగెవ్వననార్పిపేర్చి
చాకఁగింపులుదుమికించిచక్రగతుఁడ, దరిమిపేరంబుదోలుచునలగెననికి. 46

క. చంచలకో మలపింఛో, దంచితః . . . ద్రవాహనారూఢుండై
వేంచేసెభవునివెంబడిఁ గ్రాంచవిఢదనుఁడుప్రసభగణపరివృతుండై 47

లయగ్రాహి

తుంకఁగులుపూత్రైర్లుచండసవనంబుఘనమండలముఁదాఁకిబహుఖండములుసేయకొ
మెంఁగుకొనిసేంకృతులుదండిసః సీరుహాభవాండఘటమస్యముఁ నిండికడుమోయకొ
గండములపైమదమఖండభజితింగురియుచుండఁబడుదంతరుచిమండితముగావే
దంఁబలశిండుములుఘంపనజయోద్ధఃనిగొండఁగతిన్నడిచెఁబాండవకులేంద్రా. 48

స్థగర రింఖాసంఘాతజాతావతివితతిధరాశేణకంక్షీకృతాబ్ధుల్
ప్రేంఖన్తాణికల్మలాలాభ్యతకళబురదాభీఽఘంటారంబుల్
పుంభీభూతాస్త్రమార్వీస్ఫుటనికటధనున్సూర్వితారోహకంబుల్
కంఖాణంబుల్వీచిత్రక్రతుగమనచమత్కరశీలంగమించెకొ 49

తోటకవృత్తము

పాటఁబాహవభవ్యతనూభృ, చ్ఛాఽనుసురాలయశైలవిభాతికొ
హోటకంత్వచుయ్యసుటదీప్తుల్, దాటిచెలంగిధవ్రజమేగెకొ 50

మ కృతినానావిధసాధనశ్రమనమిత్తి, డాచమత్కరని
ర్జితజేతాకులవక్రవిక్రమగుణక్రితుల్యకంఠిరపుల్
శతకొటిప్రతిమానివిగ్రహులుదంచధైర్యజాంబూనద
క్షీతిఃపృత్తుఃఫలసంఘముల్నుడిచెనయ్యేణప్రతాపోన్నతికొ 51

గీ ఇట్లు చతురంగసేనాసమేతుఁడుగురు, నరిగెనెడనెడఁబాడగాంచునాపజయిక
శకునములనాత్మలోపలసరకుగొనకి, దురభిమానంబు పేర్చినిర్జరవిరోధి. 52

వ అప్పుడు. 53

మ పరమేశుల్బగవంతులవ్యయలుకుంఁబద్వాహుకౌరోవృజ్జ్వలల్
హరిన్మృత్యుంజయులిద్దఱు న్నణమునెయంజూచునుత్కింఁరచే
సుంజీవాసనపాకశాసనసమస్తబ్రహ్మదేవర్షికి
న్నరసాధ్యాదులుమింటనిల్పిరివిమాననైతిసంరూఢులై. 54

వ. యాదవనైనవ్యంబును నిస్సామనవ్యం బగునుత్సాహంబున దానవ సేనాసమూహంబు
నెదుర్కొనియె నట్లయ్యుభయబలంబులును సంపర్తనసమయ సముజ్జ్వలంభమాణా
నోయ్యి సంఘర్షణపూర్వాపర మహార్థ వంబులవిధంబున నొండొంటిందాఁకిరథికులు
రథికులను, వారణారోహకులు వారణారోహకులును, నాశ్వికులు నాశ్వికులును, బదా
తులుఁ బదాతులును, ద్వంద్వయుద్ధంబునకుంగడంగి కొదండ దండంబులంకించిసింజి

నీటంకారని నాదంబులు రోదనీకహరంబునిండినాకర్షణసంధాన దృఢముష్టిలాఘవ
 లత్యుశుద్ధిదూరాపాతవిశేషంబుల ప్రచండంబులైనకాండ ప్రకాండంబులు సం
 ప్రయోగించి రధరథ్యకేతునూత వ్రాతంబుల మర్మఘాతంబునొప్పించుచు, మృత్యు
 జిహ్వకరాళంబు లగుకరవాలంబులు సాదామనీలతావితానంబులపోలికందళ త్రశా
 యమానంబులై చూపులకు మిఱుమిట్లుగొలుప యుళిపించి దేహంబులు ట్లించితు
 నుకలై పడనఱుకుచునగు క్రవిక్రమంబునం జక్రంబులు గిరిగిరంద్రిప్పివైచి ఛత్రచా
 మర ద్వజదండంబులుఖండంబులు సేయుచు, బ్రజ్వలజ్వలన కీలాజాలంబుల లీలం
 గ్రాబశూలంబులనాభీలంబులగుతాంగమాతంగతురంగంబులు ఛగ్నంబులు గాఁ
 గ్రుమ్ముచు, గిరోరంబులగుకురారంబులై త్తి కంఠీరవంబు క్రేవనకుంఠ కంఠారవం
 బులు చెలంగ నురశ్చిరకరచరణప్రముఖాంగంబులకొఱకు నఱకు దారుశకలంబుగతి
 వికలంబులు సేయుచు, బల్లంబుల మొల్లంబులగు నుల్లాసంబుల గ్రేల్లరుకుచు, బల్లం
 బులు బుచ్చుకొని ఘోల్లునందెల్లార్చి గాయంబుల మేయంబులై కీలాలప్రవాహం
 బులు దొఱంగంబాడి దివడఁజిమ్ముచు, మదోద్రేకంబున గదాదండంబులు విసవిసం
 గ్రిప్పి గాత్రంబులు నుగ్ధనూచంబులు గాఁగొట్టుచు శ్వసనాశనసంకాశంబు లగు
 పాశంబులు వీరావేశంబులంగండదేశంబులం దగులంబ్రయోగించి ప్రాణంబులు ట్లీణం
 బులు గాఁబడసిండ్లుచు, మతీయఁద్రాసపట్టెన ముసలముద్గర తోమరబిండివాల శక్తి
 డురికాది నానావిధాయుధంబులం గొట్టివేసి నఱికి చీరించి చెండాడి గగ్గలుపఱి
 చినం జంభవిద్యేషికరాంభోజకుంభద్దంభోభిధారాహతంబులైన విశ్వంభర ధరంబుల
 చందంబునంగూలి పీనుంగులైన యేనుంగులునుబుడమింబడి తన్నుకొనుచుగంఠగ
 తప్రాణంబులైన నకంఖాణంబులును యగయుగ్మిచక్రమాబర సహితంబుగా హతాం
 గంబులైన శతాంగంబులును గూలివశతనంబులును, జిత్రరూపంబుల విధంబున
 విగత విక్రమార్భటులైన భటులును, సోలినరాహుత్తులును, రావినభూషణమణిగణం
 బులును, వ్రాలిన ఛత్రచామరంబులును, వికలంబులైన దంతంబులును, శకంబులైన
 కుంభశలంబులును, ప్రక్కలైన డొక్కలును, జెక్కులైన ప్రక్కలును, భిన్నంబు
 లైన కపాలంబులును, చిన్నంబులైన కపాలంబులును, విఱిగినచరణంబులును, జరి
 గిన చర్రంబులును, కీర్ణంబులైన కర్ణంబులును, జూర్ణంబులైన నవర్ణంబులును, గలిగి
 మహాబిలంబునం కోటానకోటలును, దట్టంబులై యట్టలాడంజొచ్చె గజివాజి కళేబ
 రంబులు జీమూతంబులును, సాంద్ర చంద్ర హాస ధగద్ధగితద్యుతులుశంపాలతిలును,
 శంఖదుందుభిస్వనంబులు మేఘనిర్ఘోషంబులును, గదాముసలముద్గరఘాతంబు లశని
 పాతంబులును, విశ్లిగ్ధభూషణపద్మరాగ గారుత్తత ఘృణీరేఖ లింద్రధనువులును,
 విభిన్నకుంభికుంభద్యుత ముక్తాఫలంబులు నర్హోఫలంబులును, గాకగృధ్ర ప్రభృతివి
 హంగంబులు చాతకంబులును, శోణితపూరంబు జలాసారంబునునై, యోధయాధ
 ధనుర్విముక్తంబులై గగనదేశంబు నిరవకాశంబుగా నిండి కల్పితాంధకారనైల్వం

కఱకటిసేసె నేసిననుగంజదాక్షుండుదానినన్నిటికొ
నఱకనికాతకాండములునాటంగ నేసెదదీయదేహముకొ

60

శా ఆనందంభముఁజూచిసై వకహరుండాన్నేయబొణంబుఁ బ్ర
జ్ఞాసామర్థ్యముతోడ నేసినఘనజ్వాలావృత్తంబైపయి
రాసత్యరమణుండువారుణమహాస్రంబుంబ్రయోగించినాం
ద్రాసారంబగువారిపూరమునమాయంజేసెనత్కుద్ధతికొ

61

ఉ శర్వుండభర్వగర్వమునకౌరిపయిస్తరుదంబకంబుగం
ధర్వసుపర్వపన్నగివితానముబద్ధుతిమంద నేసినకొ
సర్వమయుండుచక్రియదినంహరిణంబొనరించెనుజ్జ్వల
త్పర్వతిసాయకంబునవివక్షబంబులుదల్లడిల్లంగకొ

62

శా ఆటోపంబునశంకరుండపుడుబ్రహ్మస్రంబునంధించిమా
ర్వీటంకారమెసంగనంబుధియుఘోర్జిల్లంగ నేయన్నిరా
ఘాటంబైచనుదేరంగన్దొనితదుగ్రన్ధూర్తివారింఁచెదో
మౌలధ్వంసితదంబకంబుననమస్త్రీశ్రేణికిరీంపంగకొ

63

శా అత్యుగ్రాకృతియైనపాశుపతిదివ్యాస్త్రంబుభూతేమఁడొ
ద్ధత్తింబొప్పంగనేసెనప్పడుమహోద్ధద్విక్రమమ్నార్తిసా
న్నత్యంబైయసమానమైవెలుగుశ్రీనారాయణాస్త్రంబుసం
స్తుత్యిస్తాభివశాలిక్పష్టండుసమంత్రీకింబ్రయోగించినకొ

64

మహాస్రగధరాలెన్నుత్తపజ్కుల్లరహఁచెడియెనహోరాత్రిరాక్షండలంబులొ
ప్రీలెకొదిమ్మడ్వసంధుల్వితీగపడియెమర్వీధ్రకృంగంబులోలిం
దూలెకొమేఘాఘమత్విదృతిజనవనోద్ధూతధూశీసమంబై
కూలెకొవృత్తామ్రొగైన్దునియధరశృతుంభికుంభీనసంబులొ

65

క ఖండేందుగరజనార్దన, కాండములొండొంటిఁదాఁకిగగనంబునను
ద్దండగతిఁబోరిపోరిప్ర, చండతహరిశరముమారునిశరముందొలెకొ.

66

తే. తనదుదివ్యశరంబులుబైత్యదమను, చేనిరర్థకమగుటయమానసమున
నూహదక్కిరణోత్సాహముజ్జగించి, యుండెంగన్ద్రాణశైలకోదండుండపుడు.

67

మ జలజాతాక్షుండవిక్రవిక్రమముననన్యమైహనాస్త్రంబుభూ
తలసంతోభముగాంగ నేయుటయునిద్రాపారవశ్యంబుతో
నిలనొప్పన్యన్మభేంద్రమూఁపురముపైన్ద్రాలెకొహరుండొయ్యనకొ
గలదాతాచలశృంగసంగతీశరత్కలంబువాహకృతికొ.

68

ప. రుక్మిణీకుమారుండునుగుమాగుండును సుద్దండపుండరికంబులవిధంబునంగడింగి కోదం
డిపొండిత్వింబు భుజనస్తుశ్యంబ గా శండనంబు నేయుచు.

69

మ. శరజన్మండు ప్రదీప్తగోపముఖుఁడైకాతాశుగ్గశ్రేణినా
హరిజన్మావ్యంగ నేనియార్చిననుహోగ్రాకారుఁడై పేర్చితం
బరవిద్యేషికితముఖప్రకరసంపాతంబునన్తుంచిజ
ర్జితాంగుండగునట్లుచేసెనురలాశ్చర్యంబునంబొందఁగిన్.

70

తే నారీదెగ నేని యతనిమయూరవాహ, నంబు నెవ్వేననిశిత బాణములు చొనిపి
చెతులాడక యుండంగఁజిక్కుపఱుప, నిలువలేకవిశాఖుండుతొలఁగిచనియె

71

ఉ చండతరప్రతాపభుజశౌర్యధురంధరుఁడైనకామపా
లుండుహలంబుచేరణములోమడియించెనుగూపకర్తకుం
భాండులభీముహుంకరఁభగ్నపయోజగధవాండభాండులక్
భండనభైరవస్ఫుటకృపాణమహోజ్వలబాహుదండులక్

72

గీ సాంబుఁడత్తుద్రరౌద్రావలంబుఁడగుచు, బాణనందనునధికదోర్బలునిలని
గదిసివివిధాస్త్రశస్త్రసంఘాతములను, భూచరులుభేచరులుమెచ్చఁబోరిపోరి.

73

గీ గుఱ్ఱములఁజంపితేతువుఁగూలనేసి, రథముచెక్కులుసేసిసారథినిద్రుంచి
ఘనతరాశుగపీడితాంగునిగఁజేయ, నసురపతినందనుఁడుపలాయనమునొంద

74

శా. శ్రైనేయండును బాణుఁడుకరణజయోత్సాహంబులాన్యంబులక్
బూనం గార్తుకశింజనీభవరవంబుల్లిక్కులన్నిఁడన
స్త్రానీకతతజాతిరక్తజలపూర్ణాద్రింబులైనట్టి నె
మ్మేనుల్వప్పిత్తకింశుకంబులగిత్పిఱంగఁబోరాడుచున్.

75

వ. ఉండి రట్లపానుదేవుండు సమ్మాహనబాణపాతింబున భూతేశుఁడరవసుంజేసి లబ్ధవిజ
యుండై నిరుపమోత్సాహంబున నిజఁడననిర్గతి నిర్గళ నిష్ఠర నినాదనిర్భిన్ననిఖిల
నిర్జరాహితినైన్యం బగుపాంచజన్యంబుఁ బూరించుచు విరోధివరూఢినివయింగవిసి
కరాధిజ్య ధనుర్వక్తకరాధిక్యఘాతంబుల నరికిరోధించయంబులునఱిగిరాధీనంబు
నేయుచుఁ గరాళంబులగుకరవాలంబులఁ గరిహరిప్రకరవాలంబులుఁజాలంబులుఁజే
రాళంబులై తొరఁగ దనుముచు ధృఢవంశంబు లైనవంశంబులఁ బంతంబునదంతిం
బులు విజగంబొడిచి దంతావళంబులనంతంతనకృతాంతనిశాంతంబున కనువుచునస
దృశంబులగు ముసలంబులకరబిసయిహంబుల విసవిసంద్రిప్పియునురవిసరంబులుపస
చెడి వసుమతింగలయనసువులంబావుచుఁగదల మెఱుంగులుచదలంబొదలం ద్రిప్తచు
వలదని మదంబులంగదిసి యేదురుకొనిపొదువుపదాతులంగదల మెదలనియ్యకవదనం
బులుచదిసి రదనంబులుడుల్లి గుదులుగొనుచుంజూపమోదుచు నంతకింతకు నతిశయం
బైనవీరావేశంబునం బ్రళయకాలరుద్రాకృతింజేర్చిరక్తప్రవాహంబులు నమాంసరా
నులునుచేవులప్రోవులు నెముకల గుట్టలునునై రణంబతిదారుణంబుగఁ జిత్తశ్రీడస
లువుచుఁ బాంచజన్యజృంభిన్నినాదంబులు భూనభోంతరంబులునిండఁబూరించు
చుండె నపుడు.

76

సీ. సారథుల్యడిననశ్వములీడ్చుకొనిపోననందందపడిపోవునరదములును
దైన్యఘోరకారనాదములు నేయియబటాపంచలై పాతాళుభద్రకరులు
నేలలబడియొక రెక్కల జాలక గాహనులతో నపఱచెడిఘోటకములు
నని మొన నా వ్యధైర్యములు చాలక తలలీవ్వడంగ బరువెత్తువీరభటులు
తే నగుచు గాళి మదమన బాహా ప్రచండ, కార్త్యక జ్యోతిము క్తకాండ పటల
దహనకీలాకలాపసంతానము నకు, దాళక పలా మనమునొందెదనుజబలము 77

చ అప్పుడు 78

ఉ విచ్చినయాత్మి నేనంగనివీరుడు బాణుడు తెంపుచూపఱుల్
మెచ్చంగఁజేయివీచిమరించినదగ్గు మెల్ల రోముల్
హెచ్చంగనొక్కటన్నరలె నేపున సైన్యయుగంబు పోరికిం
జొచ్చినసంకులాహమమూడభయంకరమయ్యెనయ్యెడక 79

కా బాణుండప్పుడురోషరక్తముఖుడై బ్రహ్మాండభీమాకృతిక
జాణారాంతుడానిమామకభుజాంచద్రాటిచేసంగరి
క్షోణింబ గ్నగసిద్ధికింపురువరయ్యోయక్షగంధర్వగీ
ర్వాణుల్ నిర్మితులైరి నాయెగుటన్వీనిపుకత్తుండవే 80

చ అనవుడుమందహాసముబుడై హరిసింధుజశక్తినివెనె
ప్పునమునలజ్జలేకపలుమాటును మెచ్చుకొనంగనితియే
యని మొననిల్చినప్పుడునిరర్థకమీవెడిమాటలేలనా
కొనిభుజియింపఁబోవుచునుగూర్చుమేలడుగంగ నేటికిక 81

మ అనునాలోననహస్తం చ శతకోద్యచ్ఛాపుడై నిల్చితి
క్రినయేనూఱుకరింబులన్నరములుత్కృప్తప్రతాపంబునం
గొనిబెట్టేయఁగమండలీకృతమహాకోదండము క్కార్ధచం
ద్రనిశాతాంబకపక్ష్మిఁద్రుంచెనవిరాధానాయకుండుదధితీక 82

సీ శతములువేలులక్షలుకోటులర్బదంబులశరఘంబులఁబొదివిపొదివి
నామస్యగారుడవారుణప్రయుఖదివ్యేషుకాలంబుల నేనియేసి
కరవాసూలముద్గరశక్తితోమగప్రాసాయుధంబులఁబఱపిపఱపి
శాంబరీమాయావిడంబనంబొనరించిశిలలునెత్తుఁగరియఁజేసిచేసి

తే యసురభక్తివిజృంభించియార్చుటయును, నడుమనన్నింటిఖండించిపాడవిడంచి
త్రుంచిమాయించికడువిక్రమించిమించి, తనప్రతాపంబుచూపెనద్దనుజవైరి. 83

చ మఱియును 84

ఉ అత్తితినమ్మసందుడుఁడదదర్శనహస్తశరాసనంబులక
గత్తి మొగంపుటమ్ములనుగండ్రలు నేయుచునుండనంతలో

నెత్తెడువిండ్లునారిబిగువెత్తెడువిండ్లుశరప్రయోగసం
పత్తెఁజెలంగువిండ్లునటుబాణకరంబులనొప్పెవింతయై.

85

చ. తొలుతటియమ్ముపంచశతదోర్ధనురానిద్రుంచికొంచున
వ్వఁజననింతలోమొదలితెపునబాణుఁడుగ్రమ్మఱంగరం
బులఁగొనుచాపముల్ నటికిపోవుచుండవయ్యమ్ముముందరకొ
వెలుఁగుశరమ్ముకూడదివినిండెహరిప్రదరింబులీగతికొ

86

కా కోపాటోపవిజృంభణారుణితచక్షుహ్నానంజాతినీ
తొపాతంబులుమేనజొచ్చివెడలెన్దాబోలునన్నట్లైత
చ్చాపోమృగ్భతశరాఘముల్కదచుసంచారంబులైచక్షుమం
దాఘ్నార్ణంబుగనాటివెల్పడుసుతంద్రారాతిదేహంబునకొ

87

చ ధనువులుద్రుంచిసూతుతలధారుణిమీదనలంకిరించివా
హనములసంహరించినముదంచితకాంచనకేతనప్రపా
తనమొనరించిమైయధిరధారలుగ్రమ్మఁగ నొంచిమించియ
ద్దనుజవిరోధియైతైఁగృతదానవదైన్యముపాంచజన్యముకొ

88

క మతిబ్రచుసినల్లునిశేష్, ప్రితుఁడైదెగడొందుబాణుజీనముగఱిం
చుతలంపునముదిరక్కసి, యతినిజననికోటరీసమాహ్వయయంతకొ

89

ఉ అంబరహీనమైనవికృతాకృతతోడుతనాభిప్రవలకొ
లంబకుచద్యయంబుగదలంబులుచెక్కులజంజుతాశిరో
జంబులువ్రేలనమ్ముదినికాచరిఖేచరియైపికాచరీ
తింబఱతెంచినిల్చెనుదేవతనూధపుసమ్ముఖంబునకొ

90

కా దానింజూడఁగరోయుచున్వ్యముఖుఁడైదైత్యాంతకుండున్ననా
లోనంబాణుఁడెడంబుగాంచినపఱచెకొలోకుల్ప్రమోదింపఁగా
మానంబెల్లనువీడియాత్తి నగరీమార్దంబునస్ఫీతిదృ
క్వానఃపున్యతఁబాదఘట్టనలభూభాగంబుగంపింపఁగకొ

91

ఉ. ఆహరిముందటన్నిలిచినట్టినికాటియునేగెనంతన
మ్రోహనబాణపాతమునముంచినతాంద్రికముందొంగికా
మాహితుఁడంపకాంభవమహాజ్వరమంఘ్రిలమన్దకంబులుకొ
బాహువులుంద్రిసంఖ్యలనుభాసలఁగానతిఘోరమూర్తియై

92

మ తనమీదంజనుదేరనవ్యచనుబద్ధానేతతీప్రజ్వరం
బునుబంపకొభయదాకృతింగదిసియార్పుమింటనంటంగదాఁ
కిననారెంటికినయ్యెనాహవముసోత్కిష్టప్రతాపోగృతి
ర్జనసంభర్జనగర్జనంబులుజగత్సంక్షోభమండేయఁగకొ.

93

తే పోరిపోరిభుజాబలస్ఫురణదక్కి, శాంభవజ్వరమాత్మలోసంచలించి
వైష్ణవజ్వరమధికజనంబుతోడ, వెంటనంటంగనార్తితోఁబొందిపొంది 94

ఉ ఎక్కడఁజొచ్చినంజులుగనియ్యకవైష్ణవివెంటనంబుఁగా
గిమ్మలనెల్లనుంగలయఁ ద్రెన్నురియార్తిహరించికావ వాఁ
డొక్కఁడులేమికిఁనగలనొందు సుగ్రహుఁబాటుఁడెంచు
మృక్కగుణావిధేయమరినార్తశరణ్యునిఁజేరిధిక్షిత్తోక్ 95

శా శ్రీలక్ష్మీపతియేకృతాఖిలజగత్తైమాయదివ్యాజనే
నీలాంభోధరకాంతికాంతపుష్పనిర్వాణసంధాయి నే
లీలాకల్పితతాత్త్వికాయమహాతేలేశాతిపూర్ణాత్మనే
నాశీకాసనపూజితాయభవతేనారాయణాయోన్నయః 96

దండకము

శ్రీమద్రమామానీమానసారామవాటిసంతానుమానాసమానాంగశృంగారభావా
సమగ్రప్రభావా ప్రభావార్యమానా యుతా శోధిరాణ్డండలా నేవితాఖండలా
కుండలానర్భ్య రత్నచక్రవిచక్రన్నగంధసమున్నతందహాసాకరాంభోజభృన్నంద
కాఖోభ్యజ్వలచంద్రహాసా మహానాసహస్రకంసాఘవత్సాదిదైతేయసంఘాత
తైలాంబుభృద్వాహనాగోపకన్యామనోమోహనా గోహనాగీమతార్థాదిసంసారభో
గాభినిర్మగ్నహృత్ప్రకృతాశీనుంవాదగా పాదకైర్తిప్రతాపాదయానీదయాశోభి
తాపాంగ వీక్షానుధారేశ సంసేవనా బుధసాభాగ్యులై బ్రహ్మరుద్రమరాధీశముఖ్యు
ల మహాత్మ్యంబునక బూర్ణలైయుండు శతేజ్జగత్పాలనార్థంబుగానీవుమత్స్యస్థితిం
గచ్ఛ పాకారతక్ యజ్ఞవారాహలీలక సృసేంహస్వభావంబునక వామనస్థాన్ది
తో జామదగ్న్యస్వరూపంబునక రామచంద్రానతారంబునక కాశీణేయాభిధేయం
బుతో హృద్ధవేషంబుతోఁడంగలికాకృతీలక సాధుసంరక్షణంబుక జగత్కంబుకధ్వం
సనంబుక దగంజేయనో నీవు గావించుసత్కార్యముల చాసాశ్చర్యముల నీ
పదాంభోరుహధ్యాన నేనావిశేషంబులక నారక వ్యాస వాల్మీకి రుక్మాంగదాగుల్
మహాధన్యులై పుణ్యులై జ్ఞానసంపన్నులై యవ్యయానందముం గాంచిత్యుత్థితంబైన
యుష్మత్తహ త్త్వింబు నర్హింగం గారండు వేదజిహ్వకబొల్లుకేమహియుంజాలఁగ్గి
లోకముల దేశకాలంబులక వేదశాస్త్రంబులక దానధర్మంబులక సాగరంబుల
నగుల్ కాననం బలీగిరులొచంద్రమూర్తిలొపధివ్యాధిభూతింబులక సాత్త్వికాది
శ్రమంబాదిగా నామరూపంబులక బొల్లునెల్లప్పుడంచు సర్వంబునీమానుచే
గల్పితంబై భిన్నగర్భగోళంబునం బుట్టుమక మించుచుం గిట్టుచుం గ్రాలు నోదేవనీవే
జగత్కర్తృవుక ధర్తృవుక హర్తృవుక నీవె సర్వస్వరూపుండవు న్నీవె దైవంబవు
న్నిర్గుణంబై నిరాకారమై నిశ్చలంబై నిరాఖ్యాలమై నిర్వికల్పస్థితింబొల్లునోంకార

గమ్యం బరబ్రహ్మమూర్తిన్ని నమః నామనోపిథి భావింతు సేవింతు నోస్వామి నన్నుం
గృహంజూచి రక్షింపు మో దీనసంగక్ష యోపుష్కచారిత్ర యోగ క్తమందా యో
నిత్యకార్యణ కారుణ్యశాలీ జగన్నాయకా దేవతాసాంస్వర్ణామా రమాన్లభా పాహి
మాం పాహి మాం పాహి మామ్

97

కా నీ తేజంబుమహోగ్ర మైతఱుమఁగానిల్వంగళకన్యంబుగా
దేతద్విశ్వమునందురక్షికులునాకెవ్వారునట్లేగునీ
వేతిప్పవ్వరణంబుచొచ్చితిదయావిస్తారభాణం ౧౧
న్నాతపస్వలోక్షమియించికాపఁగదవేనాతంప్రీనానాయనా

98

క అనినంగృహ్లాఁగుమత్సా, గ్రనమనితరవార్ధమగుటఁదగఁచెలిసెరియం
బునమముఁజేరితికావున, నినుఁజెందగుతద్భయంబునిక్కంబింక

99

క మీయుభయ్యురవాద, మపాయంబుననన్నుఁగావునునీవునుతుఁ
సేయుటయుఁజగువువారల, కేయెడమీబాగపారయదించుకయైనక

100

ఎ అని యానతిచ్చెనని శుకుండు పలికిన నట మీఁదటి పృథ్వాంతం బేటింగింపుమని
యడుగుటయును

101

కా. సాష్టాంగానతిద్ధసాగ్ధిమకుటాంచన్నుల్నిరత్నావళి
ఘృష్టిస్తోమ విరాజమానవిమలాంఘ్రిద్యంద్యగీర్వాణజి
ద్భుషారాతికురంగనిర్దళనశార్దూలాయతోద్యద్భుజా
వప్తంభోజ్వలస్వరదేనయశశ్వయామివిశ్వంభరా.

102

క లక్ష్మీకటాక్షకమలా, లాత్నంచితనదనహరిణలాంబినబింబా
సత్వాదిభూతవిశ్వగ, సూక్ష్మసూలాంతరస్థసుప్రవృత్తా

103

కవిరాజవిరాజితము

మలయజహంగుధాకరహీరసమానసుసారయశోఘ్రితిది
గ్వలయకృతార్థిహితార్థిధనంజయవర్ధనకారిసమర్థకృపా
నిలయనిరర్థశార్థాన్తగ్ధనుర్ధణనిర్ధమాన్తగ్ధమహా

విలయగుతాహితమోహితలోకవివేకసమాహితహృన్నహితా

గద్య ఇది శ్రీమంగరాచ, న్నసింహాశ్వుపాససాద సంప్రాప్తవిద్యావైధన కనుమర్తి
రాయనంత్రితనూభిగుజనహితక్పత్తినిల్యాబ్ధయామాత్యప్రణీతంబైనయనిరుద్ధ
చరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ జండాశ్వామము

శ్రీ రస్తు

అనిరుద్ధచరిత్రము

పంచమాశ్వాసము

కల్యాణగుణోజ్జ్వల

పాకాహేమముఖ్యవిమలపదస్పృశం

ద్రాకేందుచంద్రికావిభి

నాకరదరహసమంగద్రానినానా

1

గీ అవిభరింపుము శౌనశుం డాదియైన, మునివరైబృహత్పాదనిల్లనియెనూతుం

డాపరీక్షిత్తహారాజు నాదరమునఁ, జూచివిజ్ఞాననిధియైనశుభ్రుడుపలికె

2

గీ అంగకరుణించిపలినయ్యుతునను, ఎందనముఁజేసిచనియె శైవ్యవరంబు

బాణుడపుష్పభీతితోఁబలుచితనదు, మందిరముఁజొచ్చినింతాల్లిమగ్నుఁడగుచు

3

ఎ ఇట్లనితలందు

4

మ అతిశౌర్యరూప నేత్రకోణములతో నాల్కపాదద్వయో

న్నతితోఁ జంచలకుండలప్రగృహతో నారాచభృత్తంజనీ

కృతకోదండముతో జయార్చటముతోఁ గృష్ణుండు నామందటకొ

రతికోట్యాకృతులంగనంబడియెడునృర్యంబునం దానయె.

5

చ గెలిచితినిర్మలంబునుడికించితింహ్నిం గృతాంతుఁగొట్టితి

జలమున నైయుతిన్విగతి శౌర్యుని ఔసితివారి నాఘనిం

గలచెతిఁగోలితికొ బలమగర్వమడంచితఁగిన్న చంద్రునికొ

జేలఁగి మహేశ్వరున్నననుఁజేసితి నప్రతిమానకీర్తి నై

6

ఉ ఇంతమహాద్భుతం బెఱుఁగ నెన్నఁడుఁగృష్ణసమర్థము క్తదా

ర్థాంతశశౌఘప్రతరథాటికి డెందముదల్లడిలైడుం

బంపము లెల్లహాస్యములసాలుగ మద్భుజవిక్రమక్రమం

లింతమపచ్చెదైవకృతి మ్మొరికై నహరింపొచ్చునే

7

ఏ అమహాపురుషుం డాదినారాయణుండగుటప్ప దతివితోడిసంగ్రామంబునలన

నెట్లైన లెస్సయిని ధైర్యంబుఁ దెచ్చునొని రోషభీజాకారంజై

8

- ఉ. హరకిరీటకుండలముఖాభరణోజ్జ్వలుడై సహస్రబా
హారుదిరా యుగప్రకిరణై విరుదధ్వజఘంటికాస్య నో
దారరథస్తుండైతురగదంతిరథాదిక చాతురంగ నే
నారభటికకోరతిరుడైపటవాఙ్మయలుబిల్లిల్లంగన్. 9
- గీ. శోణనగరంబు వెలువడినురవిరోధి, ధరణికంపింబు నే తెంచి రా టిటయును
యాదాబలంబువిక్రమంబశితయిల్ల, మాటుకొనినరణంబతిఘోరమయ్యె 10
- నీ శరపరంపరచే సైన్యంబుమ్రగ్గంగరథములుపజపించురథికునరులు
రథికుల పైఘంటుములదీకొల్పిగర్వమునఁదాఁకడుగజవాహకులును
గజవాహకులమీఁదఁగంఘాణములఁదొలితత్తులనఱకు రాహుత్తగములు
రాహుత్తులనుబరాక్రమలీలశోభిల్లఁజేరియూఁదెల్లగ్రమ్మువీరభటులు
తే నగుచుఁబోరాడెరోపంబులశితయిల్ల, నుచుచతురంగ బలములునుక్కుమిగిలి
పలఘాదనభనకుతూహలవిశాచ, కంఠకోలాహలముననాకసమునగుల. 11
- ఎ అప్పుడు 12
- ను హరిపైబాణుడహంకృతింగదిసి బాహుపక్షి- నొక్కుమ్మడికొ
శరముల్తోమరముల్దల్చుసముచ్చక్రం బలునూలుముల్
పరిఘంబు ల్గుర వాలము ల్పుర కువులొప్పినాద నానాయుధు
త్తిగ్రరముల్పైబముగప్పుమంచుగదింగనప్పట్టఁగా నేసినన్ 13
- వ భుజబలశాలిమాధవుఁడుపూనిధినుర్గణటంకృతికొ హరి
ద్గజము కిర్ణము ల్పుగుఁగా నిశితార్థశశాంకి సాయక
స్రిజములుపెంజపింజఁగరుంబరఁగించి తమంబడంచున్
రజహితు లీలసానపరంపరంబునుమాడితివ్రతన్. 14
- ర విశయోత్సాహము మోమునంబొదలఁగా విశ్వంకరుండార్చి య
క్కజమైతేజముదిక్కుల నెవ్వలుఁగ నాగర్వాంశుడైత్యాభిధా
రజవస్పర్శనమున్త రామరపరబ్రహ్మాదికాశ్రాణకృ
న్నిజసందర్శనముకొ సుదర్శనమునున్నిద్రప్రతాపంబునన్ 15
- ప్రయోగించిన 16
- చటుంబైచలితమాన యమైచంద్రాగ్ర కోటిప్రభా
ఘటితాశాంజరిమైచూచరి సమాక్రాంఠొగ్గి కలాపము
త్కిట మై చండశాంబు నైచకితరత్నశ్చక్రిమైచక్రిమా
ద్భటితో విచ్చివియచ్చరుజ్జయజయారాంబుతో మ్రొక్కంగన్. 17
- సముద్గంధ వేదంధ్రప్రకాండ శుండాదండమండితింబును, నతల్కనకకంకణకయూర
ముద్రికానిచయభిచిలిప్రచురవజిగిణమరిచిమాలికాలంకృతంబునుద్రితాకృతభయం

- కిరకారణ సౌభాగ్యవేషావళి కలితారణకరతలంబును, జంద్రశేఖరమనోరంజితాశ
ప్రమాణలయాలయవ్యాప్తివిస్తారరంగస్థందంగవాద్య ఘాతకార్యంబునాభిరా
మంబును, నక్షత్రచరితుచతురభయగళదర్శితతుహినజలమితృత్పతిరకర్తమగురభిషుమ
ఘుమానుమానంబుమైన బాణాసురునిబాహుసహకరంబునందు జతుప్రయానిశిష్టం
బుగాఢుండించి వైచిన జంఝాసమారణవిత్తేపిదళిత కాఖాసమాప్తంబై మోక్షుడి
యున్న సుహాసుహృదహంబుచాక్షునఁ బురందరకరాంభోరహ శుంభద్దంభోళి ధా
రాహతిపక్షంబైయున్న కుంభినిధిరంబువిధంబున నుండెనప్పుడు 18
- క సురుచిరసురనికరకాం, పురుహవిక్షిప్తప్రమానమంజమానామై
హరిపై గురిసెన్దరసెకొ, పరుసకొంభాదనాట్యవాద్యోంబులొ. 19
- తే అవ్వీరోచనపాత్రునియందుఁజాల, కరుగల్గుటఁజేసిగంగాధరుండు
పురుషసూక్తింబుచదువుచుహరిసేదేరి, వినయవ క్యప్రయుక్తినిల్లనినుటంచె 20
- చ అనఘుండనప్రమేయఁడననంతుండవార్తఁడెత్తునండు
వత్ససుచమచిన్నయండవుచరిచరజాలసమేతిమైనయి
వ్వనజనవాండవజ్జులభివజ్జులంబు చనిదుమాయచే
జననమువర్ధనంబుననిసానము నొందుచునుండునశ్వరా 21
- సీ అఖిలాత్మసనాభియందునాకాశంబు చునివంద్యవివాదములనుధరిణి
సర్వేశనీమానసమునఁజంప్రండునుజుజాత్మసేత్రములనినుండు
గాంభీర్యనిధిసీమఖంబుననిండుండు సురహరకర్ణములనుదికలు
సురగేంద్రశయననీయూర్పులననిలంబుఘనమూర్తి సమస్తకమునదింబు
తే బ్రబలమగుచుండునుపరితిష్ఠించకమయ, దివ్యమంగళవిగ్రహస్థితెలంబు
నిన్నుభావించినేవించి సన్నుతించి, కాంతురనఘులుమోక్షంబుఁగమనాభి 22
- క అనిమజ్జియుబహువిధంబుల, వినుతించుకళాంకధరునివినయోక్తులకుకొ
జనితప్రమాదమానస, పనరుహుండైపలికెగరుడవాహనుండెలమికొ. 23
- ఉ సీదయపీరిపైఁగలిమినిక్కువమింతియొకాదువీఁడుల
హ్లాదునకుంబ్రపాత్రుండెదనవ్యయజాతుసేవధింపుగా
తేదంబుగాననమెడలింపక కావతిబాహువిక్రమో
న్మాదమెడలఁగలనిమిట్టననుంఁగింజంద్రభారా. 24
- క ప్రయథగంగాంబు లోను, స్త్రీయండగైవదీయసన్నిధానంబునమో
దముతోడనుండఁగలఁడీ, యమగాహిరుండింక శోభరాసురమథనా. 25
- సీ అనుచునానతియిచ్చెనయ్యసరమున, బాహువులతోనయజ్ఞానబంధములను
ఏడుకొనిజూధునిదేరివినయిఫణితిఁ, జూగిమ్రొప్పుచుబాణుండుసంభ్రమమున 26

- కా మా యామానుమూర్తవై తనరుబ్రహ్మంబున్ని వాల్మీకినా
ధ్యేయించి న్ను నెఱుంగలేక ననితీన్మాణుకొన్నందునం
బ్రాయశ్చిత్తిముగాఁగఁజేసితివి నాపాపంబులతోంబుగా
నాయజ్ఞానమ వాపెరికిరుఁడై మోగెనాత్మభా
న 97
- వ అని మతయుం బునకపునకఁ బ్రహ్మవిద్యార్థిగఁగ నహుప్రకారంబుం బ్రహ్మ
తించి యుపాక న్యానిరుద్ధమహర్షి యగ్రేచ్ఛేసి తొడ్గొనినట్లు నిరిచాఁగల"ంబనని
వారును దదీయక ద్ధాంతి కాంతాజకంబు సంతకెల్లవ న్నాస్వహంబు నునితోపచా
రంబులం ప్రేతులంజేసి యుంకిరంబియ్యెడు 24
- సీ కంకిఁగల్గు శిష్యుణ్ణాత్మకంబగుముగాహా స్థుద్భవమ హాస్యములునబుం
హాస్యపద్మమునాటన్యములతోనుద్దయించు త్తంబునబునిరికియూడ
గుత్తంపుగుబ్బుపంబుతోనై కన్యమెకింపమాంబులుగఁజెగఁగ
గంరహుంబులగంతులజతి గాడకడెదననముగావెనగుఁజూచు
- తే విమలహరివీలరుచులతోవియుల్ల సుంద మునిమహానినుగానొగను బు సుంబు
లలితచాంపేయసురభేదై లంబునింది, యెఱుఁదలంబులంజేసికెక్కి పూర్ణంబునదన
క నలుఁగడియొనొక్కకొమలి, యులఁబడఁగంబులంబునితియొక్క తెని
ర్చిలకినకలకములజల, కింబానగిఁచెఁగునుమకరపుత్తొక్కముక 30
- క. తిడియొత్తెనొక తెనిలిపపు, మమఁగుంబుగల్గిగానిచ్చిమతయొక్కి తెయిం
పడరంగనగరుధూపం బిడెనొకఁ తెనిమఁబంబులంబుగము పెఁగఁగ 31
- తే అర్చించుద్రోమంబై నయతినిమగుట, దిద్దెనొక్క, రేకెన్మిరింబు మనుయు
దనరెఁగందర్శకునుమకోదండదండ, మితితొల్యెత్పొన, సంకాశమగుచు 32
- కా ఒక్కలతొంగిమాత్తికసముజ్జ్వలభారముంబు నెఱుఁగం
జెక్కిరాలిబిళ్లవింసిల్లి గఁగఁగ ర్చి నొంబంబంబం
పెక్కితదీయనత్తమున నెంతయుఁజూడఁగ నొప్పెంయొడెక
జుక్కలగుంపులొవి గుంకొభిలుపుగ్గి శశాంకుత్తెగడెక 33
- చ. శ్రవణపదావిలగ్నమకగప్రకటానరణ్యోన్మలస్యకై
రవహితులీలనాఘనఁడురాజిఁగిలరుచిందిశ త్తెల్ల
గనయఁబ్రజానురాగకళిక కలంబుగ్గిరహింఁ జూచిగౌ
రనగుఁబంబ్రపూర్ణ జలరాశికి దామనిర్భాగంబఁగ 34
- గీ నిలుపుటద్దంబుమందరినిలిపనొకతి, యందుఁబ్రతివింబింబై నయతినిరు
జూచిప్రమనొందియొక్కి తెనురటిపిను, జెలులఁబుల్లననగిరిదిసిగుఁబడిఁగ 35
- సీ సరస్వతీ త్తెన్మగురులీలనమ హోల్పలమాలర దియింపఁగెన్మోసనన్
వరమహోత్సలవై రిదననింబరాబంకితి నేయనిలంపిన్మ

- యంబరోహమునుగృహంబుగాఘనగారింబుండంగజాణము
ఘనసారకచాచకంబునాభిరంబుండంగింబిసోగూరాలము
తే. యనుచుబూర్ణంబునదనుగ్రంథించిన, రచనశిష్యునవృష్టిమోక్షులరహివహింప
వినుతిధూమణభూషితంగులిగిరేసి, ప్రభుదుచుచుశజుధిహృదధితిని 36
- క కొండలు చెలికత్తెలుషా, నుందరిగైచేసిపుడు నుదయిరూప
చందనసుమారుచెర, గందర్వునిరాజ్యక్షీరతరైలువొందక. 37
- సీ గిలుగుటందిచు శక్తికృచ్చునాటంబాదసోజుఖకాంతిగురుగంగ
బ్రతిలేనిముక్కురైగెంపుకు సుద్దమోవిచెంగువిమేలునుగుదిద్ద
నిగిడిచేర్చుకల్లోలంబునుగుంతిచ్చుయ్యంగుగ్రాక్షీనాసంగ
దాటంకమాక్తికతతిమందస్తితిగుసులూణ్యవిప్రమపరించ
తే గట్టియూరకనాగికినకినున, నుపునైజగిన్నియతిశయింప
దొడపులకు నెల్లదనపేనుదొడవుగాంగ, రహివహింపునునుండెనారాజునదన. 38
- మ. కమలాక్షులగనవ్యధానియ్యంగరించిల్పప్రగా
విసులందైనధంబురూదసిరివిన్వల్యకీరేణిశం
భువ్యదంగాదికాద్యంగులెచుగర్భివ్యుల్లాసితకా
సముంజీరపుళంబురధ్యనులహెచ్చుకాజమాన్దియనక 39
- మ చుచుదేంగబురంగ్రులన్నుమహసానింబల్పిచ్చునా
స్తవటత్కంకణనికీర్తికంచెంగలజుచ్చుగ్రాస్తానలో
కననీలోత్పదామసం చూతులైకన్పటికాంతిసున్న
ద్ధుగనీలోత్ప మలికాకీతిముక్తాజాల్పిందగక 40
- చ కలికియొక్క నానానాన్దోనబోవుమంగంబుమాలిక
గళిమునగైచుకోకలూకింబనగున్నుమీదకేర్పిక
గులికడుచూచుకంబులదగులూనిమాడంగనొప్పెసెంబయం
బొలుగుతుంబ్రుచుబొలుచువుత్తడికాయలపేకైవడిక. 41
- చ అలికులనేణియొక్క దెహప్రదళంబువిసోద్రుగో
మరికరింక శాతమునమాటికి ద్రిపుదు నేగుచెంచియం
పలరంగనవ్యధాని నద్యోగంగనొనుమండెవేయుగ
న్నునినీరియందమంగుంగొనగానఁ బెల్పుకైవడిక 42
- సీ ఈభానుతేజునకీర్తికచుచునుజెలమిసుగునంబుచేసినాడు
ఈచంద్రునదనునకీచరొక్షికవెలునేస్తంబుగావించినాడు
ఈపేర్లుగట్టునకీకిగమనకుంగోరిసాంగత్యంబుగూర్చినాడు
ఈపద్మహస్తునకీధ్యంగవేణికెచ్చియవిలాసంబుగల్పించినాడు

- తే ఎంతి నేర్పరికారదాకాంతుడహహ, యిట్టియునుకూలదాంపత్య మెఱిగించేసె
ననుమఁబురధామినులు ప్రమోదాత్మిలుగుమఁ, నూడితలులోనముచ్చటలాడిరపుడు.
- వ ఇట్లు చనుచెంచిన కూతురుల్లునింతాచి ప్రమోదాగఁగరితన్వాంతుండైబాణుండు
వారల కనేకరత్నాగరణమస్తూరాహుని ధేనుదానదాసీజనంబుల నుపాయనంబొసంగి,
వాసుదేవసన్నిధికిం దోడ్పొంది యున్నించినం గృత ప్రణామలైయున్నవా
రలంగనుంగొని యతండు 44
- క కనికరపుమదంబునఁజి, క్కనికరముఁ గొల్పించికాంతాగుతుండె
మనుమనిసుఖాన్వితుడై, మనుమనిదీవించెనబహుమానముగాఁగన్ 45
- మ త్తకోకిల గారనంబున మ్రొక్కుకొనికొనికొని దెడిసారలున్
జేరిమ్రొక్కితి దాదలో మ్రలచేఁ జెలంగెదువారలున్
గోరికన్నులుచల్లఁగాఁగనుఁగొందునుండెడివారలున్
నూరిమిన్ బలముఖ్యులున్వితకోటియుంబ్రనుదంబునన్ 46
- వ అంత 47
- ఉ. బాణునిగారవించిపురంజనువీడ్కొనిశంభువాదని
సాన్వణధణంబులెన్నలఁగసామజఘోటకముఖ్యవాహినుల్
శ్రేణులుగట్టివిక్రమవిజృంభణతిస్వేనుకంబరాఁగని
ర్వాణవిలాసినిమృదుకరిస్తుతనూనరపుత్రాంగుడై 48
- శా కాంతందోడ్కొనిబ్రహ్మసూనహిరులైకందర్పముగ్రుచ్చిహ
సంతోషంబుననేగుదేరయచువంశస్వామికల్లోలిని
కాంతారాదలనట్టణావళులనేకంబులనుగొంచుఁడ
త్సాంతిక్షోణీపతుల్ సువస్థునికిరంబర్పించినేవింపఁగన్ 49
- వ. కతిపయదినంబులగుం జనిచని 50
- సీ గోత్రాధిపఖ్యాతిఁగొమరారి యుండుటకుఁదైలంబభూసుగుఁబోలి
మకిరాంకిసంసర్తిమహిమఁజెన్నొందగటగనినకిన్నెరవరాంగజుఁబోలి
ఘనరసాంకృత్యుల్లనుపట్టియుండుటహరజటాసిద్ధకార్యములఁబోలి
హరిచరణప్రభూతాధియుఖ్యుంఁగొటఁబలిదానవననాకమునుబోలి
- తే రంగగుత్తుంగచటులతొంగనటన, గంగకల్లోలజాలసంప్రమనినాది
పూరితాశాంతరాళ్ల మైపాలుదుచున్న, శిశిమాంబులెన్నెన్నెగోప్రభుగడు. 51
- క కనుఁగొనిమనమునఁదెనఁగొను, ననురాగములనవికసిలొనఁగఁజేయిం
పెనయఁగనిష్టాలాచును, లానరించుచునరిగెయాదవోత్కంగులతోన్ 52
- ఉ వారిజలోచనుండుయగువల్ల భుండేగుదుఁగాంచెముందటన్
ద్వారకఁజంచలాంచితలతాకలితాసితమేఘమాలికా

కారవిలాసకృత్సరసకంజముఖనికప్రచాఃవి

స్తారసురేంద్రనిలఖచితసున్నటహర్తృకదంబధారకః

53

ఉ అంతకుమున్నకృష్ణనిజయంబభియాత్సరాజయంబుచే
కాంతియుముశ్యైతడునునున్నతినప్పటయాదియైనప్పు
త్తాంతముచారనూక్తిఁదెలియనవ్వసుదేవుఁడుపాఠకోటికై
ద్ధాంతిజనంబులున్నిమహాప్రమదాంబుధిసోలూడుచుక

54

వ పట్టణంబు శృంగారంబు నేయించిన.

55

నీ ఘననారకస్తూరికాజలానారంబుచెలువంపుపేదలఁజిలుకరించి
గమకంబులైనముక్తాఘంబులతోడవీలతోరింగవల్లికలుదీర్చి
నసరిత్తుభూమికాంబరసుగంధద్రవ్యపుంజంబులంగల్లఁబొందుపఱచి
కదళికాస్తంభముల్లినచిత్రపటములునుగయపార్శ్వములఁబెంపొందనునిచి

తే ద్వారములయందుఁదొరకానానలుగట్టి, ఎరిమశముమించునగురుధూపములువైచి
నృత్తిగీతవాద్యాదులనెఱఁజేసి, యమితశృంగారమొనరించురంబు

56

ఉ భూసురవేదనాదములఁబుణ్యసతీజనయంజులొత్తులక

భాసురనృత్తిగీతరసబంధురంబముంబున

వాససుకామలాపములవారణ్యంహితవాజిహేయలక

శ్రీసముదంచితంబగుచుఁజెల్వునిహించెఁబురంబునవ్యమై.

57

గీ. అట్లుశృంగారితముఁజేసియఖిలజనులు, గంఠపుష్పాక్షతాద్యలంకరణలగుచు

నెదురుగానేగుఁడెంచిరమేకుఁగాంచి, మ్రొక్కియనిరుద్ధుఁగొల్పిప్రమోదులైరి

58

క. పురలక్ష్మీనరసతిరవిజ, సరసీతామరనరగలనన్నుదులీలా

సురభిపరిభోగపవనాం, కురుమిమునహరికి నెదురుకోలువహించెక.

59

ఉ గోపురకాతకంభమయమంసపయోధరవంభజ్యంభణాల్

చూపుచుసౌధయూధపరిభోభితిహీరదరస్థితంబులు

ద్వీపననేయచున్దలదుదీర్ఘపటాగ్రపతాకహస్తవి

తేఘణసన్ననేయచువశీకృతచిత్తునిజేనెఁగిష్టున

ట్లాపురలక్ష్మీకాంతునిబ్రియాంగనమోహితుఁజేయుకైవడిక.

60

వ ఇద్విధింబునంబ్రకల్పితశృంగారతరంగరంగద్రంగవల్లిప్రయుక్తముక్తాఘలలార
కాలంకృతంబును, గుట్టిమరేఖాస్థగితప్రదీప్తహిరద్యుతివితతకామదీరమృంబు
ను, సకలజననయనకువలయవికాసహేతుకయెనునైనరాజమార్గంబున యదు
కులపయఃవారావారచంద్రుండగుదేవకీనందనుండునుగుచున్నసమయంబున.

61

ఉ బంగరుపల్లెరంబులనుబద్ధముఖులునసారదీపికల్

రంగమరంగనించుమణిరాజితకంకణవాస్తవలులక

చ పురుషులలో నపూర్వరసపూర్ణ శరీరమనంగనూతికిఁ
దరుణులలో సమానరహితంబగు రూపము బాణపుత్రికిఁ
సరసముగా సృజించియుండు సమృద్ధినిద్రాఁగూర్చినట్టియా
సరసిజగర్భుఁ డెంతిగుణశాలిత సంపదఁ బాటలాగారా.

75

చ అని యనేక ప్రకారంబులం గొనియాడుచునదియెముచ్చట గానుండింపవోను, పురు
షోత్తమండు భేరిమృదం గాదివాద్యంబులును, శంఖకావాళ వేణుప్రముఖతూర్వం
బులును, బోరుకలఁగ మహావైశవంబున నరిగి నింకెర విహారమాఁడెందఁబగు మంది
రంబుఁ బ్రవేశించి, యమాత్మిష్టాతిసామంత బంధుమిత్రైదిపరివారంబులదివ్యాంబరా
గరతాంబూలాదివస్తుప్రదానంబులం బ్రహృష్టమానసులంజేసి, యుచితప్రకారంబు
లఁదత్తద్రవ్యంబులకు వీడుకొల్పి, యంతఃపురం బలకుంజని యిష్టోపభోగంబులను
భవింపుచుండె నయ్యనిక స్థురమాయండు మహామేతుండై దేవీకింనుదేవులకు రేవతి
కరుణాక్షీనస్మృతభామ జాంబవతీ కాలిందీ మిగ్రివిందానుదంతా భద్రాపక్షహస్తలైన
ముక్తైరువలసఁ దన రెల్లులైన రతీశుభాంగుమిఁ బ్రశామంబులుచేసిన వారును బర
మానందరసప్రహితాంతరింగులై యన్యభావము నాలింగనంబులుచేసి యనేక
విధంబుల దీవించిరతిండును నిజవియోగ వేదనాభాగంబునఁ గృత్తిభూతియై యన్న
యక్తిలోచన ననేకవిధంబుల గారివించి సంప్రేతిమజ్జనభోజనాదులఁ దృప్తుండై
బాణనంద నాసురతి సంభోగానంద నితుండై యుండి

74

సీ. సారససంసారచగ్రసరసార సారభాన్విత సుశ్చారణముల
సాలిలీలాలోల భేలదేలాలతా జాలడోలాకెళిలోలగతులఁ
గింజల్కరింజితమంజీర పుంజనుంజులంజునికుంజనుమనసములఁ
గుండబృందమరందబిందు వేదిందిరామంద నాదశ్రుతానందములను

తే గౌరఖునసారినిహంసరహార, సారిచారుపటీరవర్ణాసుఖాప్తి
కోకకోకిలశారికానిల కిక్కి, కాలోకాకరనానాలోకనముల.

75

కా ప్రాంచత్కంచనమాత్మి రత్నీఖచితప్రాసాదదేశంబులం
బంచాస్తప్రప్రయనందనుండుసురతిప్రాసంచిక న్యాప్తిఁగ్రీ
డించుకొ దక్షిణనాయకిత్వమునఁద్రాధిక్ రుక్త సేత్రమున
స్సంచారుండును బాణదైత్యసయాసక్తాంతరింగుండునై.

76

సీ పంచకుంభయాగముఁ దైకొనిచేనంటు నైరావతిమునెక్కి యాడినట్లు
కదియించి నెచ్చేనుఁగొఁగిబనలముటహరించందనము మేనలఁదినట్లు
నునయోక్తివీనులుసోకుటనప్పరొవీణానిసాదంబువినినయట్లు
బింబికాధరచూపించు నేయుటచును ధాసారిహానంబుచేసినట్లు

- తే సౌఖ్య మొదలంగనిచ్చనిచ్చలును బాణ, కన్యసంభోగమంద్ర, గోగంబుగాఁగ
సతతవిభవానుభవత్పితృపురంద, రుండగుమనం డెనఁచునురుద్ధవిభుఁడు 77
- ఎ అంతి 78
- గీ మందగతులకునత్యంతమందగతియు, మంజులో మృతకతిశయమంజులంబు
మెఱుఁగు మేలికిమిక్కిలి మెఱుఁగునగుమఁ, యుగంధికినిగ్లాఁడఁబ్రొద్దులయ్యెన్. 79
- ఎ అంతి 80
- శా స్వత్తైత్రింబులనుచ్చరాసులహితసానంబులకొ దీప్తులై
యక్షీణుండగుచంద్రుఁడూమచు దినేనాదుబ్బరింపెన్నమ
గ్రతేమంకరలగ్న వేళకునియుతుంబందురాజాంశి బె
ద్వాక్షీరత్నముపుత్రుఁగాం చెవారిపూర్ణాంశానశ్చిర్దాంగునిక. 81
- క సురదుండుబినాదంబులు సురకరనిర్దు క్త్వనుమవ్వుంబుల
సురమణీనాల్వంబులు, సురగాయక గానములునుశోభితమయ్యెన్ 82
- ఉ యాదవవృష్టిభోజకులులందఱు వేడుకలంజెలంగిరి
త్యాదరపు త్తబాణతినయారమణుండునువర్ణ ధేనుర
త్నాదినమ స్తవస్తువులనంతయుగాఁజెలఁరెగియిచ్చి పు
ద్భీదివిజేంద్రకోటునుదృప్తులఁజేసికృతాప గామాఁడై 83
- క తాకికవైదికరీతులఁ, గైకొనివుల్లోత్సనంబుగావించియుతిం
డేకాదశదినమునవిధ, వాకరముగ నామకరణయత్నుముఁజేసెన్ 84
- క. ఏజ్రాదిహూషణుండును, ఏజ్రాంగుఁడు వైరవీరవసుధాధరభి
ద్యజ్రాఁడు నైమెలఁగెడునని, ఏజ్రాండని నామమిడిరివిప్రోత్తిక. 85
- సీ చూడఁ గానేర్చెవిస్ఫుటకృపామృతిరసంబుఁగటాక్షవేధులఁబూనుకొఱకు
నడుగుచాఁచఁగనేర్చినఖిలరాజన్యకిరీబదీప్తులలంకరింమకొఱకు
చేతులాడింపనేర్చునువదాన్యతొత్రివిద్యాప్రవీణలేవెలయుకొఱకు
తలయొత్తినేర్చెనున్యమజగన్తండవైకాంతపత్రిచ్చాయనమరుకొఱకు
- తే ఎలక నేర్చెసరస్వతీప్రకటనాట్య, రసమునకురంగరక్షుల నొసఁగుకొఱకు
కడఁగినడునంగ నేర్చెనుగలియుగాది, ముప్రభుత్వతిధిర్పంబుమలుపుకొఱకు. 86
- ఎ. మఱియు నబ్బాసుండుముక్తామచినిచయఖచితకలాపకాకపమృలంకృతివిశాలసూ
హలకుండును, నంజనరేఖారంభితకర్ణంబవిస్తీర్ణసేప్రండును, ద్రువామీకిరముమి
క్కిలతాహ్లాసఖాభరణకమనీయకంబుకింధియండును, ననంబరనితంబవింబాలంబితక
నకకటిమాత్రకలితికింకెణీకన్యనాదాభిరాముండును, మణిమయమంజీరసింజాసు
జ్వలచరణయుగళుండును నైమద్దుమాపుదుఁదల్లిదంప్రులుదాతము త్రవలుం బ్రసిథాసు
హప్రపితామహీసమూహంబులు గారాంబు సేయించుండెననుదినంబు మానుండైపెరుగు

- చుండం దదీయసౌకుమార్య మందహాసమృచువచనసంచరణాదుల కానందంబువహించుచు నయ్యనిరుద్ధండు సుఖోన్నతుండైయుండి 87
- మ. గతగర్వంబునఁ బ్రాంతదేశధరణీకాంతిల్పజింపంగద
ర్నితులై కొందఱుదూరభూవరులునిర్భీతింజరింపఁ మహా
న్నతిదండై త్రిజయించిలోఁ బటచియాజ్ఞాస్థిఁ గావించెదాఁ
జతురంభోనిధిమధ్యఖండనవక చ్చప్పన్నదేశంబులక 88
- ఉ. అన్యన్యవాలకుల్పవశులై కొనివచ్చియొసంగునస్తువుల
కన్నెలురత్నిమ్మలరులుగంధగజంబులు నాదిగాఁగిసౌ
జన్యతఁ దెచ్చితాతికనిశంబును గానుకలిచ్చియాజగ
న్దామ్యనిచెతదీవెనలుమన్ననలందుచునుండియొక 89
- సీ. ఎనుదేవబలదేవవానుదేవాదులయనుమతివడసియత్రింతనియతి
రాజనూయమ్ముతురంగమే; మునాదిగాఁగననేకయాగములుచేసి
యందునాహుతులై నయలపురుహూతాదులాత్తిభాగవావిస్సులూహరింప
నాజ్యప్లుతించు గానన్నభక్ష్యాదులునవ్వారిగాఁగిసమస్తజనుల
తే. కిడుచునద్యర్థముఖ్యులకెలమిధేను, భూహిరణ్యరత్నాదులుభూరిగాఁగ
దక్షిణలాసంగిరాజులదగువిధముల, నంశకముచేసికీర్తులనతిశయిల్లె 90
- సీ. ఆనమానసాంప్రదాయకి శుద్ధిజెలువొందుతంశ్రీతాతలమహాత్త్వింఁబుజూచి
యప్పదిక్కులయందునాక్రంతిమైనసత్కీర్తిప్రతాపవిన్నూర్తిజూచి
కులరుపగుణములఁగొనియాడఁగాఁదగుదేవులయనుగుణస్థితులఁచూచి
వర్ధిష్ఠుడైతే కవంపుముద్దులుగుల్కుతినయఱునియందసందములుచూచి
దానభోగాదులైనసద్వ్రతములంగుఁ, బాలుపడియున్నయర్థసంపదలుచూచి
భూప్రపలవేయునోళ్లనుబాగుదుచుండు, డెంతభన్యాత్తుఁడీయుపాకాంతుఁడనుచు. 92
- వ. సీసమయంబున. 92
- క. నారదుఁడుసకలశాస్త్రవి, శారదుఁడుశరీరవిజితశారదవేదా
నీరదుఁడుముఖనివేశిత, శారదుఁడే తేంచెదనుజనంహారుకడకుక 93
- కి. ఎనజాతనయనుఁబొడగని, వినుతులుగాకించియతినివినయంబులచే
ననుమోదమానసుండై, యనిరుద్ధండున్నయొడకునరిగిననతఁడుకొ 94
- ి. ఎగురుకొనిగొందనముచేసి హేమవీ, ముననుగూర్చింపఁబెట్టినమునిరణ్యుఁ
డాదిరంబునదీవించియతినితోడ, నుచితిసల్లాపములునేయుచుండి యుండి 95
- ి. ముద్దుగుల్లి, శుమరునంపుముంకయనఁగ, శ్రీలంజెలువొందఁగలనెలబొలుండనఁగ
గుంబుచు గునింగింపుఁగొనయనఁగ, మోటుమారుపమారుఁగుమారుజూచి. 96

క రమణిదాయంబిలిచిన, యమ్మననమ్మనినిజాంకమంగునిచిరదీ
యమ్మగుసాముక్రికచి, హమ్మముకెలియంగఁజూచియనిరుద్ధనిరీక్ష. 97

సీ భుజినేత్రనాసికంబులుజానుహనువులునై, దీర్ఘములంగిపాదాంగిం
జంబులమాడుప్రాస్వములుఫాంబులొమ్మకటిమూఁడుపడెడిలుకంగినినద
మునునాభిందంబురూఁడుంగింబులొమ్మకటిస్మయబాహుమయీ
ముఖములారున్నతంబులుజత్రుగుచ్చుల్వొంగుళిచంగంబులైగునూచ్చు
లే ములుద్యంతకహ్వోరములునునఖర, తామకరభులులురైయునున
యట్టిమానవుడధికభాగ్యాన్నిరుండు, గానెఱుంగుముకునుమూర్ధణుమర 98

సీ మలీదక్షిణావర్తరేఖాయశభూమిస్యఁడుంబుస్తభూమినేలు
నైదురేఖాఫలముంగున్ననాఁడుద్వియ్యముస్యమృత్యుంధైనవాఁడు
ఁగర్ధ్వరేఖలపాదయుగింబునంగఁవెంపొంగుమానవుఁడుస్త్రీమూర్తియుంగు
తనరముప్పదిరండుదంతముల్గిన్నఱుట్టినరుండుభాగ్యాధిపంగు

తే కంబుసన్నిభమైనట్టిగళమువాఁడు, విలసింతంబుగక్కుగఁమోయవాఁడు
కరినమగుహస్తత్రములుగఁడుమృదుత్వి, చరణములుగల్లుమనుజుఁడైశ్వర్యముగఁడు

గీ చారుచరితసాముద్రికశాస్త్రమందు, నిట్టిక్షత్రములుచాలనెన్నఁబడియె
గానబుకపునిగనుఁగొన్నగానవచ్చు, బండిరులనునాగభాగ్యగతుల 100

చ శ్రీమన్నారాయణాంశోదయుండైనయివ్వైశ్రమమునిశరీరంబుననిలువంటిప
లక్షణంబులనేకంబులున్నయవిగావుననితిండుమహాభాగ్యవంతుండునుకలదిగంత
విశ్రాంతకీర్తివంతుండునువిద్యావినయసంపన్నుండునుగంధసంధునుసైకలియు
గాదిమప్రభుత్వసింహాసనాసనుండైనామంబుభూపతులుతనవంపుసేయగృతి
యంగుక్షణంబునధర్మంబుపతుష్పదపూర్ణప్రసన్నంబుగానుంధారాచక్రింబనేక
సంపత్తిరంబులతాత్మవంబుగాఁబాలింపంగలవాఁడుగుభగవద్వైరుఁపుండవునాది
గర్భేశ్వరుండవుబ్రహ్మజ్ఞాననిధివి నగు నీవలనజన్మించిరెనయుండుత్తిమపురుషు
డగుటస్వాభావికంబకిదామనిపలికినఁగందర్పనందనుండుమందహాసముఖుండై
మునిపుంగవునకిట్లనియె. 101

క మీయాశీర్వచనంబులు, మాయందనగతిమలగుటచూకుకొనకల
శ్రేయోగుణసంపాద్యము, నేయుటకునిదానమగుటసిద్ధిపకాడె. 102

క అనినాంత్యనమనంబు, ననురాగమొనర్చుచున్నయనిరుద్ధవిభిం
సునయోమిలదీవించుచు, జనియెన్నారగఁబదివికిఁగిరినాథ. 103

సీ సరసంగీతంబుసంయుతాసంయుతాహస్తాభినయముభానాభిరామ
వీక్షుభూతిలతావిభ్రమంబుసపాదతత్కాలకల్పితతాళమాన
మైనలాస్యంబుకాత్యాయనియొద్దబాణాసురతనయదానభ్యసించె

నదిగానవ్యాకరణమందద్విద్యాభిలాషత్రాగించుచిలాసిమఃకు
దృఢముగావించెసారాప్రిదేశనచంద్ర, నదనగానివేలుగలనశేర్పి
గాత్రాంకమైబుననంతకభి, దేశమునవ్యవహరించుచు.

104

నీ తనకేర్పించుకాశితనిండి కృష్ణతంబులుగల్గకడములునేయ
దనరాజత్విమింపునసార్వ కాంక్షనంబునుగునలయనందమొగగ
దనకరంబులుజన్మత్విమనను భుననప్రజానురాగంబులునైవెలంగ
దననిర్దనంబుమిత్రసమాగమంబున సంపూర్ణకళలచేతంపునవయః

శే దనవిలాసంబుఖండసౌందర్యమహమ, నిష్కళంకస్వభావమైనివ్వటిలంగ
జంగ్రనంజంగ్రహనందగుచ్ఛణము, చేతననిరుద్ధుడజగత్స్పృహదయ్య

వి ఇవ్విధంబున నమృతమటావుండైన యనిరుద్ధుండు మహాదేశ్వర్య సమృద్ధుండును
సకల భోగ సౌఖ్యనిర్దండును వేదోక్తకర్తానుష్ఠాన పరిశుద్ధుండునునై సంసారబంధు
డునుంబోలియుండెనిర్దంబును నిర్భయంబును నిరుపమానందంబునునైనపరబ్రహ్మం
బద్వితీయంబయ్యును బహునామములంబులబోలుదుఁ జరాచరంబులయందు
జీవాహ్వయుండైపూసలలోదారంబుకై నడిచి బ్రచరించుచుండ త్రిత్వార్థానుగుణంబు
లై శరీరంబులనుననుభవించును సుఖానుభవంబులచేయక జపావసుమసాంగత్యం
బున స్పృహకంబు స్వచ్ఛదనశోబయ్యునుమిథ్యారక్తవర్ణంబైన తెఱంగున లిప్తుండు
నుంబోలె నట్లు సౌఖ్యదయంబులకుఁ దోచుచుండుననియు జ్ఞానసిద్ధిలేమిందెని డేహి
కర్తృత్వంబునై తనస్వరూపంబుఁ దానతెలియనేక తానన్యంబుని యహంకార
ముమకారంబులంబు బద్ధం దగుననియును నిద్రాకాంబున స్వప్నబద్ధంబైన గం
చారాగలనద్ర మృగినయన్నుడు మిథ్యలై లెలియంబడినయట్లు జ్ఞానపంతుఁ
డైన యన్నుడుతనధావంతింబు నిస్సారంబు యాత్మయందు భేదబుద్ధితోక స్వసమ
త్వింబున సర్వంబును బ్రహ్మమయంబు ప్రపంచబస్థిరంబునితలంచి బ్రహ్మోవాహంబను
వేదాంతసారవచనార్థంబు నుద్యోగంబుగావించియెఱుకఁగలిగినపురుషుండు తానై
సాయజ్యసిద్ధుండగుననియు నిర్భయించి యాత్మానుసంధానంబునాయుచు జనకులకై
నడి నాత్మజ్ఞానియై సుఖంబులనుభవించుచుండె నని పలికి మఱియు నిట్లనియె.

కా నీలాభంబునుగుర్తలాకృతియుఁజిహ్వాభూతిరాజీవపు
ష్టాలంకారముసార్వత్రిముత్రరేఖాంచన్ముఖోహంబుమై
సాగ్రామసమాకృతంబొడిమిపూజల్ గాంచియిచ్చుంగృహ
శీలుండై మునిరుద్ధమాత్రికలక్రిలుంబుధిశ్రేణికిక.

107

క ధామణిలోమృగము, న్నారాయణునంశఁబొడమినయగుణములఁబెం
పారననిరుద్ధనామము, సారంబునితామసతఁడుసౌఖ్యముఁగాంచుక.

108

చ అనియు నమహాపురుషగుణంబులు గొనియాడి శుకమోగి ఎరిగిన్నపాలున కిట్ల నియె. 109

క జననాథయిట్లునాచే, వినిపంపంగఁబడినరసవివేకి నిధానం
బనిరుద్ధచరిత్రమువ్రా, సినఁజదివినవినిననరునిఁజెంగు 110

చ. అనివివరించినను దితుఁడయ్యెధరావరుఁడంచునూతుఁడెం
పావరఁగెశౌనకాదుగుయోగివలెబృలతోడఁచెల్పినక
జనితిఘనప్రమోదరససంస్థితిమానసులైప్రియంబునక
వినుతులుచేసిరక్కఱకు వేమటుమత్కిరాజ్యనాయకా 111

క ఈయనిరుద్ధచరిత్రము, శ్రేయస్కరమగుమనుజునవిహ్వగ్రములఁ
దాయకమౌచంద్రార్క, స్థాయియగుచును ప్రసిద్ధిదనరుంగాఁగ. 112

మ శయనీభూతభుజంగసంగరజయశ్లాఘానిరాఘాటద్ధ
ర్యయుతోత్తుంగవిహంగపుంగవతురంగాయాఘడివ్యాంగపా
దయుగారాధకగోత్రిశృంగనిగమాంతిజ్ఞానశుద్ధాంతరం
గయతివ్రాతముఖాబ్జనూతనపతంగమంగరాధశ్వరా 113

క. శ్రీంకారకింకిణీయుత, టంకారజ్యాలతానటచ్చాపశితో
ద్ధంకారసముఖిపీరా, హంకారాసకలభూషణాలంకారా 114

తోటకన్పత్తిము.

మన్నభకోటిరమానవిలాసా, సన్నుఖనిర్జితచంద్రవికాసా
చిన్నయరూపవిశిష్టనివాసా, జన్నమయావహసగ్గబాధాసా 115

గద్య. ఇది శ్రీమంగరాచల నృసింహకృపాప్రసాద సంప్రాప్తవిద్యావైభవ కనుకర్తి
రాయనమంత్రితనూభవ సుజనహిల కృత్వీనిత్య బృయామాల్మ్యప్రణీతంబైన యని
రుద్ధచరిత్రం బను మహాప్రబంధమునంగు గర్వంబును బంచమాశ్వాసము సమాప్తము.

అంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	...	0	4
అంధ్రభాషామణిము, విమర్శతో	...	0	6
అంధ్రనామసంగ్రహము, పద్యనిఘంటువు	...	0	3
,, టీకతో	...	0	8
,, అంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, వగైరా టీకతో	...	2	0
అంధ్రభాషార్థము	...	1	0
కవిత్యక్తకవిచారవిమర్శము	...	1	8
కవిరాజమనోరంజనము	...	1	4
కృష్ణదండకము	...	0	2
కృష్ణరాయవిజయము	...	0	12
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	8
డిటా గట్టుప్రభువుకృతము	...	0	12
గజేంద్రమోక్షము, సటీక	...	0	10
గయోపాఖ్యానము, పద్యము, రామనామాత్యునిది	...	0	12
డిటా ద్విపద, నాదిండ్ల గోపమంత్రి	...	0	8
గద్యపద్యసంగ్రహము, జ. పే. సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారిది.	...	0	12
,, గోర్తి సూర్యగారాయణకాష్ఠి గారిది	...	1	0
గరుడాచలము-యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	3
గీతమంజరి, చిలకమర్తి ఓజ్జ్వలసంహిత	...	0	4
మెన్నబసవపురాణము	...	2	8
జై మనీభారతము	...	2	8
తెనుగుసమస్యలు	...	0	3
దసరాపద్యములు	...	0	2
దశావతారచరిత్ర	...	3	0
దేశింగురాజుకథ (జంగంకథ)	...	0	8
ధనాభిరామము	...	0	12
ధ్రువోపాఖ్యానము, సటీక	...	0	10
నలచరిత్ర, ద్విపద, శ్యామికోత్తైండు	...	2	4
సిరంగుళోపాఖ్యానము	...	0	10
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	2	0
నీతిపద్యసంగ్రహము, సటీకము	...	0	6
నీలాసుందరీపరిణయము	...	0	8
సర్వాటిపీఠచరిత్రము	...	3	0